Sud

Revistă editată de „Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu“

11-12

NR. 11-12 (284-285) • ANUL XXIX • Noiembrie-Decembrie 2024

Publicată cu sprijinul Primăriei și Consiliului Local Bolintin Vale

www.revistasud.ro

Tăcere dezlănțuită

de Geo Bogza

Acum își împlinea poetul visul lui de tăcere universală
strânsese în dinți virtutea peșterilor mute
ca o glandă o grefase în laringele vorbăreților
iar a doua zi orașul se zvârcolea ca pompeiul sub lavă
tăcerea se întindea pretutindeni, nemiloasă, distrugătoare
o femeie a dat să râdă și gura i s-a umplut cu vată
neauzite se învârteau plăcile de patefon sub acul diafragmei
buzele se deschideau în gol,
nicio vorbă n-a mai putut fi rostită,
dezastru total, iremediabil,
din beregăți tăcerea cobora în oase,
nemaiavând niciun rost, urechile se desprindeau veștede
de pe cap
pe străzi câinii le înșfăcau lacomi de prin
șanțuri
înspăimântați polițiștii izbeau în tobe în
tinichele
unii scoși din fire
spărgeau geamurile cu pumnul,
dar niciun sunet n-a mai putut fi stors din materie
din cer curgeau hoiturile păsărilor sufocate de cântecele
rămase în
gâtlej
femei se azvârleau de la etaj în gol
dar
din gura lor larg deschisă
nu ieșea niciun țipăt
prin gări trenurile se ciocneau ca niște gângănii,
înnebunit
primarul a dat ordin să se audă cu orice preț
o casă a fost azvârlită în aer: parcă s-ar fi spulferat o
păpădie
au prăvălit atunci turnul cel mare din centrul orașului
fără ca vreun scrâșnet să se iște din ziduri
cu fiecare clipă setea de zgomot crește tot mai chinuitoare
unii chiar în timpan și-au slobozit revolvere
dar nimeni nu mai găsea scăpare
nicăieri
tăcerea se întindea halucinantă nemiloasă pedepsitoare cum
o visase poetul.

Unitatea de vederi în cabinetul actual

Mihai EMINESCU

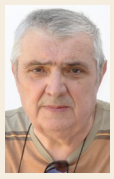
Nefiind oameni de ceartă și necăutând sfada cu lumânarea, ca turcul care aștepta să-i calce cineva pe colțulișlicului ca să-l ia la harță, întrebăm numai cu toată smerenia cuvenită dacă oameni cari s-au combătut cu cea mai mare vehemență și și-au imputat manopere neleale, ilegalități, influențe și presiuni în alegere, vânzare de țară, escamotare de voturi, ignoranță și lipsă de orice titlu de merit, pot merge mâni mână în mână și înfrățiți ca să facă – vorba vine – fericirea țării.

De aceea, sub titlul de „Unitatea de vederi în cabinetul actual”, vom publica o serie de articole, nu ale noastre, ci ale „Presei” bunăoară sau ale „Românului” și nu tocmai vechi, ci Feți-frumoși de câte șapte luni, de prin aprilie și mai anul curent.

Din aceste producțiuni cititorul nostru va învăța multe lucruri frumoase și instructive; va învăța cum, pentru a-ți face pe cineva prieten, trebuie să-l tratezi cu eleganța bâtei și a reteveiului și cum Mărgăriteștii, Pătârlăgenii, Dimancii, ieri încă numiți ignoranți, inepți, neonești, devin de a doua zi niște dulci prieteni cari te susțin și pe cari-i susții, totul, se-nțelege, *in majorem Romaniae gloriam*.

(*Timpul*, 11 decembrie 1879)

Nicolae Dan Fruntelată, *O răzbunare olteneasc*ă pag. 3

Titus Vîjeu, *Un personaj care și-a ucis autorul* pag. 4

Nicolae Silade, *mașina de înrămat neliniști* pag. 7

Florentin Popescu, *Șerban Codrin sau polivalența roditoare* pag. 8

Nicolae Scurtu, *Posteritatea lui Nicolae Cartojan în mărturiile unor discipoli* pag. 10

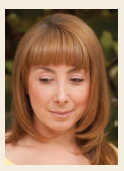
Ioana Ruxandra Fruntelată, *Petrecerile momârlanilor* pag. 12

Ana Dobre, *O poveste de Crăciun* (Evelyne Maria Croitoru) pag. 14

Victoria Milescu, *Poezia culorilor versus zgomotul de fond al veacului* pag. 14

Mona Dobrișan, *„Nimic nu-mi scapă”, după „Încurcă lume” de A.D. Hertz, regia Mihai Baranga* pag. 21

Mirela Maiana Mladin, *Efectul Dunning-Kruger (Virgil Măgureanu)* pag. 23

Gabriel Dragnea, *Eveniment editorial la Bolintin Vale cu generalul-scriitor Radu Theodoru* pag. 25

Laurențiu Ștefan Szemkovics, *Medalia „Serviciul Credincios” conferită în 1891 unui judecător de ocol la Bolintin* pag. 27

circumscrieri

Alexandru Cazacu

Ore tăcute

Ajunși spre capătul celor douăsprezece luni ale anului există uzanța inventarierii reușitelor din perioada ce se va închide foarte curând. De la instituții publice sau private, la persoane mai cunoscute sau nu, se vorbește cantitativ și calitativ despre realizări. Și într-un fel este cât se poate de firesc să se puncteze proiectele duse la bun sfârșit, ori micile „ore astrale" ale fiecăruia la ora tradițională a bilanțului. Mai puțin se discută despre ce nu a fost atins sau se analizează care au fost motivele care au dus la acest rezultat.

În vremea din urmă specialiștii în domeniul filosofiei și psihologiei atrag atenția asupra importanței eșecului și modului de administrare a acestuia în existența noastră.

În lucrarea „In Praise of Failure", Costică Brădățan, un strălucit profesor român de științe umaniste din SUA, vorbește despre felul în care modul de raportare la eșec ne definește și ne modelează. Francezul Charles Pépin arată în „Les Vertus de l'échec" cum nereușita, asumată responsabil, poate conduce la un echilibru interior și o mai mare șansă de succes în viitor beneficiind de acest amar, dar necesar patrimoniu.

Unul dintre instrumentele de analiză a nereușitei este și „emoția rațională" ca instrument de cunoaștere dat de actul cultural. Privite din prisma anumitor grile de evaluare, viața și activitatea a doi poeți optzeciști ar putea părea mai puțin marcate de spectaculos și reușite și vin să susțină ideea interpretării mai nuanțate a ideii de izbândă.

Un adevărat *accursed poet* a fost **Aurel Dumitrașcu** (1955-1990), aflat prin biografie în siajul unor Nicolae Labiș, Daniel Turcea sau Virgil Mazilescu. Acest optzecist, care face o notă aparte în raport cu congenerii lui, provine din comuna Borca a județului Neamț. Acolo va urma școala și liceul, chiar și pe perioada studiilor universitare urmate la Iași și după terminarea acestora nu va părăsi această localitate dintre munți. Practică mai multe meserii până devine profesor suplinitor în urbea natală și ulterior muzeograf. În tot acest timp citește cu frenezie literatură română și universală, este prezent în principalele reviste de cultură, participă intens la întrevederile literare din zona Moldovei, dar nu numai, dezvoltând un cult al prieteniei pentru câțiva colegi de generație. Oarecum izolat în Borca poetul întreține o bogată și interesantă corespondență cu foarte mulți scriitori și oameni de cultură din toată țara. Reușește să publice două volume de versuri, ambele cărți fiind bine receptate de critica literară. O leucemie depistată tardiv îl răpune brusc înainte să împlinească treizeci și cinci de ani. „Poezia nu mi-a făcut mai rău", declara Aurel Dumitrașcu, „ pentru că ea se află dincolo de cărți". Iar în aceste două afirmații se află o adevărată *ars poetica* pentru autorul care considera existența o „întâmplare privilegiată". Cu un acut simț al proporției, obsesiile thanice și erotice se organizează într-un discurs existențial grevat de referințe culturale și experiențe foarte personale. S-a vorbit de o sensibilitate de tip alexandrin ce străbate textele sale. Evocarea nostalgică în spirit tradițional se îngemănează cu ironia parodică modernă și lectorului i se propune o semiotică a tragicului imediat: „Toate cărțile de care-mi vorbești/ încet încet se prefac în păsări de pradă. / La fel într-un port vechi toate femeile pe care le cunoșteam/ ajungeau după o vreme regine. / „Era un bărbat singur și la colțul străzii îl aștepta o trăsură", niciuna din ele/ nu o să spună. Le-aș putea descrie pe rând/ într-un peisaj cu șorțuri verzi ori soioase/ fericite între detalii livrești./ Un duh trist peste o carne tristă acum./ De aceea vorbesc: să nu mă sperie păsările de pradă/ un lac de cuvinte-ntre tine și mine oricât am crede/ că ducem o existență reală./ Vine seara și tu ești hămesită tot ce am spus/devine neînsemnat intru în casă./ Portocala pe care o vom împărți se rotește buimacă." (*Păsări de pradă*)

Cristian Popescu (1959-1995) este considerat unanim poetul efigie al intervalului aflat între sfârșitul anilor '80 și începutul anilor '90. Legat puternic de orașul natal București, al cărui portretist sarcastic devine, dar și de numeroșii prieteni scriitori pe care îi frecventează asiduu, autorul va avea existența afectată de o boală gravă: schizofrenia. În timp ce practică diverse meserii pentru a se susține material, reușește să termine cu dificultate studiile superioare și devine un important membru al cunoscutului cenaclu studențesc *Universitas*; debutează editorial cu un mic volum de versuri și câștigă diverse premii literare. Se stinge la 36 de ani neîmpliniți după publicarea a încă două volume de poezii. Mulți autori ai generației douămii îi sunt îndatorați scriiturii lui Cristian Popescu. Doar în cărțile scriitoarei helveto-române de expresie germană Aglaja Veteranyi și aceasta având un destin tragic, se mai pot găsi texte ce prezintă corespondențe cu versurile lui Cristian Popescu. Extrem de original, mizează în poemele sale în proză pe umilitate, anonim, derizoriu și patetism escamotat în autoironie, totul fiind cuprins într-un discurs impregnat de biografic, unde tragicul este relatat *sur vif*. Exploatarea ficțională a propriei existențe și a vieții de familie se face într-un mod caragialesc, dar trecut printr-un filtru bacovian și urmuzian deopotrivă. Nu lipsesc discursuri aflate în proximitatea unor eroi dostoievskieni, dintre care Alioșa Karamazov pare a fi cel mai aproape de exercițiile spirituale încercate mai ales în ultima parte a operei sale. „Te aștept în orice tramvai douășase. Te aștept la orice oră. Am așezat o rochie de mireasă pe scaunul din față. Părul tău va flutura deasupra capetelor călătorilor, privirea ta va aburi ferestrele, mâna ta va încălzi barele de susținere, fiecare fereastră se va face oglindă pentru tine, în tot tramvaiul va mirosi a lavandă. Te aștept în orice tramvai douășase, îmbrăcat în costumul de mire, cu o cupă de șampanie în mână și cu lăutari alături. Nu trebuie decât să urci și să mă privești drept în ochi, să ne învârtim prin oraș toată viața. Să nu mă întrebi niciodată dacă am să cobor la prima.^ (*Aștept*)

Ambii poeți, prin alegerile și lupta lor permanentă internă și externă, vorbesc despre gestionarea eșecului ca mod de formare umană a microistoriei personale. Ei ne arată cum cea mai ziditoare călătorie este cea interioară. Căci victorii importante se pot câștiga, trecute prin orele silențioase ale înfrângerii.

pretexte

Gabriel Dragnea

Un creator al tablourilor lirice ravisante

Mereu am considerat că întâlnirea mea cu toate cărțile, fie ele primite sau cumpărate, nu este întâmplătoare. Știu că există ceva, ca un fir nevăzut care ne leagă, un glas imperceptibil care ne apropie de oameni și cărțile lor. La fel s-a întâmplat și cu Florentin Palaghia și cartea sa *Întoarcerea cailor*, apărută la Casa de editură și presă Deliana în 1994. Beneficiind de o prefață semnată de Nichita Stănescu, acesta îl vede pe poet astfel: „Florentin Palaghia, ca poet, se dizolvă în propriile sale metafore în irezistibila și instinctiva regăsire a unei măști pierdute cândva în copilărie și poate cândva regăsită într-un viitor sugerat." Edificatoare în acest sens sunt versurile în care trupul poetului este cucerit de natura vie până la nivelul celulei, ca-ntr-un proces al reîncarnării rapide, parcă de teama unei posibile risipiri a trupului, sortit unei renașteri într-o altă lume, spre o altă soartă, un proaspăt destin: „Plouă mărunt/ și păsări mici/ îmi intră în vene./ Se zbat să zboare,/ le simt cum dau din aripi.// Sângele freamătă/ și ele țâșnesc/ prin nări, prin ochi, prin degete./ Sunt pasăre îmi zic/ și turiștii aplaudă.// M-am suit într-un turn,/ încerc să nu-i privesc./ Plouă mărunt/ iar eu zbor, zbor/ spre o altă lume." (pag. 10) Uneori descriptiv, asemenea unui pictor îndrăgostit de detalii, alteori lapidar, ca o bătaie de inimă cuprinsă de teamă, poetul devine un fel de maestru telegrafist, agitat să scrie repede mesajul concret din dorința de a salva cuvintele purtătoare de sentiment: „În picioare, lângă o mulțime de obiecte/ insignifiante/ scriu acest poem./ La o sută de metri e miezul nopții/ și în fereastra de vizavi trec trenurile.// Ai aprins o candelă și aplecată/ aștepți vești din inima poetului./ Obiectele se balansează plutind într-un dans aerobic./ Paharele zbârnăie, telefonul sună strident.// E vocea voalată din inima poetului./ Vino, vino să mă privești ca altădată,/ tu ești singurul meu prieten !/ Obiectele se prăbușesc obosite pe mochetă, debordez de imaginație/ și îmi aduc aminte că scriu acest poem fără tine." (pag 28)

Necunoscându-l inițial decât din cartea mai sus amintită și din aparițiile domniei sale în revistele literare, dar niciodată personal, i-am căutat tot mai multe poeme publicate în încercarea de a pătrunde tot mai mult în universul gândirii poetului născut pe 1 septembrie 1945. Poet al generației '80, debutând editorial în 1981 cu volumul *Sintagme*, Florentin Palaghia și-a câștigat un destin literar aparte fiind unul dintre frumoșii creatori ai tablourilor lirice ravisante: „Mai aveam un cuvânt/ până-n suta de crini/ înotând ca un sfânt/ între-atâți heruvimi/ mai aveam încă ani/ să mă rog și să sper/ că din lutul luminii/ mă voi face un cer/ mai aveam de iubit/ înc-un veac și un veac/ și pământ de umbrit/ ani de rugă și leac/ mai aveam pașii mei/ către tine să-i cern/ răspândiți însă grei/ între rai și infern." (*Ani de rugă*) Așa cum se poate observa din versurile anterioare, îmbrățișat de regrete, nu se înfrânează din a-și declara nemulțumirea în fața divinității pentru timpul prea scurt care i-a fost alocat pentru a îmblânzi cuvântul devenit atât de drag până la obsesie, prin atitudinea lui, a poetului, mereu în competiție cu îngerii, prin rugile adresate Lui parcă în buclă, ca un manifest al disperării. Poetul încă mai speră, prin poeme și dincolo de ele, să fie lăsat măcar să atingă Porțile Cerului.

Deși s-a conturat de-a lungul timpului ca un creator al introspecțiilor sufletești, el este totodată și un poet fin al citadinului, al urbanului tot mai tulburat, ba chiar mai sălbatic decât acela al anilor 2011, când i-au fost publicate aceste rânduri în revista Ramuri: „Când în icoană/ lumea în goană/ transformă-n gânduri/ sute de rânduri/ serafii-n boare/ apele-n stări/ oamenii-n mări/ unde te duci/ vezi numai cruci/ vorbe și zgură/ frig și căldură/ răi și haini/ coroane spini/ Golgote-n fum/ imperii scrum." (*Golgote-spini*) Cu toate acestea există, totuși, schițată printre cuvinte atent și reprezentativ alese, speranța prin rugăciune, ca unica soluție disperat aleasă la nivel macro de către o societate sătulă de negru, de umbre înșelătoare și de atâta neputință în a-și purta public lumina prin întunericul societății, al lumii însăși: „fum de vecernii/ spini și coroane/ boală și foame/ zgură și ură/ hoți care fură/ mări ferecate/ oameni păcate/ sute de file/ mii de reptile/ lumea le sfarmă/ într-o icoană." (*Scrum și imperii*).

Da, Florentin Palaghia este un poet deja construit întru totul, un emițător avizat în a disemina în pagini de revistă și cărți propriile reflecții asupra existenței sinelui, dar mai ales a lumii. Versurile sale adeseori apodictice ne introduc într-un spațiu al trăirilor complexe unde întâlnim deopotrivă și regrete, frustrări, bucurii, mari emoții ca urmare a unor întâlniri memorabile, lacrimi, incertitudini și popasuri sufletești necesare: „Efemeri ne naștem vii/ iubim cerul peste vii/ călători cu pirostrii/ Călători murim sublim/ încercând să ne iubim/ vindecați de nebunii./ Viitor ne nemurim/ înspinați în țintirim/ pe pământul heruvim./ Ce lumină ce descânt,/ ce speranță în cuvânt/ ca să facem legământ/ pe pământ și sub pământ." (*Rugăciune*)

Condamnat a-și purta harul până la capăt, Florentin Palaghia și-a scris deja discursul testamentar în calitatea sa de aparținător al lumii, construit efemer, cu incertitudini dezvăluite liric ca expresie a lucidității, dar mai ales a împăcării cu sinele care știe că a fost totul și a trecut prin toate, mereu alături de cel mai bun partener de drum pe aleile strâmte ale vieții, adeseori aglomerate și sufocante, cuvântul: „De voi fi nu voi fi/ cine știe că sunt/ cer lumină ori veghe/ călător ori cuvânt.// De voi fi nu voi fi/ nici în cer nici în vânt/ voi rămâne un verb/ ancorat de pământ.// De voi fi ori voi fi/ ori călugăr ori schit/ ori un verb, a iubi,/ voi trăi c-am iubit.// Alfabet de voi fi/ rătăcit pe pământ/ infinit voi iubi/ substantivul cuvânt." (*De voi fi...*)

SUD, PÂNĂ LA CAPĂT

Nicolae Dan Fruntelată (1946-2022)

O răzbunare oltenească

Familia bunicilor din partea mamei avea o istorie complicată. Bunica mea, Constandina, poreclită *Cocoana*, venea din zarea Europei, dinspre granițele ascunse ale acestei țări magice pe care nici n-aș putea s-o numesc România. Poate Vlahia, poate Armânia, poarta sufletului meu către Mediterana, căci noi, sudicii mehedinţeni, de acolo suntem.

Tatăl Cocoanei, Pătru Grădinaru, era poreclit *Grecu'*. Păi, cum să-i zică oltenii din Dăsnățuia, dacă venea de undeva de departe, pe un drum pe care nimeni nu-l știa ? În crucea dintre veacurile al optusprezecilea și al nouăsprezecilea, tatăl lui Pătru din Grădigne, din Istria, un morlach, adică un valah de la mare, un maurovlah, fugise din ținutul unde bătea *bora*, de lângă Valdarsa, adică Valea Arsei, pentru că fusese amestecat în furtul unei căruțe cu aur, cu dările adunate pentru puterea imperială. Și-a pus într-o căruță muierea și copilul, pe Pătru, a traversat morlachul Bulgaria, era iarnă grea, a trecut Dunărea și a ajuns în țara lui, în Valahia Mică, l-a dus Dumnezeu de mână până la Dăsnățuia. Pe drum i-au fost furați galbenii, partea lui, i s-a îmbolnăvit rău muierea, a murit, dar la Dăsnățuia, un om, Veniamin Stanciu, l-a primit cu înțelegere și cu milă. Morlachul a muncit pentru Stanciu, după puțini ani a murit de boală și de dor după nevasta lui și a rămas Pătru, un copil frumos, dar neguros. Stanciu, și el un venetic în Dăsnățuia, i-a povestit băiatului de ce l-a primit pe tatăl lui și de ce l-a ajutat: pentru că făcea parte din același neam al armânilor fugiți din durerea lor, al cărvănarilor din Pleasa și Moscopole, ajunși la Dăsnățuia din cauză că spre Viana, unde se gândiseră să fugă, drumurile erau închise.

Ca să înțeleg mai bine povestea acestor locuri, Cocoana mi-a povestit drama surorii ei, Ana. Și Ana era frumoasă, dar mai înaltă, mai albă, îi moștenise pe străbunii din Valdarsa, avea șaisprezece ani și Grecu se gândea să-i găsească un soț pe măsură.

Dar în urma lui veneau greșelile de tinerețe. Tovarășii cu care atacase căruța cu aur din Peninsulă, doi frați, Bățălanii le zicea, îi luaseră urma în Valahia Mică. Și ei își pierduseră partea de galbeni, comitagiii bulgari nu prea iertau pe nimeni. Dar Miru și Țipu, Bățălani din Valdarsa care ajunseseră în Serbia, credeau că-i vânduse Pătru Grădinaru. S-au așezat ei în Serbia, la Zăicear, Valahie era peste tot, înțelegeai limba, trăiai obiceiurile, totul era să te împaci cu oamenii. Și după ani mulți, când Pătru era bărbat în toată firea și avea copii mari, un tovarăș de-al Bățălanilor le spusese că la Dăsnățuia trăia un morlach de-al lor pe care-l văzuse, era avut, era primar într-un sat din Valahia Mică.

Cei doi Bățălani au călărit până acolo, prin câmpie, au trecut de Severin și de Rogova, i-a dus drumul spre Dăsnățuia.

Au intrat în Dăsnățuia ca doi negustori de var, cu căruța lor, au tot întrebat prin sat până au dat de Pătru Petrescu, de-l știau numai ăi bătrâni de băiatul lui Grădinaru, venit din Peninsulă, de la Valdarsa. Două zile au stat în sat până i-au prins fata cea mare singură, la via din Valea Știubeii. I-au pus un sac în cap, au legat-o și au fugit cu căruța lor cu loitre sârbești pictate în roșu. I-au lăsat o scrisoare lui Pătru, că, dacă-și vrea fata înapoi să aducă cincizeci de galbeni la un cârciumar în Cladova și să întrebe de Miru și de Țipu. Iar de i-o aduce pe jăndari or s-o omoare pe Ana.

S-a perpelit *Grecu*, a plâns și și-a smuls părul din cap nevasta lui, Margalina. N-avea primarul din Dăsnățuia cincizeci de galbeni. Salbele de douăzeci de le dăduse fetelor le prăpădise Costică, avocatul, care nu mai dădea înapoi nimic din ce apucase. A vrut să se împrumute la niște veri de-ai Margalinei, Floreștii, dintre care mai bogat era unul pe care-l porecleau *Târâș*, că trăgea un picior de la construirea casei lui frumoase din buricul satului, cu cărămidă furată de la biserică unde era epitrop mare. O cărămidă îi căzuse pe picior de sus, de la Dumnezeu și așa rămăsese Titu Florescu șchiop, cu laba piciorului moale, de i se dusese numele de *Târâș*. Dar vărul nu i-a dat galbenii împrumut lui Pătru, deși putea și avea.

Trecuseră vreo două luni, *Grecu* se dădea de ceasu' morții, dar povestea se complicase rău de tot. Unul dintre copiii Bățălanilor, Udrea, se îndrăgostise de fată, mai curând poftise la ea și-o stricase, adică îi luase fetia. L-a prins Miru și l-a bătut cu un cap de lanț până l-a șoimănit, că, de, acum nu mai putea să se gândească la răscumpărare. Spre iarnă, Ana era cu burta la gură, plângea toată ziua, au luat-o Bățălanii și au dus-o într-o noapte la Cladova, au lăsat-o acolo la cârciumarul prieten și ăla i-a trimis vorbă în Dăsnățuia lui Pătru, printr-un țigănuș care știa drumurile din toată câmpia. Au plecat Pătru și Margalina, cu o căruță și doi cai aspri, au ajuns într-o dimineață la Cladova și au găsit-o pe Ana la cârciuma lui Iani.

Când au văzut-o așa, *Grecu* a vrut s-o omoare, da' i-a fost milă de Margalina, de Ana chiar, de viața lui chinuită pe care putea s-o termine în pușcărie. Nici acasă, la Dăsnățuia, nu putea s-o ducă borțoasă cu prăsila Bățălanilor. Au sfătuit ei și au dus-o la Salcia, lângă Dunăre, la un prieten bun al lui Pătru, și el sămânță de aromân.

A născut în primăvară Ana, un prunc frumos, alb ca ea, căruia i-au zis Florea, că era din flori, *aflător*, cum se zicea la Valdarsa. După un an au măritat-o pe Ana cu un văduvoi mai bătrân, Ștefan Aspra îl chema. Și-a risipit viața frumoasa lui Pătru, pentru o răzbunare oarbă și târzie.

Da' nici Dumnezeu nu doarme. Mi-a povestit mai departe *Cocoana* și despre întoarcerea Bățălanilor dincoace de Dunăre, la Cioroiașu, goniți de jandarmii sârbi.

Acolo au venit cu femei și copii, au întemeiat o mahala într-o margine și s-au apucat să facă așa cum știau, să fure vite din ocoalele oltenilor, să golească magazine în Băilești și în Calafat.

Erau vreo șase bărbați cu Miru, Țipu și Udrea, băiatul lui Miru cel vinovat, în fruntea lor. Asta până într-o dimineață când au jefuit biserica veche din Siliștea Crucii și l-au omorât pe Popa Firu în pragul bisericii, că a încercat să-i oprească. S-au sculat siliștenii, au venit la Cioroiași, erau mulți, dar se alăturau și cei ai locului, au înconjurat mahalaua Bățălanilor, ăia s-au închis într-o casă, dar țăranii, cu arme toți, că războiul era la doi pași, au adus căruțe cu paie, au pus foc mahalalei, au ars casele, grajdurile cu vite cu tot, femeile cu copii, s-au zbătut Bățălanii, dar au fost vânați ca niște vulpi nebune, a fost măcel, a fost iad, a fost răzbunare oltenească.

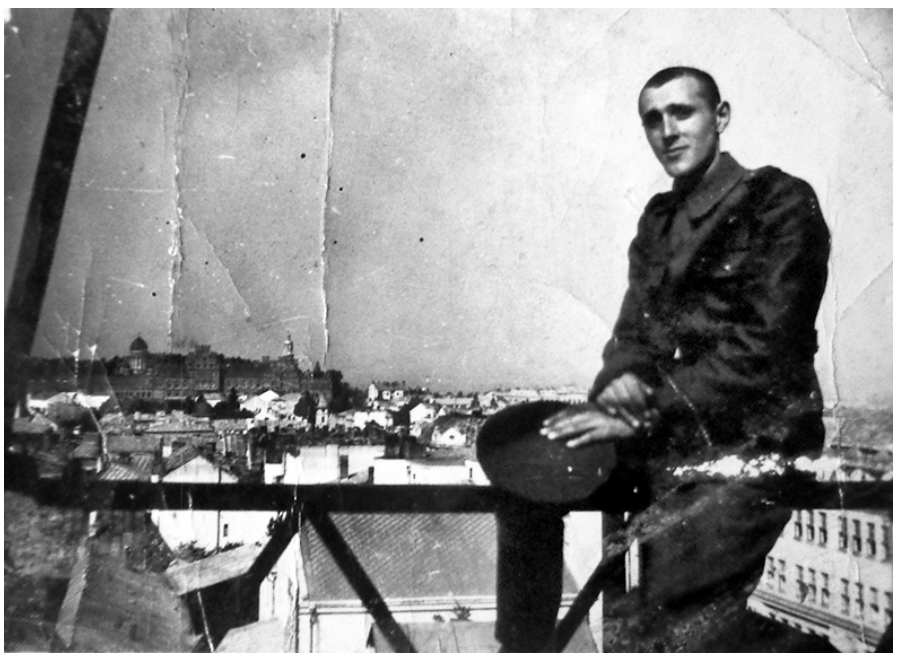
Așa se termină povestea bunicii mele Constandina. Așa se termină cam toate poveștile de sânge din lumea Balcanilor nebuni. Ana a trăit și a murit la Salcia, destul de tânără, de o boală de piept de care se murea atunci. Copilul ei *aflător,* Florea Aspra, a ajuns vaporean pe Dunăre, a văzut lumea, dar nu s-a mai întors niciodată în Valahia Mică.

Ar fi ajuns, spuneau oamenii din Salcia, prin Buenos Aires, *tomite* în Argentina, negustor de vite, Florio Aspero, cum scria pe o carte poștală trimisă unor rude...

(Va urma...)

BOLINTIN - Istorie în imagini

Fotografii din colecția Nicoleta Heredea

Bolintineanul Marin Petrescu (1919-1994; zis Marin al lui Gogu lui Sache; cojocar) în timpul satisfacerii serviciului militar la Cernăuți

Familia cojocarilor Petrescu din Bolintin Vale (anul 1921)

Incrementa atque decrementa

Titus Vîjeu

Un personaj care și-a ucis autorul...

Toamna anului 1944 nu adusese decât necazuri marelui scriitor. Intrarea Armatei Roșii în țară anunța primele semne ale comunizării dar moartea pe frontul din Transilvania a fiului său „ca floarea câmpului", lăsase în urmă amintirea unei vieți tinere și o carte purtând ca titlu cuvintele aflate între ghilimelele din această frază. Moartea lui Paul-Mihu Sadoveanu l-a îndurerat pe cel care-l considera urmaș în sens biologic dar și în sens literar iar la această tristețe a sa se adăugau temerile legate de trecutul său nu prea pe placul noilor stăpâni ai țării. Denunțase „dezmățul bolșevic" și știa că poate fi tras la răspundere pentru aceasta, ca și pentru apartenența la o societate secretă pe care nu doar Carol al II-lea o suprimase ci și gândirea politică a celor ce primiseră de la Moscova misiunea instaurării comunismului o detesta.

Numai că, spirit hedonist fiind și lipsit de metafizică, Mihail Sadoveanu avea să se convertească repede la noile întocmiri sociale, abandonând doliul și reciclând tăcerile francmasonice în prezențe publice foarte active, cu discursuri și conferințe în marile săli ale epocii și cu texte de acceptare a comandamentelor moscovite. A aflat pavăză în teaca de bronz a ARLUS (Asociația Română pentru strângerea legăturilor cu Uniunea Sovietică), zămislită în casa doctorului C. I. Parhon și care avea să fie validată de adunarea generală desfășurată la 12 noiembrie 1944 la Universitatea din București. În structurile ARLUS aveau să acceadă valoroși oameni de știință, scriitori și ziariști dar și oameni politici de stânga. Meritele de „susținător al cauzei" ale lui Mihail Sadoveanu au condus la alegerea sa în 1948 ca președinte al organizației, așa cum cu două decenii în urmă fusese ales Mare Maestru al Lojei Masonice Române. E drept că sediul din Calea Victoriei 115, pus încă în 1945 la dispoziția ARLUS de către Lascăr L. Catargiu, căsătorit cu Elena Monteoru avea să devină – tot datorită lui Sadoveanu – Casa Scriitorilor. Dar Partidul Muncitoresc Român nu avea de la scriitori doar pretenția de a sprijini Asociația ci și de a scrie lucrări în care să se răsfrângă noua politică a „tinerei democrații populare" cu izvor unic de inspirație în realitățile politico-sociale impuse de Kremlin.

Celebra Conferință ținută la 1 martie 1945 la Sala Dalles sub titlul ce avea să facă istorie (contestată, desigur) *Lumina vine de la Răsărit* a fost rapid tipărită de nou apăruta editură Cartea Rusă, cele 32 de pagini ale broșurii devenind primul manifest de adeziune al marelui scriitor la „noua lume" ce nu numai că nu-i refuzase favorurile ci chiar promitea să le amplifice.

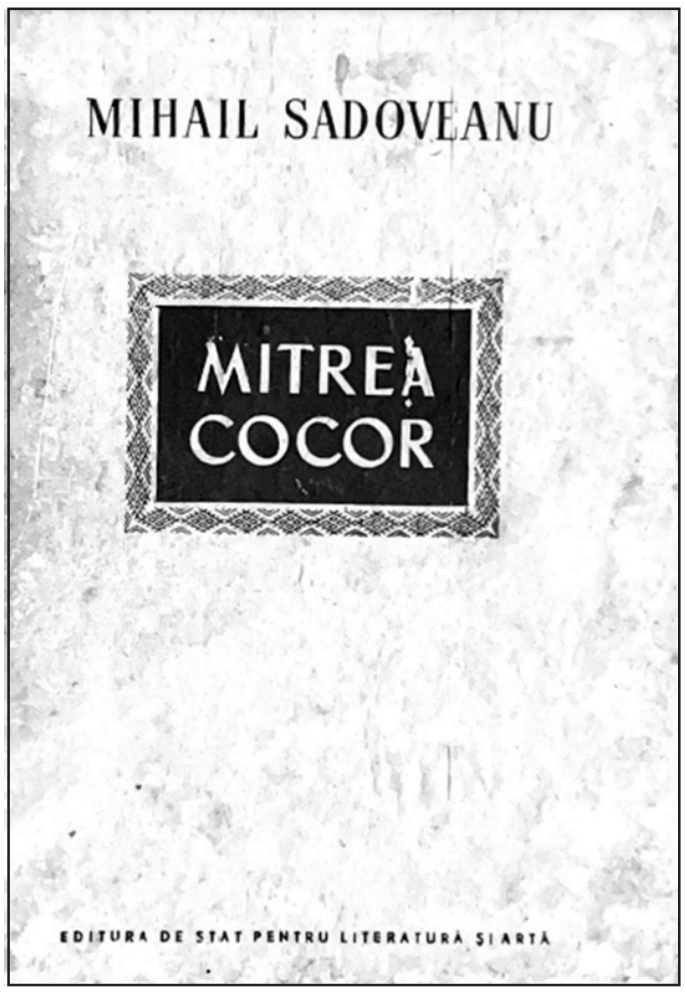
La intrarea în țară a armatei sovietice, Mihail Sadoveanu era un autor capital al literaturii române din prima jumătate a secolului XX. Statura sa literară era atât de impresionantă încât un critic influent precum Eugen Lovinescu nu se sfia să o atribuie într-un „*apolog asupra talentului lui Sadoveanu*" din capitolul consacrat scriitorului în **Critice** celor cinci zâne care s-ar fi strâns „*în jurul leagănului lui Sadoveanu (...) spre a-i împărți darurile*" constând în iubirea frumuseților naturii și simțirea poeziei omenești, în iubirea basmelor, a povestirilor eroice, apoi puterea de a emoționa pe ceilalți și de a scrie mereu, fără a osteni. S-ar crede că la 5 noiembrie 1880 tectonica spiritualității românești născuse la Pașcani un veritabil continent de simțire. Cert este că i s-au închinat „ode critice" pe bună dreptate, precum cea scrisă de Mihail Ralea: „*Natura lui Sadoveanu e o natură istoricizantă, natura care a văzut, a auzit, a înghițit multe suflete (...) Un fluid ca o osmoză curge mereu de la om către pământ și din pământ renaște către om.*"

Din păcate niciun mare artist nu devine prin operă invulnerabil în fața istoriei și a vremelnicilor ei administratori. O dovedise, chiar în vremea războiului poetul Tudor Arghezi, alături de care Sadoveanu împărțise gloria literară a primelor decenii ale secolului și care, în 1943, fusese internat în lagărul de la Târgu-Jiu de regimul militar al mareșalului Ion Antonescu din cauza pamfletului îndreptat spre un camarad german important: baronul Manfred von Killinger, Ambasadorul Reichului la București.

S-ar putea deci ca entuziasmul ce începe să-l cutreiere brusc pe prozator întru slujirea „noilor idealuri" să fie determinat de spectrul punitiv al faptelor din trecut. Ca urmare, pentru a-și liniști conștiința caută justificarea alinierii în politica agrară a comuniștilor, amintindu-și de prezența sa de cândva în Partidul Național Agrar al lui C. Argetoianu (mai puțin nociv în ochii noilor autorități decât „istoricii" din P.N.L și P.N.Ț.) și, mai ales de „zelul poporanist " al *Vieții românești*, publicația literară mult respectată și pe care o girase cu propriul talent.

Fără îndoială că o decizie istorică precum fusese reforma agrară din martie 1945 nu putea să nu fie salutată de marele prozator al sărmanilor. De la începuturile sale scriitoricești fusese atras de lumea aceasta a satului românesc, supus unor rânduieli adeseori anacronice. Reforma agrară era percepută ca un act de justiție socială, știută fiind patima pentru pământ a țăranului romîn. Numai că nimeni nu dezvăluise atunci intențiile perfide ale noilor cârmuitori de a urma neabătut modelul sovietic de „transformare socialistă a agriculturii", de comasare a loturilor individuale în gospodării colective (Kolhoz) și de stat (Sovhoz) prin deposedarea celor ce speraseră în noua lor condiție de mici proprietari agrari.

Ideile preluate de la Moscova circulau în epocă tot mai puternic și Sadoveanu, înzestrat cu ageră ureche, se grăbește să scrie o

carte despre acest ideal al frăției care ar fi bântuit sufletele nevoiașilor, gata să-și ducă traiul într-o „tovărășie", deci într-o primă formă de organizare a trudei colective în câmpia mustind de apă a Luncii Brăilei. Povestea din **Păuna Mică** (1948) nu e lipsită de interes dacă avem în vedere noutatea temei și introducerea în mijlocul țăranilor migrând spre pământuri mai roditoare „luminători ai cugetelor" ca acel fost luptător în Rezistența franceză ce schimbă „*maquis*"-ul cu balta de-acasă. E un zbucium colectiv în atingerea unui scop prin stingerea individualismului și constituirea unei comune strategii de existență.

Numai că Sadoveanu, nefamiliarizat totuși cu textele din **Bazele leninismului** și din discursurile de la Congresele PC(b)US ale lui Stalin aplica mai degrabă proiectul utopic al lui Charles Fourier și Theodor Diamant. Reacția tinerilor cominformiști travestiți în critici literari (lui G. Călinescu tocmai i se pregătea debarcarea de la catedră) n-a lipsit să apară, condamnând lipsa de viziune materialist-științifică a scriitorului, care s-a pregătit mai temeinic pentru recidiva sa în noua literatură. Documente propagandistice tot mai numeroase veneau din marea Uniune Sovietică pentru a-i ajuta în munca de creație pe „inginerii de suflete", termen folosit de însuși Iosif Visarionovici Stalin la întâlnirea din 1932 din vila lui Gorki cu scriitorii, încântat de formula folosită de romancierul și dramaturgul Iuri Oleșa: „*noi suntem inginerii sufletului omenesc*".

La doar un an distanță după **Păuna Mică** apărea un roman cu o arhitectură epică solidă, menit să susțină suprastructura ideilor propășirii.

Pentru **Mitrea Cocor** Sadoveanu țesuse o poveste întemeiată pe însăși lupta de clasă ce devenise un principiu-motor al noii societăți. Să nu uităm că în anul apariției cărții (1949) s-au produs multe arestări, ca urmare a deciziei Plenarei C.C. al P.M.R. din 3-5 martie 1949 de începere a procesului de colectivizare a agriculturii în Romînia.

Încă în 1923 tânărul Ralea scrisese despre „Lupta de clasă" pornind chiar de la frazele din începutul **Manifestului Partidului Comunist**: „*Toată istoria societății omenești până în ziua de azi nu e decât istoria luptei de clasă. Om liber sau sclav, patrician sau plebeu, baron sau iobag – într-un cuvânt, robi sau stăpâni, învrăjbiți unii contra altora într-o luptă nesfârșită, au purtat un război fără răgaz...*"

La trei sferturi de veac de la formularea lui Marx tânărul cărturar român Mihail Ralea se întreabă „*ce trebuie să se înțeleagă, în definitiv, prin această sperietoare care se cheamă lupta de clasă ? Pentru partidele din stânga, ea constituie panaceul universal care va remedia toate inconvenientele sociale, în timp ce partidele din dreapta nu încetează de a o asocia baricadelor și masacrelor.*"

Teza lui Lenin despre înlocuirea democrației burgheze cu dictatura proletariatului a marcat noul curs sângeros al luptei de clasă. Fără a avea un orizont teoretic menit să-i clarifice aceste ecuații sociale complexe, eroul lui Sadoveanu va fi conceput ca un exponent progresist al mecanicii sociale. Chiar înainte de a ajunge pe front, unde va întâlni primul său dascăl întru delimitarea „claselor" sociale în persoana unui camarad care, fierar fiind reprezenta întrucâtva proletariatul industrial al epocii, Dumitru (Mitrea) Cocor își înfruntase deschis „opresorii" din preajmă, identificați în ființa malefică a boierului Cristea, poreclit Trei Nasuri (admirabilă invenție onomastică, totuși !) și a fratelui Ghiță, strângător fără scrupule de averi și tânjind după pământul ce-i revenise prin moștenire fratelui mai mic. Ceea ce ar fi putut fi un „roman de familie" se transformă treptat, treptat într-unul al baricadelor sociale.

Trimis pe frontul din Răsărit, tânărul Mitrea cade prizonier la sovietici, supus fiind în lagăr unui proces de „iluminare". Astăzi se știe că în lagărul de la Oranki și în alte spații concentraționare în care se aflau soldații și ofițerii români aveau loc vizite periodice ale liderilor cominterniști, în frunte cu Ana Pauker, îndemnându-i pe cei închiși în spatele sârmei ghimpate să se înscrie în unitățile ce urmau să lupte împotriva foștilor aliați germani.

E momentul să spunem că, în general, scrierile sadoveniene n-au manifestat vreo simpatie deosebită față de armata regală a României. Începând cu **Amintirile căprarului Gheorghiță** și **Petrea Străinul** (pe care, cum observa Lovinescu „prin tragicul ei determinism armata îl descompune") și până la **Locul unde nu s-a întâmplat nimic** în care portretizează un comandant de garnizoană „cocu" și fanfaron, generalul Argintar, Sadoveanu se situează pe o poziție critică evidentă, total opusă celei pe care o promovase poezia lui Alecsandri și Coșbuc despre primele izbânzi ale armatei române regulate...

În contact cu noii vectori ideologici – ca mulți dintre foștii prizonieri ce aleg șansa ce li se oferă pentru a scăpa de infernul lagărelor înscriindu-se în diviziile ce se formau sub comanda Armatei Roșii – tânărul țăran Mitrea Cocor se întoarce în satul natal Malu-Surpat, continuându-și la o altă scară valorică vechile confruntări cu moșierimea reprezentată de bogătanul de la Dropii, Cristea Trei Nasuri și cu „chiaburimea" întruchipată de propriul frate.

Deși avusese – după gândirea tatălui „minte de firoscos" ce merită a fi îndreptată spre învățătură, el nu s-a putut înfrupta nici măcar cât Nicolae Moromete, alt fiu de țăran, din sipetul mult râvnit al cărților. Rămas orfan, el își asumă de timpuriu condiția de răzvrătit, care, după război, se va transforma – potrivit nomenclatorului de meserii al Partidului în cea de „revoluționar de profesie". Radicalizarea personajului se produce conform canoanelor stupidei „metode de creație" pe care Andrei Jdanov o aplicase în URSS și pe care o va exporta și în „democrațiile populare" cum erau denumite cu o formulă tautologică țările din Estul Europei, democrația fiind definită dintotdeauna drept „putere a poporului". Dintre multele implicații ale acestui realism mutilant, care alungase esteticul în favoarea contondenței și simplității formale a mesajului artistic, Sadoveanu a optat mai cu seamă pentru „conținutul de clasă" (*klassovost*) pentru că acesta îi permitea o abordare dramatică a eposului.

(continuare în pag. 5)

(urmare din pagina 4)

Din păcate, schematismul „metodei” s-a transferat automat asupra unui personaj răzbunându-se pe părintele său literar, primul dintre adevărații scriitori români ce cauționa cu marele său talent bronzul unei statui de import transformat de istorie într-o tinichea oarecare. La Moscova, ecoul acestei apariții editoriale a fost salutat anul următor (1950) prin acordarea *Medaliei de aur a Păcii* și cinci ani mai târziu, conform „piatiletka” (planul cincinal) a *Premiului Internațional Lenin pentru întărirea păcii*...

Sadoveanu era răsplătit pentru faptul că-și asumase „noua cale”. Dacă în locul lui s-ar fi aflat să zicem scriitori de talia lui V. Em. Galan ori Aurel Mihale – care au glorificat în scrierile lor „transformările revoluționare” din viața postbelică a României – lucrurile n-ar fi avut același efect. Dar el, „masculul Alfa” al prozei românești a acceptat să fie deschizătorul drumurilor care – istoria a stabilit – duceau într-o fundătură.

Poate nu întâmplător realismul socialist în literatura română se încheie practic odată cu moartea în 1961 a maestrului. E anul în care apar, timid, ce-i drept, răzvrătirile contra „obsedantului deceniu” și se caută întoarcerea la sursele eterne ale artei. Între timp, Mitrea Cocor își trăia gloria, într-atât încât cititori mai puțin calificați și incapabili să facă distincția dintre un personaj literar și o ființă vie, cu identitate bine stabilită propuneau înscrierea lui pe listele pentru alegerile în Marea Adunare Națională pentru a fi ales deputat în marele for unde Mihail Sadoveanu era vicepreședinte și unde – spun documentele – s-a dovedit inclement cu condamnații la moarte ce-și încercau ultima șansă aflată în semnătura de grațiere a scriitorului răsfățat de regimul comunist. Sunt fapte puse în discuție de istoricii noștri de azi dar care nu au nimic de-a face cu boicotarea în bloc a operei unui autor despre care Ion Vinea considera că „*e pentru români ceea ce pentru englezi e Dickens și Walter Scott, pentru francezi Hugo, pentru spanioli Cervantes, pentru ruși Gogol și Tolstoi*”.

Probabil că dacă în toamna anului 1944 n-ar fi murit Paul-Mihu ci augustul său părinte, amintirea lui Mihail Sadoveanu ar fi rămas integră și nealterată de batjocura unora care-l consideră un imoral grafoman.

Cât despre eroul său faimos de cândva, chiar dacă n-a ajuns deputat în M.A.N., tot s-a ales cu ceva. Astăzi, o stradă din municipiul Pitești poartă numele lui Mitrea Cocor, personajul care și-a ucis părintele literar...

Nu știu dacă în Franța există *rue Emma Bovary*, în Rusia *ulița Andrei Bolkonski* (sau *Pierre Bezuhov*) ori în Germania *Professor Unratstrasse* ca să amintim doar câteva din personajele marilor literaturi ale lumii. La noi există (încă) strada Mitrea Cocor...

Încă din timpul vieții sale, încununată de onoruri și distincții românești și străine, autorul lui **Mitrea Cocor** a fost supus unor reacții (ce-i drept subterane) de contestare a paternității faimosului roman apărut an de an în ediții privilegiate (tiraje consistente, înfățișare grafică elegantă). Au fost voci care atribuiau scrierea acestei cărți (nu foarte bogată în file, după „tipicul casei” dar atât de adulată de critica literară a momentului, reprezentată majoritar din foști militanți și simpatizanți din ilegalitate ai partidului comunist, convertiți peste noapte în „directori de conștiință” mai mult sau mai puțin credibili și care așezau judecata de valoare strict sub ghilotina partinității) unor apropiați ai lui Sadoveanu. Primul pe care a căzut bănuiala a fost, firesc, secretarul său, nimeni altul decât Constantin Mitru, altminteri cumnat al maestrului și frate al doamnei Valeria Sadoveanu, fostă colegă de școală a fiicei scriitorului. Pentru că un posibil „complot de familie” ar fi părut prea bătător la ochi s-a trecut la identificarea unor alți posibili „negri” ce ar fi trudit pe moșia Sadoveanului de teama cnutului reprezentat de verbul său tunător. Periodic se lansau „ipoteze de lucru” abandonate rând pe rând în absența unor dovezi mărturisitoare. Cred că ultima dezvăluire este cea pe care a făcut-o dl. Dan Brudașcu în *Națiunea* (Europa și neamul românesc) nr. 560 (1025) din 19-25 mai 2010. Domnia Sa îl creditează ca autor al lui **Mitrea Cocor** pe poetul și gazetarul Dimitrie Ciurezu (1897-1978) care în pofida unei activități legionare cunoscute de contemporani s-a bucurat de protecția lui Mihail Sadoveanu care l-ar fi îndrumat să-și piardă urma la Sibiu, unde a funcționat ca redactor la *România viitoare* imediat după război și apoi ca lingvist, cercetător la filiala locală a Institutului de Lingvistică și Istorie Literară „Sextil Pușcariu” al Academiei Române. Dl. Brudașcu, fost curator al *Muzeului Octavian Goga* de la Ciucea l-a întâlnit pe acest poet tradiționalist invitat de doamna Veturia Goga să-și petreacă verile pe domeniul sus pomenit. În acele zile Ciurezu i-ar fi mărturisit tânărului muzeograf că el este autorul cărții apărută „*cu titlu schimbat, cu numeroase intervenții în text, dar și sub semnătura lui SADOVEANU, nu a sa*”. Mai mult, „*toate drepturile de autor la apariție inclusiv pentru traducerile în alte limbi, apărute până la moartea prozatorului, i-au fost trimise integral lui*”.

E foarte greu de acceptat ideea că un scriitor uriaș precum Mihail Sadoveanu și-ar fi periclitat cariera până acolo încât să-și recunoască „negrul” drept autor, dispensându-se de sumele deloc insignifiante ce-i reveneau pe numele său ca drepturi de autor.

Prezumtivul părinte al cărții, Dimitrie Ciurezu ar fi recunoscut faptul că Sadoveanu „*«corectase» romanul și făcuse ca, inclusiv sub aspectul limbii literare folosite, el să fie apropiat de restul creației sadoveniene*”. Să înțelegem de aici că Dimitrie Ciurezu și-ar fi scris cartea într-o limbă „neliterară” sau pur și simplu „pedestră” pentru a-i permite lui Sadoveanu s-o înglobeze în ansamblul stilistic al operei ?

Să ne oprim de pildă la portretul făcut lui Mitrea-copil: „*Era croit să crească înalt ca taică-su. Nasul pornit ca un clonț de erete. Ochii i se măreau și i se lungeau ca doi lăstuni. Taică-su îl iubea recunoscându-se în acel fecioraș. Deci Agapia nu-l putea suferi. Îi găsea pricină când îl vedea în apropierea ei și era mereu gata să-l ardă cu o joardă. Mitrea a învățat curând să se ferească. Avea picioare lungi și sprintene și o zbughea întorcând spre ea cap sbârlit și râs drăcesc. Maică-sa îl pândea mai cu seamă când se furișa în grădina din dosul casei la vremea cireșelor și a prunelor.*

– Sări tu, sări gardurile, bărzoiule, îi striga ea. Până ce ți-o intra un par.

El se scufunda prin mărăcinișuri, ieșea prin spărturi; ea sărea gardul după el; prigonindu-l până în uliță. Mitrea se oprea doar la gârlă și se mira că nu se proțăpise mumă-sa în

amenințarea pe care i-o arunca lui.”

Se înțelege de aici că nu degeaba Sadoveanu se înrudea cu marele său predecesor Ion Creangă, atât prin sânge cât și prin har. Or, nu forma a creat suspiciunea ci conținutul. Căzut prizonier la sovietici, Mitrea leagă în lagăr oarecari prietenii cu paznicii săi, precum „*unul Vasili Pistruga de la Moghilău și al doilea Mitea Caraganov de la Costroma*”. De la aceștia avea să afle ce minuni se petrec de-a lungul și de-a latul Uniunii Sovietice, devenită „grădină înflorită” până a se dezlănțui războiul. Dumitru Cocor află toate aceste povești și începe să creadă că și în țara lui trebuie să se întâmple aidoma. Iar când se va întoarce la Malu-Surpat, Cocor va deveni agentul unei ispititoare lumi din care nedreptatea e alungată. Ideile sunt așadar de import, scrisul rămâne al locului; scrisul lui Mihail Sadoveanu: „*Într-un răstimp au prins a trece gâște sălbatice stoluri după stoluri, gâgâind pe vântul înălțimilor. Stând treaz și neclintit pe snopii de coceni, în mijlocul tovarășilor, Mitrea își amintește, la glasul acelor călătoare aripate, de toamna când zăcuse ticălos sub șopru și-l îngrijise și-l descântase baba Chița. S-a făcut ziuă; s-a încununat de trandafiri răsăritul. Oaspeții de năprasnă s-au adunat, așteptând rânduiala ce se vestise. Obștea de săraci și văduve și rude ale orfanilor războiului avea a lua în stăpânire lărgimea acelei câmpii.*”

E greu de crezut că – dincolo de mesajul politic redundant – aceste fraze nu i-ar aparține prozatorului, marelui prozator Mihail Sadoveanu. La fel de greu de crezut este faptul că el ar fi fost cel ce-a adunat date despre viața în URSS care curgea înălțător doar în textele propagandei Kremlinului. Documentaristul – sau documentariștii – pe care îi tocmise (el sau editura interesată în grabnica apariție a cărții) nu egalează știința scriitorului de a portretiza oamenii și chiar vremurile. Informațiile oferite despre viața „celor din țara cazahilor” recte din R.S.S. Kazahstan sunt departe de adevărul epocii. Iar viața din lagărul de prizonieri pare o construcție de operetă, în care internații par a fi găsit – după anii de front – întruchiparea raiului pe pământ.

Mihail Sadoveanu pornise încă din acea zi de 1 martie ’45, când citise la sala Dalles faimoasa conferință ce avea să deschidă seria altor luări publice de poziție pe drumul susținerii noului regim politic ce se instala tot mai temeinic și mai brutal în România. „Lumina vine de la Răsărit” nu era – cum s-a spus la un moment dat – o simplă parolă masonică ci angajamentul unui mare scriitor român în slujba „unei lumi noi”. Avea de altfel o veche prețuire pentru scriitorii ruși (pe cei sovietici nu-i descoperise încă) și-și manifesta simpatia față de anumite personaje, reprezentative pentru „*ruskii celovek*” – altul desigur decât *homo sovieticus* ce se născuse în retortele bolșevismului. Într-o scriere a sa mai puțin cunoscută, *Prietenul meu poetul* apărută în volumul colectiv **Scriitori din Republica Populară Română în slujba poporului** (Editura pentru Literatură și Artă a Societății Scriitorilor din R.P.R. -1949) pornește de la o partidă de șah cu un vechi amic cu care stătuse de vorbă câteva seri la rând „despre evenimentele din Octombrie 1917". Chiar nenumite cu genericul sub care erau cunoscute în lume e limpede că vorbiseră despre Marea Revoluție din Octombrie. Nu ni se spune ce anume discutaseră cei doi prieteni (se știe că între aceștia se numărase George Topârceanu, dispărut între timp și pe care părintele literar al marilor romane și nenumăratelor povestiri îl prețuia pentru spiritul său ascuțit, Demostene Botez, tovarăș de pescuit ce-l admira fără limite, Nicolae Dunăreanu, și el camarad loial de aventuri cinegetice din junețe și până la senectute). Cu acesta din urmă, bun cunoscător al limbii și literaturii ruse împărțea de bune decenii tabla de șah și se pare că el l-a întrebat la un moment dat dacă-și aduce aminte „*de Casian de la Krasivaia Meci din* ***Istorisirile de vânătoare*** *ale lui Turgheniev...*”, adică „*acel Casianușca, bătrânul mărunt cu înfățișare stranie (ce) urmărește pe vânător ca să-l mustre că ucide viețuitoarele câmpiilor și pădurilor. În calitatea lui de moralist și filosof rustic, Casian vorbește și de acele drumuri lungi către orizonturile nesfârșite în căutarea oamenilor buni și a dreptății.*”

Dumitru Cocor, soldat român căzut prizonier la sovietici pare a se deprinde și el cu această perspectivă luminoasă a sufletului slav căci, avea să precizeze părintele său literar „*slavii de demult au trăit lângă strămoșii noștri din Dacia. N-au distrus, n-au răpit și n-au vărsat sânge, cum obișnuiau a face hoardele călărețe, care trăiau din sabie. Blândețea lor o mărturisesc cuvintele rămase de la dânșii în limba noastră: drag, prieten și iubire*”.

Pentru românii ce fuseseră chemați de mareșalul Antonescu să ia parte la „*cruciada împotriva bolșevismului*” și cărora propaganda regimului le stârnea temerea că ființa națională e periclitată de bolșevism Sadoveanu devenise marele taumaturg, gata să-și vindece neamul de mari neliniști, arătându-le că existase o „*sălășluire cu pace a acestor oameni cu ochi albaștri*” și că „*înșiși ochii albaștri mai stau mărturie de la apa Moldovei la câmpiile Orăzii, unde copiii păzesc mioarele și caii pe lunci și imașuri stând sara la focuri, întocmai ca băieții lui Turgheniev din lunca Biejei*”.

Ceea ce nu avea să spună Sadoveanu (și nici prietenul său poetul) e faptul că Ivan Sergheevici Turgheniev – plecat la studii filosofice în Germania anului1838 avea să caute cu fervoare lumea occidentală, pe care nu avea practic s-o părăsească până la moartea sa, în 1883... Desigur, la Baden-Baden, la Londra, Paris și Bougival avea să păstreze amintirea moșiei sale de la Spaskoe și a întâmplărilor din tinerețe.

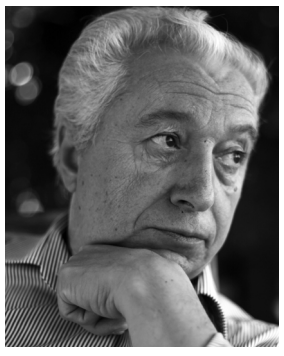
Proza modernă a preluat de la Turgheniev, autor al **Însemnărilor unui vânător** atât de iubite de Sadoveanu acest atașament fundamental față de natură de la Guy de Maupassant (**Povestirile becației**) la Giorgio Bassani (**Bâtlanul**) pentru a regăsi vibrația unei umanități aflată în tulburător contact cu lumea înconjurătoare. Poate de aceea, peste ani și Ernest Hemingway va mărturisi printr-un personaj al său din **Colinele verzi ale Africii** că, „*îmi dădeam seama că trăiesc datorită lui Turgheniev*”.

Există în arhiva Radiodifuziunii Române înregistrarea – în lectura sadoveniană – a **Însemnărilor unui vânător** (*Zapiski ohotnika*). Am prefațat audiobook-ul pe care Editura Casa Radio l-a realizat în anul 2010 Din acele pagini răzbat mereu, dincolo de aventurile cinegetice, aspirațiile personajelor (și ale scriitorului, desigur) într-o lume viitoare mai bună și mai dreaptă decât aceea marcată de șerbia țaristă.

Mihail Sadoveanu a făcut greșeala de-a fi identificat această lume îndelung așteptată de cei sărmani în eșafodajul represiv al regimului bolșevic început o dată cu „*evenimentele din Octombrie 1917*" pe care le va evoca împreună cu vechiul său prieten, poetul, care-i vorbea despre personajul lui Turgheniev.

Paradoxul este că dacă acela e socotit cel mai occidental dintre scriitorii ruși, Sadoveanu poate fi considerat cel mai răsăritean scriitor român...

Credincios luminii Bizanțului n-a înțeles că „a treia Romă” își desfășura aripile imperiale peste istoria altor neamuri, printre care se afla și acela al lui Kesarion Breb...

Dan Anghelescu

DAN ANGHELESCU (n. 2 mai 1945, Brăila), poet, eseist, istoric literar, este absolvent al Conservatorului de muzică „George Enescu” din Iași, Facultatea Muzicologie-Compoziție și doctor în Filologie. Este membru al Uniunii Scriitorilor din România, al Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România, al PEN-Club România, membru ALGCR (Asociația de Literatură Generală și Comparată din România), redactor-șef al revistei „Antilethe”, din 2018, membru în Colegiul redacțional al revistei „Europa”, Novisad, Serbia, editor al revistei „Lumină lină/Gracious Light” din New York, director fondator al revistei „Carmina Balcanica” (2008-2018), co-inițiator și președintele juriului la prima ediție a Festivalului Poeților din Balcani – Brăila, 2007. A publicat cărți de poezie, între care: *Cerul în apă,* 1970, *Lumea ca adiere,* 1980, *Mașinării de traversare a sufletului toamna,* 1983, *Poeme,* 1989, *Pietrificarea memoriei,* 1999, *Și atunci ar fi trebuit să vorbesc/ ¢ ce moment j'aurais dû parler,* (vol. româno-francez), 2012, *Excomunicările mașinului de scris*, 2014, *Inefabila povară,* 2018, *Stare de urgență,* 2020, *Cămașa de forță a clipei,* 2023. Pentru aceasta din urmă a primit Premiul Uniunii Scriitorilor din România. Alte distincții: Premiul pentru Cartea de publicistică acordat de UZPR, 2018, *Diploma Poet al Iașului* în cadrul Festivalului *Poezia la Iași*, mai 2015, Diploma de excelență acordată de UZPR, 2017 etc. Pasionat fiind de exilul românesc, a publicat diverse cărți despre presa românească de dincolo de granițele țării, despre scriitorii Mircea Popescu, Vintilă Horia etc. Dan Anghelescu a fost tradus, în antologii, în limbile albaneză, arabă, macedoneană, engleză, franceză, maghiară, poloneză. Poezia lui Dan Anghelescu are o robustețe elevată, dar nu lipsită de o subtilă și tranșantă problematizare a unei realități aflate la granița dintre iluzoriu și derizoriu, trecând prin filtrul unei conștiințe a vremii, cu o imanentă încărcătură cultural-spirituală. (**Victoria Milescu**)

POEME SUB ACOPERIRE

să te adăpostești/ în ființa unei/ interogații

când puterea /ascunsă a tuturor /întrebărilor
îți lasă / odată cu toate spusele/ lor ceva/ aducând
cu o/ deznădejde/ ai să-nțelegi că acolo au/ fost
cândva sensuri / și ele tocmai se/ întunecă…
din noi / voi/ ei/ tot ce încă/ mai poate/ vorbi
e doar un/ incomensurabil/ autism…
sunt resturi de auz/ de văz/ și de lume
în asfințire…/ devenim tot/ mai alții…
dintr-un/ mereu și mereu/ invizibil se
excomunică/ tacit/ și/ poeții și poezia/ și/ încă
ceva/ fără de nume/ cel care
nu mai găsește/ nici ascultare/ nici închinăciune…
foștii / soldați ai/ mașinăriilor
de pătimiri vor mărșălui
într-un samizdat silențios și ocult…

întunecimile/ bine organizate/ lasă în
urmă/ paginile albe/ chiar tot mai/ albe
pentru/ niște orfani ai unui/ pământ
cândva locuibil…
acesta/ este acum târziul/ și /și prea/ târziul
devenit numai al lor…

istoriile / toate / dar absolut toate/ sfârșesc în tăcere și sub acoperire…

când /și unul și altul și alții
își înțeleg rătăcirile/ și înțelegerea secretă cu
pietrele /fără-de-nume și chip/ semn impar/
al tăcerii încolăcite pe
ademenitele noastre simțiri / devin o
artă rupestră/ pentru scrierile/ ce vor fi /chiar
de acum/ ocultate… viitorul/ o să
privească prin ele/ și îl va atinge a vidul/ de milă
și melancolie…
nici un semn de lumină sau sunet
nu o să mai/ capete încât să/ îi mai acopere orbitele
sparte/ în cioburi și / atârnate-n afară/ cum și
sufletul/ trupul și neînțelegerea timpului/ său căzător…

o pupilă/ un iris/ în contra-cerurilor mereu/ întoarse
vor înghiți/ inexplicabilul de dincolo de/ inexplicabil…

totul se arată cu mult mai puțin decât este…
vom trăi sub o totală acoperire și pentru că nimeni
n-o să ne mai caute/ gândul și urma/ trecerii pe aici…

istoriile / toate / dar absolut toate/ sfârșesc în tăcere
și sub acoperire…

să fii gata să-ți strigi istovirile ca pe o adeverire

că ai fost cândva viu…

timpul / vântoasă/ ce răsfoiește
dincolo/ de funiile de umbră/ ale priceperii/ noastre
încearcă/ să iasă din inutilele/ cărți
pe care nu /le-ai mai scris… pe /care nimeni
n-ar/ vrea să le mai asculte/ vorbind/ despre
care ne stăpânesc/ și ne-au alungat/ sub acoperire…

năvod/ al unor capete de gânduri
ca o pâine a pustiirii
crește din ele/ și tu chiar acolo ești/ prins…

chiar scris sau ne scris /ceva te

aruncă în nicăieri…
fii gata să-ți strigi istovirea de pasăre născută
cu /aripi de răcoare/din nisipuri și alge/ îngrămădind
culori/ în propria ta ființare…

detonări/ în sperjurul ochilor/ tăiați de-o aurora
străină/ citesc pe frunze/ ale unei morți/ a
nedeslușirilor în care/ zace o patrie
mereu pierdută pe sângele tău/ rupt de malinconii

doar pietrele îți mai lasă câte un
semn că mergi împotrivă a încă ceva
și tot sub acoperire…

din marele orgoliu de nesfârșit amurg al ființei
răpăitoarea/ rugă de /nisip și/ interogații
te umple/ te singur/ te noapte/ și te somn fără graiuri…

toiag pentru orbi în încăperile acestui/ declin…

acoperirea e un / fără de nume și capăt/ vorbire
vârtej/ cu haosul/ plopii/ cu picioarele dumnezeirii
călcând singurătățile din înserare…

în /pietrele orfane de timp/ rarisima/ făgăduială
a tainic/ vorbitoarelor lumi/ dintre două /cuvinte
pune/ tocmai amprenta/ prin care
ți se hotărâse/ un anume/ destin…

prezența mereu mai sigură a ne-mai-vorbirii

când iarăși nu/ va mai fi îngăduit/ nici un gând
și
nu /vom mai ști ce zace acolo / deasupra noastră
în noi/ și în depărtările cu/ turle și drumuri/ pe
care/ cândva le deslușiserăm/ în cealaltă zare…

umbre/ călugări spectrali/ noduri/ semne confuzii și amnezii

sensuri vagante / ne-au fost ascunse în/ bagajele
derizorii ale ființei…
și de un/ albastru magnetic este/ acum
culoarea acelor zvonuri
în care ni se șoptește / această
great reset/ sub care s-a scris/ dispariția noastră…

e vremea/ când sfinxul/ tolănit în sertarele/ din fiecare
celulă se/ trezește dintr-un/ somn milenar
dar nu mai pune nicio întrebare…

în interiorul fiecăruia se vor

deschise tainice uși…
un frig apofatic bântuie împingând
solemnele marfare pentru o lungă
perdanta adulmecare de îngeri…

prin nopțile de porumb încolțit
luna stârnește câinii lătrători
de din
impenitețele noastre …

mereu sonorele clopote bat eternizantul
niciunde…

acolo/ în careul de umbre/ memoria
își dă
ultimativul / și adânc răscolitorul ei/ țipăt…

cu sentimentul necunoscut al prezenței unui

albastru metalic
cocorii întunecă scăpărătoarele stele dintr-o
dimineață ce nu mai știe să aibă un răsărit...

cineva tocmai a plâns pe ilizibilitatea zilei…
altcineva / a scris cu mari umbre/ tot frigul
care-și coboară tiptil-tiptil anarhiile lui pline de
temple și zei necunoscuți…
un aur buimac se lipește pe orizonturi
și foarte înaltele fronturi diurne vorbesc despre
pierderi și câștiguri asupra cărora nu mai reflectăm…

împachetăm un adio/ pentr-un eu însumi
fără de leac/ și geamantanele/ gem de prefaceri
ca niște fiare ale plecărilor definitive…

la colțuri de stradă mulți/ tot mai mulți
saci negri de plastic… și cineva spune că
sunt pregătiți pentru noi…

uneori mă tem/ că marea/ nu va mai avea

nici un timp să ne cuprindă
cu brațele-i/ lichide pavate de stele/ comete/ și
asteroizi grosolani…

și /atunci /ca un orb/ respir tot/acest aer/ îngreunat
de betoane/ căi ferate/ asfalturi fierbinți/și
gândul apăsător/ al imprescriptibilei mari/ inutilități…

și astfel/singurătatea pare să dea/ într-un clocot
până acolo unde /ceva spectral/ mă inundă de /tine
mecanizând/ în furia lui aiuritoarele/ incasabilele
claruri de lună…
atunci/ mă conving/ pe mine/ perdantul de mine/ să
apelez la solemna /plutire de/ vorbe
mașinărie
de traversat galaxia/ nocturnă / a unui întreg anotimp…

sub /avionașele ei/ de hârtii/ colorate / ne vorbim
și/ ne tot vorbim/ de departe
în culori de zăpezi/ de nisip/ de miraje…

în ceasurile mele tot mai târzii/ când /respir

toată/ îndepărtarea/ de tine
devin /un /alt Ulise al / celor încă/ neinventați
și /tot mai/ ne-inventabili/ Joyce și Homer / ca să
te privesc/ într-un dincolo de ieri/ de azi
și chiar de mâine
ca și cum aș putea/ încă/ să te mai /ating/ să te gând
să te lumină/ să te aer/ și apă/ și viață/ să
te /ireal
din ceva ce fără-de-voie/ și numai /fără-de-voie
să/mai devenim…/ re-devenim…
într-un altcândva ?…

am albit/ scormonind prin dosarele/ anotimpurilor

se adună/ se tot adună / din ne-vorbire/ din absența
și/ decesul alb/ al clipelor/ noastre…
încerc să mă opresc din ceva
dar mă surprind reinventând/ stranii
obiecto-ființuri/ pe coaja nefastă/ a
acestui mileniu/ când toți ochii se-nchid
sub/ un plictis fără sațiu…

Nicolae Silade

MAȘINA DE ÎNRĂMAT NELINIȘTI

libertatea

libertatea de a sta ore în șir
la interminabile cozi
libertatea de a vedea totul în negru
pe ecrane roz
libertatea de a tăcea libertatea
de a striga în pustiu
libertatea de a nu fi tu însuți
de a nu fi
nici mort nici viu
libertatea de a fuma carpați fără
în loc de marlboro sau kent
libertatea de a suporta
libertatea de a nu fi atent
la manevra puterii
libertatea de a nu fi liber niciodată
privează-ne doamne de o așa libertate

o femeie umblând dezbrăcată

eu vin și vă spun
cine-a văzut o femeie umblând dezbrăcată
ca o nebună noaptea pe străzi

cine-a văzut-o
dansând și cântând
să nu se-nsoțească cu ea
să nu se-nsoțească
să nu

căci numele ei
este chiar poezia
și pe mulți i-a pierdut
până-n ziua de azi

într-un oraș de provincie

trăiesc liniștit într-un oraș de provincie
mic precum un betleem

nu-mi pasă de soarta lumii acesteia
nu-mi pasă
de cealaltă lume

mi-ajunge să știu
că exist

restul nu e decât
o albă-neagră magie

zicere

iată ce zic
orice fir de nisip este altfel
decât orice alt fir de nisip

și mai zic
orice fir de nisip e asemeni
oricărui fir de nisip

și iată de ce
vă zic aceste lucruri
iată pentru ce le zic

ca să mai uităm o clipă
ce imens e deșertul

madona

virginală independentă extravagantă
într-o zi fericirea îți iese în cale
îți face cu ochiul
îți surâde emfatic
ca o madonă din veacuri apuse
ca fata morgana
ca o elevă drăguță

doar atât
îți surâde emfatic
și brusc face colțul
pe o stradă îngustă

un intermezzo divin

În această seară târzie de toamnă
când turnul catedralei rememorează vremi apuse
despre care istoria nu spune nimic
când nostalgia îți dilată sufletul

tu ești mai tristă decât o locomotivă cu aburi
mai disperată ca o mobilă veche
pe care o așteaptă focul gheenei

inimitabilă în suspine
vie doar prin gesturi
spui tuturor bun rămas

viața ta e un concert de gală
moartea ta - un intermezzo divin

ființare

cel fără de început cel fără sfârșit
ți se arată
tandru și tânăr și plin de lumină
o singură dată
cel fără de nume cel fără de pată
vederii se dăruie
iată-l

din sine ieșind să se vadă pe sine
ca o floare a soarelui
spre ea însuși întoarsă

linia de plutire

din adâncuri feerice
voi ieși în curând
la suprafață

ca naufragiatul
care-n mâna întinsă spre cer
își ține propria viață

regnul de dor

fericit
disperat
nepăsător
am străbătut toate regnurile
iată-mă acum
în regnul de dor

existența

în timp ce unii
îți câștigă cu greu existența
alții o pierd atât de ușor. lumea
nu-i o adunare de oameni. lumea
e o adunare de întrebări. adevărul
stă într-un colț și privește
cum se răsfață minciuna. viața picură
un strop dulce. unul amar. unul
dulce. unul amar. analfabeții se scaldă
în fericire. filosofii se înecă-n tristețe.
sângele țese un tainic năvod
în care sufletul se zbate.

meniu

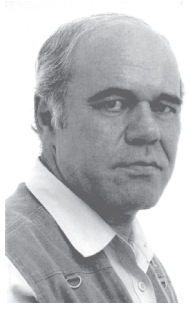
zilnic același meniu:
singurătate și iar singurătate.
în loc de condimente
câteva lacrimi amare. câteva
îndoieli și suspine mărunte.
iar ca desert o simplă enigmă.
bucătarul vieții noastre
timpul
vă dorește acum poftă bună.

CĂRȚILE PRIETENILOR MEI (XLVIII)

Între topos și atopos

Șerban Codrin sau polivalența roditoare

Florentin Popescu

De câte ori îmi vine în minte numele lui Șerban Codrin mă gândesc, între altele, la marile dificultăți pe care le vor avea comentatorii lui din viitor. Și nu pentru că ar avea o operă încifrată, presupunând fel de fel de intuiții, deducții și speculații critice ori de altă natură, ci pentru că vor avea în față o operă atât de variată (i-aș zice *mozaicată*, în sensul nobil al cuvântului) și de interesantă încât cu mare greutate îi vor putea fixa locul în literatura epocii, cum se procedează de regulă cu un scriitor atunci când cineva vrea să-i contureze portretul.

Ciudat literat acest domn Șerban Codrin !

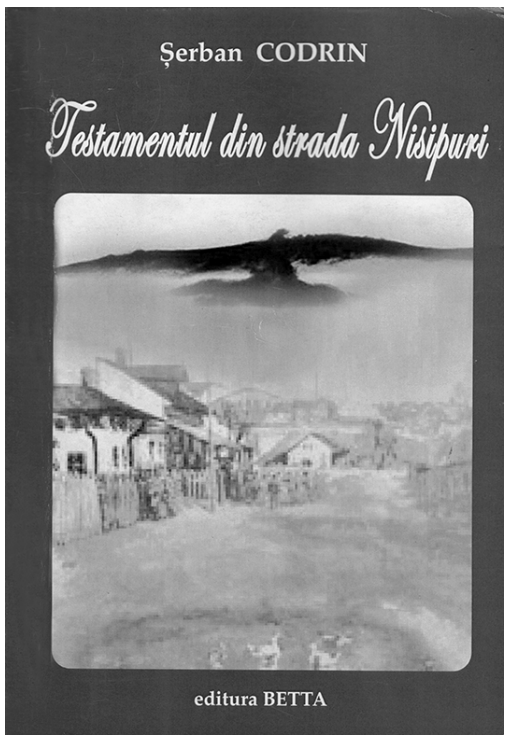
Când l-am cunoscut și când ne-am împrietenit în demult apusa noastră studenție din a doua parte a veacului trecut n-am bănuit nici măcar o clipă că el va avea o traiectorie scriitoricească atât de complexă. Spun și scriu așa fiindcă – băiat modest, umblând vară-iarnă într-un trenci ușor ponosit – bătea pe atunci la porțile muzelor purtând sub braț un vraf de foi adunate într-un dosar și poposea fie la cenaclul facultății (unde alții, cu „aere de București” și de stirpe nobilă, nu prea îl creditau ca viitor scriitor, dar aceia aveau să se piardă ulterior într-un adânc anonimat), fie pe la Cofetăria „Albina” din apropiere, locul în care se aduna atunci „floarea cea vestită” a ceea ce criticii aveau să numească mai târziu „Generația ’60". Și aproape pe nicăieri nu găsea măcar doi-trei amatori gata să-i citească piesele de teatru.

S-a scurs multă apă pe Dâmbovița și pe Ialomița (în județul cu nume omonim avea să se afirme ca personalitate culturală aparte) până când, în 1980, *Întemeietorii*, piesa lui de debut, prefațată de Ion Dodu Bălan, avea să vadă lumina tiparului. Era/este vorba de Deceneu, de Decebal și de Burebista, surprinși în scene și momente cum numai imaginația unui poet adevărat le putea concepe. Fiindcă cine a mai cutezat până la Șerban Codrin să scrie despre tinerețea și apoi despre maturitatea lui Burebista, privit precum un om ca toți oamenii ? Mă întreb și-mi răspund tot eu: Nimeni, din câte știu.

Obsesia „treimii” din tripticul amintit (fiindcă, de fapt, despre asta era vorba) s-a observat mai apoi și în volumul care a urmat, *Imnuri către soare* (1982) și el în trei secțiuni...

Ciudat personaj al vieții noastre culturale, acest Șerban Codrin !

Ani buni a lipsit din librării și poate chiar și din atenția cititorilor de literatură până când în 1994 a dat la iveală o nouă carte de versuri, *Dincolo de tăcere* (1994), pentru ca în același an să iasă pe piață cu *Între patru anotimpuri – Entre quatre saisons*, ediție trilingvă, o ediție cu totul surprinzătoare, întrucât – citim în *Dicționarul general al literaturii române*, Litera C, editat de Academie în 2016 – „Schimbându-și radical maniera Codrin se apropie de haiku, inclusiv din perspectiva temelor. Din 1993 poetul începuse să compună în stilul *tanka* și *renga* (o

renga este alcătuită din mai multe poeme *tanka*. *Între patru anotimpuri* cuprinde astfel «mari sau mici subtile drame, mistere, feste, jocuri, spaime ale realității». Interesate sunt acele poeme zen care printr-un soi de cezură... creează la nivelul semnificației, o tensiune ce trebuie să irumpă la lectură, într-un fel de joc al schimbărilor. Volumele următoare vor fi structurate prioritar în jurul unor leit motive meditative...”.

Om al surprizelor, cu *Baladierul* (2006) Șerban Codrin venea cu o nouă schimbare de paradigmă, propunând texte de mare întindere, echivalentul zilelor dintr-un an – probabil din nevoia de a se face cât mai explicit, ori pur și simplu pentru că asta îi era vocația, cum frumos și pe deplin o dovedise prin rescrierea în versuri a *Țiganiadei* lui Budai-Deleanu (1994).

Am în față tomul de aproape șase sute de pagini care cuprinde *Testamentul din strada Nisipuri: alcătuit și rânduit între poeme din cartea de muncă o dată oculta dezordine a inscripțiilor de la o poartă la alta*, *Mai-prejos-de-Infern, în Infern. Purgatoriu, Paradis și Mult-mai presus pe vremea grozavei călătorii*, ediție revizuită, repaginată (Editura Betta, 2019).

O remarcă mi se impune din capul locului (și cred că se impune și altor cititori de literatură): Rar mi-a fost dat să am sub priviri o asemenea carte. O carte care-și depășește condiția de simplu volum beletristic.

Este vorba de un grandios, unic și foarte original „spectacol” istoric, social, politic, cultural etc. pus la cale (gândit, regizat, pus în scenă până în cele mai mici detalii) de un poet.

Deopotrivă actor, dar și spectator, observator dar și judecător, strania și foarte originala idee de a realiza ceea ce am putea numi *Panorama comunistă*, cu toate ale ei.

La urma urmelor, dornic să-și structureze cât mai bine și mai exact „spectacolul”, Șerban Codrin caută modelul în Dante Alighieri, dând totodată o replică peste veacuri autorului celebrei *Divina Comedie*. Numai că opera lui Șerban Codrin, departe de a fi *divină* și simplă *comedie* se dovedește a fi, în cele din urmă, o *tragi-comedie*, nu îndeajuns de îndepărtată în timp (și nici în spațiu) pentru a fi fost uitată. Încă mai sunt în viață destui oameni care, așijderea autorului acestui volum, au trăit, au simțit, au perceput direct și nemijlocit o realitate pe care acum poetul a transfigurat-o literar.

Să fie vorba de o *literatură de sertar*, sintagmă sub care, s-a presupus o vreme, după 1990, că s-ar fi ascuns o serie de opere și nu numai care nu puteau vedea lumina tiparului în regimul comunist, ci, mai abitir, dacă s-ar fi publicat, (fie aiurea în lume, fie circulând ca samizdat) Șerban Codrin ar fi avut soarta unui *Soljenițîn* sau altui proscris din fosta URSS ? Greu de dat un răspuns.

Cert este că autorul nu numai că a supraviețuit pe nisipurile mișcătoare ale comunismului (să observăm, prin urmare, că, însuși titlul acestei culegeri de „saga” devine sugestiv), ci le-a și surprins într-o carte încărcată de simboluri și mesaje.

O carte a vieții sale și totodată, prin extrapolare, o carte a cel puțin două-trei generații sacrificate în numele unei dogme ce s-a dovedit a fi, după câteva decenii, falimentară.

Am citit despre...

Scriitori români, văzuți de mari graficieni ai lumii (XIX)

Florentin POPESCU

În vasta și imaginara sală de expoziții cuprinzând portrete ale scriitorilor români din toate timpurile și din toate regiunile țării am ajuns, iată, la Anton Pann, „finul Pepelei, cel isteț ca un proverb”, cum frumos și sintetic îl numea Mihai Eminescu.

De departe una dintre cele mai interesante figuri ale literaturii noastre vechi, Anton Pann (1796-1854) ne-a lăsat o moștenire culturală încărcată de semnificații, originală și care, fără a-și pierde strălucirea odată cu trecerea vremii și vremurilor, continuă să ne uimească pe noi cei de azi, amatori de „degustat” parfumul unor creații din vechime, cu tot farmecul și culoarea lor.

Firește, dincolo de orice creație interesează în mare măsură și omul din spatele ei, cel care i-a dat viață și a pus-o în circulație.

Ei, bine, Anton Pann a avut o biografie cu totul aparte față de alți scriitori. „Înainte de toate – citim în *Dicționarul general al literaturii române*, ed. a II-a, editat de Academie, Litera P, 2020 – Pann a fost un personaj cu o viață pitorească, spectaculoasă, până la un punct chiar scandaloasă, prin îndrăzneală și libertate morală. Om de modă veche și concomitent de modă nouă, el face sensibilă, într-o epocă de trecere, întâlnirea dintre secole, lumi și vârste. Conjuncția contrariilor este de domeniul evidenței în atitudinile și întreprinderile lui, iar scrierile – un mozaic de preocupări practice, dar și prilej de desfătare”.

Poet și compozitor de muzică religioasă, Anton Pann ne-a lăsat o carte intitulată *Versuri muzicești ce se cântă la nașterea Mântuitorului nostru Is.Hs. și în alte sărbători ale anului* și culegerea de versuri culte *Spitalul amorului sau Cântecul dorului*, apoi o culegere de proverbe pe care le-a versificat: *Culegere de proverburi sau Povestea vorbii*.

Nu mai puțin de treisprezece pictori și graficieni din toată lumea au fost atrași de figura „finului Pepelei”, fiecare dintre ei eternizându-l în varii imagini, după cum le-a sugerat fotografia clasică a personajului.

Pentru columbianul Camilo Triana, ca și pentru brazilianul Érico Ayres conaționalul nostru este un personaj la care cel mai mult și mai mult șochează nasul mare, prelung, ca de pasăre răpitoare, celelalte elemente (chica, mustățile, ochii) rămânând undeva pe planul al doilea. Același grafician brazilian a mai optat, însă, pentru o a doua variantă. Una în care personajul e văzut din față. Are, la fel, un nas lung, dar, nu se știe de ce, ochiul drept este dimensionat, în vreme ce al doilea, stângul este aproape închis complet, ca și cum modelul ar fi fost chior. Motivul ? Ascunse sunt tainele artiștilor și numai ei știu de ce văd realitatea astfel decât inșii comuni.

Lui Fadi Abou Hassan din Palestina, Anton Pann i se înfățișează sub forma unui cap alungit, supradimensionat, cu nasul uriaș, alunecând ca o șopârlă până peste mustața ce pare a face corp comun cu pletele care înconjoară întregul chip, străjuit de o pereche de ochi foarte vii, pătrunzători.

Dimpotrivă, Anton Pann-ul lui *Abdulkadir Demirhindi* (Turcia) are pletele larg desfășurate, ca și cum ar fi bătute de o adiere de vânt ce vine de undeva din spate. Barba, proeminentă, conferă chipului și o anume duritate și prestanță.

De departe, portretul realizat de Imre Gaspar (Ungaria) ni se pare a fi cel mai original, spărgând canoanele impuse de imaginea fotografică a modelului.

Cel care a *scris Spitalul amorului* este pur și simplu suprapus pe un uriaș violoncel răsturnat, cu o tușă puternică a sprâncenelor, ochilor și mustăților. Imaginea te trimite numaidecât cu gândul la pictorii cubiști, cu toată „geometria” lor de linii și suprafețe ce par a fi fost realizate, cum s-ar zice, „dintr-un condei”...

Pe lângă cei amintiți în rândurile de mai sus pe Anton Pann l-au mai pictat ori desenat: Hasan Said (Egipt), C. Vimal Chacravarthy (India), Amir Soghrati (Iran), Carlo Squillante (Italia), Ian Baker (Marea Britanie), Mohamed Alafia (Maroc), Alexei Talimonov (Ucraina).

Imre Gaspar (Ungaria)

Cristina Maria Crudu

Premiul al III-lea și Premiul Revistei „Sud” la cea de-a XII-a ediție a Festivalului Național de Poezie „Zaharia Stancu”

mama se supără când înjur

îmi pare rău că n-am crescut cum am fi vrut
dar voi ați fost primii
care ați uitat să mă creșteți

odată cu recuperarea îmi amintesc și uit
ambele atât mult nu pot să iert
nu vreau să iert
nu mai vreau să-mi spun fals că am să iert

tată
mi-ai arătat că iubirea
se măsoară doar în 2 perechi de sandale în loc de una
și în revista scooby doo

mamă doi copii
nu este un motiv
destul de bun pentru a trăi

și dacă aș fi fost concepută în medicina de azi doctorul ar fi zis pas

mămuca, hei

nu voi ajunge ziua în care
mă voi uita la ușa din fund și să nu mă gândesc la

stau la etajul 3 care e 4 de fapt și câte rele se pot întâmpla pe lumea asta

căldura
întocmită în țipăt
când bag unghiile în lampă e fix ceea ce trebuie
ca înțepătura când îmi ia bunica glicemia sângele iese în ritm popular

zi-mi, draga mea, ce mai am dereglat în afară de cap despre asta
nu pot să-ți povestesc
despre pastile durere
auto - vătămare - eșec - durere - sabotare nu că eu nu ți-aș spune
am încrederea că până la urmă ai putea dormi noaptea
doar ca să ai
încercări în plus de a mă încuraja

între noi au stat mereu multe
părinți, copilării, kilometri, respirații bolnave

femeile din familia mea mereu au fost blânde
mai posibil să spună că înțeleg chiar dacă nu o fac decât bărbații din familia mea

smoală

mă abuzez în cele mai grele moduri
i burn myself with cigarettes
i cut myself
i slam my head into walls no
i slam my head through walls so that i might please please
find something better on the other sight
sângele apă nu se face în timp ce îmi curge

nu e vina mea
că la botez m-au scufundat în smoală

mi-ai dat niște pământ pentru cactus să nu moară atât pământ de încape în alt ghiveci
pentru o floare care așteaptă
ți-am zis că asta e țărâna pe care o vei arunca peste mine râzi
și mă bucur atât de tare
când cineva nu se sperie de mine

durerea altora pe craca mea

peste tot aud de honeymoon phase ca un factor de risc pentru seism în ceafă îți bate lovebombing-ul
de care vorbește tot poporul Z

explorez instagram-ul mai mult decât libertatea
dar e fix confortul de care am nevoie când nu sunt lângă tine

ne trimitem reel-uri cu pisici copii cute și amuzanți cupluri zâmbitoare

ne planificăm împreună cea mai așteptată vacanță căldura care ține toată viața

cum

de ce e homeostazia atât de grea îmi plac lucrurile astea mici de supraviețuire
cum e ritmul circadian cum ești în tren noaptea și luminile se sting

e un consens

nu ai de ce să te superi pentru că voiai să citești dormim toți împreună
ne lăsăm capul pe scaunele identice

aș vrea să mă pierd în loop când mă întorc de la baie

și de fiecare dată
să nimeresc lângă tine

agh

sunt oamenii ăștia
care lucrează câte 14 ore pe zi mă fac inconfortabilă
nu vreau să stau cu ei la masă

aud râsete în fața căminului mă enervez
de ce probabil ei sunt fericiți

și tristețea pute în camera mea printre haine curate, murdare și lenjeria de pat pe care încerc să o pun de-o săptămână

poate eu nu vreau uneori să fiu senzuală feminină
PO E TE SĂ
sună așa firav și mâinile mele
numai firav nu arată

și dacă și Rihanna a fost bătută și Beyonce înșelată
la ce dracu să mai sper eu în lumea asta frivolă

am visat că nu mă puteam opri din tremurat

toate substanțele în oase cad pe sistem se zbate, se blochează
îmi mușc falca și nu mai pot să mănânc
câte unu' care râde și întreabă ce e cu mâinile mele am visat că nu mai pot să scriu

pixul în palme sau unghiile
când sunt prea lungi și hârtie
prea mult de suportat

capul și trunchiul mi se duc în spate genunchii se alterează spre viitor
nu știu ce să fac cu toate emoțiile astea de unde să le apuc
dacă mâinile mele nu știu când să prindă și când să se oprească

te-aș cuprinde cu totul
dar unii oameni nu știu să doarmă îmbrățișați

ce-i cu pierce-ul ăla

gaura din limba mea e pactul cu satana

cine a împărțit cărțile ?
și la mine au picat doar negre
îți sângerează mâinile de la cum m-am spart în fața ta mi-am zis că vreau să mor
mai des decât mi s-a spus te iubesc

și știu cât de mult ai vrut să mă ajuți chiar știu
dar nu prea pot să mai cred că abia
după 24 de ani
un bărbat chiar mă iubește necondiționat nu tu trebuiai să faci asta, tată ?
27 e după colț
și acolo toți idolii mei în materie de artă atât de bolnavă sunt
nu mă poți salva nu mai încerca

idoli în sânge…

Amy, vreau să ajung ca tine când voi avea bani

și ca Diniș cu un volum bun și când voi avea succes, Amy
să nu mai am nevoie să fiu ca tine

te iubesc cu melancolie-n respirația grea și buza umflată
îmi las ochii în jos

reiau poza cu balerinii tăi sângerii și sincer
aș vrea să-mi strig și eu suferința așa

să ies cu venele la vedere cu încredere
și prosopul alb din baie să-l ridic ca pe un steag

am pierdut războiul, surorilor

îmi înfășor mâna cu prosopul merg în balerini fini pe bulevard și nu simt nicio epavă sub ei

Amy, am visat că mă distrug ca tine dar de asta
oamenii ne salvează

reziliența

tu încerci să-mi cureți mintea
în timp ce cuvintele lui tata au mucegăit în ea

eu trag perdelele înainte de somn nu suport să-i văd privirea

iubitule...
tu încerci să ștergi
ce el a lăsat pe masă la stricat
împreună cu laptele din sat

tulburare

definit de personalitatea sa ?
ridică mâna dacă te simți sau sugrumă-mă cu ea

terapeuta mi-a zis
că dacă realitatea ar arăta altfel aș fi perfect funcțională

terapeuta mi-a zis
dacă e să vină moartea să vină
dar eu nu o voi crea
și la asta încerc să mă gândesc
de când mi-ai spus că mai bine m-ai îngropa și gata

am încercat să te învăț sensibilitatea dar nu te-ai lăsat
cine e băiat bun ?
că bărbat n-ai fost niciodată cu mine bunic-tu ar fi mândru
îi porți pantalonii tricoul ți-l bagi în

mhmm ce sexy
indisponibilitatea distanțarea

nu mai pot
urcă-te pe mine cu toată ura

eu îngenunchez doar când mă joc cu un cățel calmează-te

zi-mi că am să mor singură
dar că înainte vrei să murim împreună ca domnul Lăzărescu

poveste de adormit copilul lovit din gândurile mele

spun tuturor ce proști sunt oamenii din căminu' în care stau
cum lasă gazu' fără flacără pornit
că dacă e să mor
vreau să mor de mâna mea
și văd cum lumea se îngrozește după ce spun asta

dacă e să vină suferința să vină
dar eu nu o voi crea
și asta-ncerc să-mi amintesc de fiecare dată când
ajung să cred că nu m-ai iubit din vina mea

calc cu încredere pe rămășițele cuvintelor foștilor mei

și dacă e fie arta cea care mă va ține
va fi feminină masculină puternică tandră energie

și dacă e să fie arta cea care se va trezi lângă mine dimineața mă va lăsa să trag draperiile chiar dacă-i intră soarele în ochi

și dacă e să fie arta cea cu care mă voi culca în timpul filmului mă va lăsa pe mine să termin prima

și dacă e să fie arta
cea care mă va culege de pe jos
va suna la salvare pentru mine și va urmări din taxi ambulanța

Nicolae Scurtu

POSTERITATEA LUI NICOLAE CARTOJAN ÎN MĂRTURIILE UNOR DISCIPOLI

Unul dintre cei mai învățați și eruditi cărturari și istorici literari din cultura românească este Nicolae Cartojan (n. 4 decembrie 1883, Călugăreni-Uzunu, județul Giurgiu – m. 20 decembrie 1944, București), autorul unor cărți fundamentale de istorie și cultură română veche.

Discipol al lui Nicolae Iorga și Ion Bianu, tânărul studios Nicolae Cartojan s-a inițiat și format în cercetarea vechilor manuscrise și cărți românești la București, la Paris, la Atena și în alte metropole culturale ale Europei.

Se impune, definitiv, prin *Istoria literaturii române vechi Volumele 1-3, (1940–1945)* și *Cărțile populare în literatura românească Volumele 1-2* (1929–1938), care au suscitat interesul și curiozitatea unor cărturari români și străini.

Citise și recitise, enorm, în anii formării sale intelectuale și audiase cursurile și seminariile unor savanți de talie intercontinentală.

Era, așa cum își amintesc prietenii și contemporanii, un intelectual de o rară modestie, de o nestăvilită curiozitate științifică și de un anume rafinament în decriptarea și analiza unor *izvoare, ipoteze* și *opere* cu un statut incert.

Pentru meritele sale excepționale a fost ales membru al Academiei Române și al altor instituții similare din Occident.

La plecarea neașteptată dintre noi, în decembrie 1944 s-au scris un apreciabil număr de necroloage de către prieteni, confrați și foștii săi discipoli.

Restituim, aici, două dintre aceste *necrotexte* care nu au mai fost menționate în *biobibliografia* sa elaborate de Dan Simonescu.

Unul[1] aparține lui Ion Bulgăr (1921-1955), filolog, publicist și om politic liberal, iar celălalt[2] are ca autor pe filologul Ion Diaconescu-Tismana, doctor în Litere, fost student al profesorului Nicolae Cartojan.

Necroloagele acestea sunt, de fapt, elogii emoționante privind posteritatea omului și operei *Profesorului* care, prin tot ce a întreprins a făcut *epocă* în cercetarea literaturii române vechi și moderne.

*

† NICOLAE CARTOJAN

Cu cât moartea își poartă mai deprimantă sancțiune în gândurile cunoscătorilor și în sufletele recunoscătorilor, impune simbolul vieții defunctului în conștiințele tuturora. E plenipotența spiritului.

Absența perspectivei temporare poate periclita judecarea. Ea nu poate surprinde constatările după jalonările împlinirilor.

A murit omul. A rămas profesorul și cercetătorul N. Cartojan.

Neostenit și pasionat răscolitor al trecutului nostru cultural, cu rezoluții definitive și fixe în multe din oscilările diverselor interpretări, agonisitor, conștient și ordonat al materialului folcloric sub toate aspectele lui, în ceea ce prezintă certitudinile din manifestările sufletului popular. N. Cartojan s-a impus în această privință nu prin „cules" sau „cores" ci prin *interpretare*, reușind să consacre unități de valorificare științifică din lumea satelor în cercurile savanților.

Modestia naturală și sinceră purtată prin reușitele din viață s-a așezat emblemă peste generozitatea sufletului.

N. Cartojan n-a fost omul situațiilor echivoce sau oportune și nici gălăgiosul consacrărilor. Iar în ridicările sale n-a cunoscut, decât un singur vehicul: *munca.* E adevărat că i-a lipsit un fizic impunător și posibilitățile de ceea ce diletanții numesc „mare orator", dar i-au fost dăruite cu prisosință și permanentă credința și munca – *încrederea.* Din materialul arid și după unii „demodat" din vechea noastră istorie literară, *Profesorul* a prezentat nu numai lecții frumoase de cultură autohtonă ci și porunci de conduită românească. Și ori de câte ori continua misionarismul de la catedră nu știam ce să admirăm: erudiția, sentimentele, demnitatea sau conștiința sa ? Cu câtă abnegație pregătea generațiile și cât entuziasm sincer cuprindeau sfaturile sale, ale celui mai democrat profesor.

Rămâne un sacrificat al cărților, un mucenic al bibliotecilor, un demnitar al catedrei.

Numirea lui ca „doctor honoris causa" la Universitatea din Padova, aprecierile savanților slavi și acelea ale neîmpăcatului adversar al realizărilor noastre culturale, prof[esorul] ungur Ladislau Galdy sunt argumente ce cataloghează, fără apel la comentarii, realizările profesorului N. Cartojan.

În țara în care jertfind munca, sacrificând viața, unde meritele se cântăresc cu sentimentele iar valorificările după orientări, consacrarea lui N. Cartojan va fi un bun importat din străinătate.

Contemporanii noștri sunt prea atașați de frământări minore și detașați de pierderea ce ni se impune s-o suportăm.

Academia Română va păstra momente de reculegere în amintirea prețiosului membru, Universitatea va regreta pe profesorul care i-a întărit prestigiul în țară și i l-a purtat cu demnitate în străinătate, iar studenții vor plânge despărțirea de dascălul care i-a îndrumat și respectat, care i-a ajutat si vor înțelege că la mormântul lui trebuie din meditație, să hotărască.

După credința și viața profesorului
După bunătatea omului
După munca apostolului
După tot ce a luminat și va mai lumina *Nicolae Cartojan.*
Ion Bulgăr

*

Nicolae Cartojan

Profesorul care ne-a dăruit icoana sub zodia căreia s-a înfiripat o spiritualitate românească specifică academicianului plin de elan și culoare, păstrător al tradiției, al clarității și al expresiei naturale, una din figurile cele mai proeminente ale culturii românești s-a stins împlinindu-și destinul, încrustând pe frontispiciul veacurilor elogiul muncii și al dăruirii totale: *a munci înseamnă a te dărui*.

Născut în comuna Călugăreni-Uzun, jud[ețul] Vlașca, în anul 1883 la 4 decembrie, după ce termină studiile secundare și universitare la Liceul Internat Sf[ântul] Sava și Facultatea de Litere din București, unde se reliefa tot mai evidentă predilecția pentru studiile de cultură veche românească, fapt care a atras în mod deosebit atenția lui Ion Bianu, este numit în anul 1906 bibliotecar la *Academia Română.* În această epocă de efervescență tinerească, în mintea migălosului cercetător se conturează din manuscrisele îngălbenite de timp și pătate de picurii lumânărilor de ceară, în care palpită sufletul veacurilor trecute, celebra operă de mai târziu în care fiecare rând, fiecare filă, vibrează de sfințenie evanghelică.

În epoca de la 1915-1921 se consolidează misiunea sa de apostol la liceul din Giurgiu și se precizează domeniul literar în care avea să strălucească, literatura populară. Peregrinând cu gândul în lumea plină de mistere a Bizanțului și mai departe a Egiptului elenistic, după ce este numit în anul 1921, la 1 iunie, asistent la Facultatea de Litere din București, dă doctoratul în „Litere și Filosofie", prezentând ca teză: *Alexandria în literatura română.*

Obținând în același timp si catedra de limba română de la Seminarul Central, este numit la 1 noiembrie 1923 conferențiar suplinitor al conferinței de „Istoria literaturii române vechi" de pe lângă catedra profesorului Ion Bianu.

În anul 1927, la 1 decemvrie, demisionează din postul de asistent spre a fi numit conferențiar definitiv.

Membrii Academiei Române văzându-i dragostea pentru trecutul românesc și spiritul științific îl declară în ședința din 1 Iunie 1929, membru corespondent la secția literară.

Transformându-i-se conferența în catedra de *Istoria literaturii române vechi,* este numit profesorul ei titular la 1 iunie 1930. *Acum începe epoca de maturitate științifică în care se cristalizează și se definitivează o școală literară în jurul catedrei pe care a transformat-o în altar în care el a oficiat liturghia neamului.*

Acest mesianism al profesorului de literatură veche românească, culminează atunci când păsind pe urmele Stolnicului Constantin Cantacuzino, duce gloria și prestigiul neamului peste hotare, poposind în anul 1942 pe țărmul însorit al Italiei, unde Universitatea din Padova îi decerne titlul *doctor honoris causa.*

Acest mag al neamului străbătea meleagurile pe care înflorise „Divina Comedia" când trupul țării era împărțit prin dictate și picura în inimile de-acolo pline de îndoieli credința că la fiecare pas, cea mai mică fărâmă de plai transilvan, îți șoptește prin răvășirea anilor, tumult de istorie și glas de voievozi, că ... *de la Râm ne tragem...*

De la Râmleni ce le zicem latini...

Savantul român și academicianul de înaltă ținută europeană perpetua în acest fel tradiția reprezentării neamului peste hotare, prin personalitățile sale proeminente. Fiind ales, pentru contribuțiile sale pe tărâmul literaturii comparate, membru în *Comisia internațională de istorie literară* descoperă isvorul adevărat al frumoasei poeme cretane *„Erotocritos",* (romanul cavaleresc Paris et Vienne), în anul 1929 la *Congresul Filologilor Slavi* prezintă comunicarea *Livres populaires roumains traduits du slave,* iar la Congresul internațional istoric de la Zürich în 1939, înfățișează lucrarea: *Les romans courtois dans le Sud-Est européen et surtout dans la littérature roumain.*

Pe această linie de conduită pornește la Londra pentru a vizita *British museum* unde întâlnește pe Gaster, întâlnire care deschide un nou capitol în istoria literară.

Activitatea sa de om de știință și de profesor s-a manifestat în trei direcții: pe domeniul literaturii religioase, istorice și al literaturii poporane scrise. Studiile pe domeniul istoric și religios sunt strânse cu grijă în celebra *Istorie a literaturii române vechii* în două volume, al treilea fiind în ultimă corectură sub tipar, neavând fericirea să-i vadă forma definitivă. Această istorie literară, de la interpretări de prefețe de Cazanii și Evanghelii până la predosloviile cronicilor și Ia analiza acestora, este elogiul continuității și statorniciei neamului pe pământul care se ține strâns de pântecele Carpaților. Opera întreagă, străbătută de fiorul religiozității trecutului se întemeiază pe ideea scumpă autorului că începuturile și fundamentul limbii și literaturii din care s-a dezvoltat genul literar românesc de mai târziu îl constituie literatura primelor manuscrise și tipărituri religioase și istorice. În prelegerea de deschidere a cursului din 1940 spunea studenților săi: *„Nu tăgăduesc necesitatea ferestrelor deschise către marile literaturii ale lumii, dar pe fondul comun de cultură veche și de cultură populară trebuie clădită civilizația noastră națională, care să poarte pecetea specifică a geniului românesc."*

Gândul de a căuta și mai adânc în perspectivele trecutului i-a călăuzit pașii pe firul întortocheat împletit de Hașdeu și de Gaster, dându-ne pe acest domeniu opera: *Cărțile populare în literatura română*, în două volume, perlă a literaturii române.

Și aici găsim două idei scumpe autorului: I) În structura culturii noastre se întrețese un puternic curent oriental, curent ce vine de departe din lumea Indiei budiste, a papirusului egiptean și al misteriosului Bizanț, modelat de spiritul slav și neo-grec; II) Întreaga literatură poporană, scrisă, alcătuită din scrieri apocrife, legende pioase despre *Familia Sfântă,* lumea romanelor despre *Varlam și Ioasaf, Archirie și Anadan, Sindipa*, lumea palatelor cu mese de diamant și cu scaune de aur, lumea califilor, a vizirilor,

(continuare în pag. 11)

† NICOLAE CARTOJAN

Cu cât moartea își poartă mai deprimantă sancțiune în gândurile cunoscătorilor și în sufletele recunoscătorilor, impune simbolul vieții defunctului în conștiințele tuturora. E plenipotența spiritului.

Absența perspectivei temporare poate periclita judecarea. Ea nu poate surprinde constatările după jalonările împlinirilor.

A murit omul. A rămas profesorul și cercetătorul N. Cartojan.

Neostenit și pasionat răscolitor al trecutului nostru cultural, cu rezoluții definitive și fixe în multe din oscilările diverselor interpretări, agonisitor conștient și ordonat al materialului folcloric sub toate aspectele lui, în ceea ce prezintă certitudinile din manifestările sufletului popular. N. Cartojan s'a impus în această privință nu prin „cules" sau „cores" ci *prin interpretare,* reușind să consacre unități de valorificare științifică din lumea satelor în cercurile savanților.

Modestia naturală și sinceră purtată prin reușitele din viață s'a așezat emblemă peste generozitatea sufletului.

N. Cartojan n'a fost omul situațiilor echivoce sau oportune și nici gălăgiosul consacrărilor. Iar în ridicările sale n'a cunoscut, decât un singur vehicul: *munca.* E adevărat că i-a lipsit un fizic impunător și posibilitățile de ceea ce diletanții numesc „mare orater", dar i-au fost dăruite cu prisosință și permanentă credința și munca — *încrederea.* Din materialul arid și după unii „demodat" din vechea noastră istorie literară, *Profesorul* a prezentat nu numai lecțiile frumoase de cultură autohtonă ci și porunci de conduită românească. Și oridecâte-ori continua misionarismul dela catedră nu știam ce să admirăm: erudiția, sentimentele, demnitatea sau conștiința sa ? Cu câtă abnegație pregătea generațiile și cât entuziasm sincer cuprindeau sfaturile sale, ale celui mai democrat profesor.

Rămâne un sacrificat al cărților, un mucenic al bibliotecilor, un demnitar al catedrei.

Numirea lui ca „doctor honoris causa" la Universitatea din Padova, aprecierile savanților slavi și acelea ale neîmpăcatului adversar al realizărilor noastre culturale, prof. ungur Ladislau Galdy sunt argumente ce cataloghează, fără apel la comentarii, realizările profesorului N. Cartojan.

In țara în care jertfind munca, sacrificând viața, unde meritele se cântăresc cu sentimentele iar valorificările după orientări, consacrarea lui N. Cartojan va fi un bun importat din străinătate.

Contemporanii noștri sunt prea atașați de frământări minore și detașați de pierderea ce ni se impune s'o suportăm.

Academia Română va păstra momente de reculegere în amintirea prețiosului membru; Universitatea va regreta pe profesorul care i-a întărit prestigiul în țară și i l-a purtat cu demnitate în străinătate, iar studenții vor plânge despărțirea de dascălul care i-a îndrumat și respectat, care i-a ajutat si vor înțelege că la mormântul lui trebuie, din meditație, să hotărască.

După credința și viața profesorului
După bunătatea omului
După munca apostolului
După tot ce a luminat și va mai lumina *Nicolae Cartojan.*

Ion Bulgăr

(urmare din pagina 10)

a sultanilor și a cadânelor din „O mie și una de nopți” a pătruns în lumea satelor și au avut un mare răsunet în alcătuirea basmelor, a superstițiilor, a descântecelor, a datinilor, a orațiilor și a colindelor.

Pe firul acestor idei s-a urzit opera și s-a constituit școala pe care profesorul și savantul a înfiripat-o în jurul catedrei. Dar pentru fundamentarea acestei școli a trebuit muncă de titan de care nu s-a încumetat nimeni până la el.

Personalitatea profesorului la catedra căruia studenții au îngenuchiat cu smerenie și cu evlavie ca la cripta unui voievod, se îmbină cu figura savantului. În omul destinat să trăiască pentru prestigiul neamului pentru care s-a jertfit.

Nicolae Cartojan, cronicarul între cronicari, rămâne imortalizat în sufletele generațiilor care au luat lumină din lumina lui, precum au rămas voievozii, în fresca marilor și sfintelor altare.

I. Diaconescu-Tismana

ÎNCĂ O ȘTIRE DESPRE NICOLAE CARTOJAN

În biografiile, exacte și complete, ale cărturarilor români orice informație sau precizare privitoare la itinerarul fizic și spiritual este absolut necesară pentru a întregi sau clarifica o anume problemă de cronologie, de onomastică, de locul de naștere sau al decesului.

O simplă invitație pe care o face Maria M. Cartojan lui Nicolae Iorga de a participa la *cununia religioasă* a fiului său, Nicolae, cu *domnișoara Sevastia Condeescu* suscită anumite clarificări și completări.

Întâi, se cuvine să menționăm că mama sa se numea, ca domnișoară, Maria Petrescu, apoi, prin căsătorie a devenit Maria Anghel Emanuel Cârtojanul, deci, deocamdată, nu se explică existența prenumelui *M*. în componența numelui său.

Domnișoara Sevastia Condeescu era, de fapt, sora istoricului literar Nicolae N. Condeescu, și se născuse în orașul Pucioasa, județul Dâmbovița.

Legământul dintre cei doi s-a oficiat în Biserica Amzei din București, duminică, 17 aprilie 1916, ora 8 seara.

*

Giurgiu, 1916

Doamna Maria M. Cartojan are onoarea a vă face cunoscut căsătoria fiului său, Nicolae, cu domnișoara Sevastia Condeescu.

Și vă roagă să binevoiți a asista la cununia religioasă care va avea loc duminică, 17 aprilie, ora 8 seara, în Biserica Amza. Felicitările se primesc în Biserică.

Notă: Originalul acestui document literar se află la Biblioteca Academiei Române, *Corespondență primită de Nicolae Iorga*, Volumul 258, f. 122[r]. [*Invitația este tipărită*].

CÂTEVA „NOTE CRITICE” ALE POETULUI MIHAIL SABINI

Unul dintre scriitorii, complet uitați, este și Mihail Sabini (n. 1 iunie 1908, Valea Stanciului, județul Dolj), care s-a manifestat ca poet[3], prozator[4], moralist[5], cronicar literar[6] și publicist de orientare avangardistă.

Numele lui real este Mihail I. Popa, dar a semnat, mai ales, cu pseudonimul *Mihail Sabini* în revistele la care a colaborat cu oarecare intermitențe.

Astfel, îi întâlnim cele câteva poezii și proze în paginile revistelor *Unu*, *Vraja, Manifest, Zorile Romanațiului,* precum și în *Revista scriitoarelor și scriitorilor români*.

Debutează, în anul 1930, în eleganta revistă *Vraja*, publicație suprarealistă care a apărut în răstimpul 1930-1933 în comuna Militari din preajma Bucureștiului.

Unica sa carte, *Lacrimi incandescente*, se publică în 1934 și evocă imagini, vise, gânduri și întâmplări din fascinantul areal al ținutului giurgiuvean, mai precis din comuna Mihai Bravu, unde se afla una dintre iubitele sale de o rară frumusețe.

Cartea a fost citită și receptată cu simpatie și înțelegere în câteva reviste și publicații din provincie și din București.

Este inclus în *Enciclopedia Cugetarea,* lucrare fundamentală, în care istoricul literar Lucian Predescu folosește informațiile poetului stabilit, pentru moment în comuna Mihai Bravu.

Cele două note critice privitoare la cărțile lui Sașa Pană – *Cuvântul talisman* și A. Zaremba – *Deschidere* sunt, de fapt, niște microeseuri, extrem de izbutite, în care Mihai Sabini intuiește și aproximează cu exactitatea modernitatea poezii avangardiste.

Într-un limbaj, cât se poate de adecvat, autorul plachetei *Lacrimi incandescente*, recunoaște că cei din generația lor scriau *altfel*.

*

Cuvântul talisman. *Sașa Pană*. Mult mai luminoasă cometa a apărut iarăși. Traiectoria sa prin orbita lumii se cicatrizează mai pronunțat încheind astfel contractul care-i va rămâne definitiv. În fiecare frază e un tot al acestei lumi, *sașa pană* devenind cristalul cel mai dur; oriunde în poemul său ești zdrobit de imagini integrale. În panuplia creației sale „*toate drumurile duc la neliniște*”, poate „*e ora aripilor care urcă alături de fulger*”. Turmele vor bea din acest izvor căci are cea mai curată apă.

*

Deschidere. *A Zaremba*. Când prin deschiderea ce-o făcuse trebuia să treacă dincolo spre a-și înscrie pe cele mai vizibile dantele ale civilizației cugetarea, spre a savura din minunățiile secolului, instantaneu cortina de pământ i se lăsă pe față spre a nu fi impurificat, rămânând a-l developa timpul. Destinul a voit ca superioritatea sa precum odinioară a lui Eminescu, Urmuz etc., să nu concureze pe ecranul clasării cu mediocritatea. „*Așa se explică de ce într-o dimineață picioarele lui s-au îndreptat spre planeta Marte*”. El e acela care în revărsatul zorilor prin tufișul aurorii s-a furișat de noi, lăsând o „*Deschidere*” pe care Sașa Pană a placat-o galben ca una din intrările miraculoase în tainele poeziei moderne. Este filmarea primă și ultimă a miragiului său poemic pe meningea vieții.

m. s.

[1] Ion Bulgăr, † Nicolae Cartojan, în *Drapelul,* 1, nr. 6, vineri, 22 decembrie 1944, p. 2.
[2] I. Diaconescu-Tismana, *Nicolae Cartojan,* în *Drapelul*, 1, nr. 9, joi, 28 decembrie 1944, p. 2.
[3] Publică poezii în cele câteva reviste la care colaborează, dar, mai ales, în publicația *Vraja*.
[4] Cele câteva proze se publică în aceleași publicații pe care le-am menționat mai sus.
[5] Aforismele și cugetările sale au apărut în revista *Vraja*.
[6] Notele critice despre Sașa Pană și A. Zaremba s-au tipărit în revista *Vraja*, 1933, p. 8, col. 2 și ambele sunt semnate ***m. s.*** așa cum rezultă și din facsimilul alăturat.

Lumea așa cum este

Vasile Szolga

Întâlnire cu Caragiale

Era destul de târziu când se adunară în marea sufragerie, în jurul mesei rotunde, a coanei Mița Sâmbătescu. Veniseră la această întâlnire soții Dararache: Aglaia, soția, o babă cu o față hâdă și zbârcită de credeai că a fost mototolită și apoi lipită pe chipul ei – și soțul ei, conu’ Costică, un om care mai mult tăcea, din cauză că atunci când vorbea îi clănțănea placa în gură, iar sunetele cuvintelor semănau cu un croncănit de cioară. Era și Vetuța Potolivache, invitată special, deoarece era vorba ca să ia legătura cu răposatul ei soț: Luca sau Luchiță, așa cum îl alintase în lunga lor conviețuire. Veniseră și câteva vecine: Coana Zoica, din curtea de peste drum, cu care coana Mița purta convorbiri de taină, în gura mare, de afla imediat tot cartierul ce se mai întâmplase și cum mai umblă treaba prin târg. Și, încă, madam Aristida cu soțul ei, Mitică, sprijinit într-un baston. Coana Mița era renumită, pentru faptul că nu mai ieșise din curte de circa un veac, așa cum spunea ea, cumpărăturile făcându-i-le conu’ Costică, despre care se spunea că în tinerețe îi fusese prieten bun, dacă nu cumva chiar amant. Acum, la vârste ce se apropiau de 90-100 de ani, toate acestea fură uitate, iar vecinele se aveau bine, mai ales pentru că coana Mița avea posibilitatea de a lua legătura cu lumea de dincolo.

Se așezară în jurul mesei rotunde și, după ce își mai împărtășiră bârfele, pe care de fapt le cunoșteau foarte bine toți cei prezenți, coana Mița spuse deodată:

– Hai, că s-a făcut tocmai ora când spiritele ies la plimbare.

Toată lumea tăcu, iar coana Mița stinse luminile și aprinse o lumânare în mijlocul mesei. Se așezară:

– Acum apucați-vă de mâini, să formăm cercul.

Toți se supuseră. Coana Mița își închise ochii și își lăsă capul pe spate. Începu un fel de incantație din care, din când în când, se înțelegea cuvântul Luca. Umbrele aruncate de flacăra lumânării se mișcau pe pereții camerei creând o tensiune pe care toți începură să o resimtă.

La un moment dat, din colțul cel mai îndepărtat și mai întunecat al camerei, se auzi o voce cavernoasă:

– Cine mă cheamă ?

Vetuța nu se mai putu stăpâni, deși se albise la față, și rosti:

– Dragă Luca, Luchiță al meu, eu te-am chemat. Voiam să știu cum ești, dacă te mai doare umărul ? mai ai probleme cu balonarea, de care te plângeai ?

– Vezi-ți de treabă cocoană, eu nu sunt Luca sau Luchiță al lu’ mătăluță. Eu sunt Ion Luca.

Coana Mița luă inițiativa și întrebă:

– Care Ion Luca ?

Vocea răspunse, plină de emfază:

– Cum care Ion Luca: Ion Luca Caragiale. Eram prin apropiere și am auzit chemarea. Dar eu sunt cunoscut de toată lumea, despre mine se învață la școală. Lumea de azi parcă e copiată din ce am scris eu.

Nu apucă să termine, căci conu’ Costică, clănțănind din placa ce suna ca o oală spartă, spuse doct, arătând că este școlit:

– Da, am învățat și eu despre Ion Luca Caragiale. Era una din cele trei cacofonii permise în limba română, pe lângă Biserica Catolică și Tactica Cavaleriei. Și râse hârâit clănțănind și mai tare din placă.

Glasul din colțul camerei răspunse:

– Ai perfectă dreptate, gogomane.

Sări cu gura și coana Zoica, făcând pe atoateștiutoarea.

– Ba să știi că este cel care și-a pierdut scrisoarea într-o noapte ploioasă, sau furtunoasă, nu mai țin exact minte, căci, a trecut multă vreme de când am fost eu la școală.

Aristița nu se lăsă mai prejos: ca s-o contrazică pe Zoica, spuse:

– Ba io cred că este cel care a pierdut niște lozuri într-un carnaval. Cel care a pierdut scrisoarea era turmentat; dar ce spun eu turmentat, era mangă de nu mai știa cu cine a votat: cu Iliescu sau cu Băsescu.

Vocea din colțul camerei se auzi din nou.

– Și eu credeam că le-am văzut și le-am scris pe toate... *Auf Wiedersehen von meinen Damen und Herren*, nu mă mai chemați, pentru că îmi pare rău că am plecat prea devreme din lumea voastră.

Aristița, ca s-arate cât e ea de citită și cunoaște și limbi străine zise:

– Văzurăți măi, ce neamț de german era acest Caragiale. Se vede că a umblat pe la Paris.

La care tot Zoica răspunse:

– Neamț cred că era, dar german mai puțin, doar ați auzit ce bine vorbea românește, de parcă era de aci din București.

Conu’ Costică, tăcut ca o lebădă, apoi își luă inima-n dinți, și clămpăni:

– Măcar de ar fi fost un spirit mai spiritual, și râse gâlgâit, căci făcuse un spirit de glumă.

Apoi se lăsă tăcerea în camera care, parcă, părea mai întunecată.

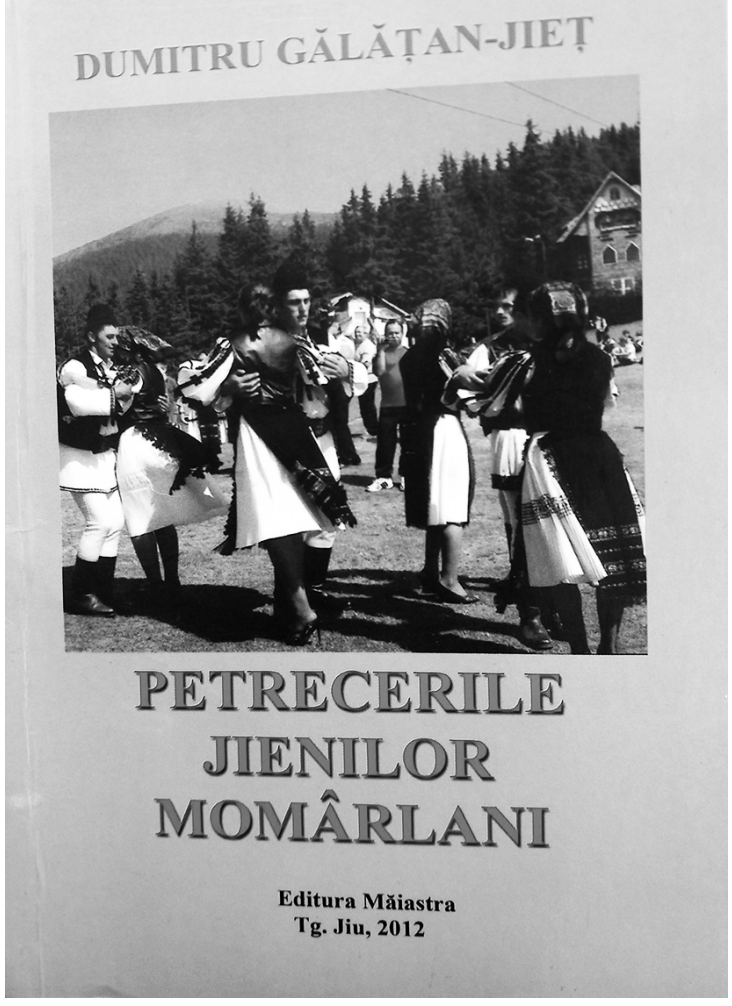
Ioana-Ruxandra Fruntelată

ETNO-LOG

Petrecerile momârlanilor

Aproape de luminile Crăciunului, în postul Nașterii Domnului din anul 2024, răsfoiesc volumul *Petrecerile jienilor momârlani* (Editura Măiastra, Târgu Jiu, 2012), primit mai demult de la autor, Dumitru Gălățan-Jieț.

Cartea despre *Petrecerile momârlanilor* nu este unica „ispravă” a domnului Dumitru Gălățan-Jieț. Un adevărat om al locului, născut în data de 4 aprilie 1940 în satul Jieț din estul Văii Jiului, absolvent strălucit de studii superioare medicale la Cluj (specialitatea stomatologie), domnul doctor Dumitru Gălățan-Jieț a lucrat până la pensionare la Policlinica Petrila. Între timp, însă, a scris și publicat peste treizeci de volume dedicate miraculoasei tradiții a momârlanilor pe care o cunoaște, o iubește și o mărturisește. Este membru al Ligii Scriitorilor din România și al Uniunii Ziariștilor Profesionişti, dar și „momârlan de onoare” al parohiei și satului Cimpa și al satului Jieț. Iordan Datcu îl include în *Dicționarul etnologilor români* (ediția a III-a, revăzută și mult adăugită, Editura Saeculum I.O., București, 2006, p. 412), făcând referire la primele două cărți ale sale, *Tradiții și obiceiuri în satele din estul Văii Jiului* (Petroșani, 2005) și *Credințe, datini și superstiții în satele din estul Văii Jiului* (Craiova, 2006, cu o prefață de Isidor Chicet). Cu scriitorul Isidor Chicet, fondator și redactor-șef al frumoasei reviste mehedințene „Răstimp”, Dumitru Gălățan-Jieț a colaborat constant, adunându-și recent o serie de articole substanțiale în volumul *Momârlanii din Valea Jiului în paginile revistei «Răstimp» din Drobeta Turnu Severin* (Editura Măiastra, Târgu Jiu, 2022). Multe dintre aceste articole au fost dezvoltate în cărți despre pământurile și ocupațiile momârlanilor, despre riturile și gastronomia lor, despre cântecele și credințele lor, despre jocurile lor cu „minciuni”, adică strigături ritmate, ca să „prindă coraj”: „Corajie, voie bună,/ Nu te-am mai avut de-o lună,/ Nici de-o lună, nici de-un an,/ Dar acum o să te am” (*Petrecerile momârlanilor*, *op. cit.*, p. 8).

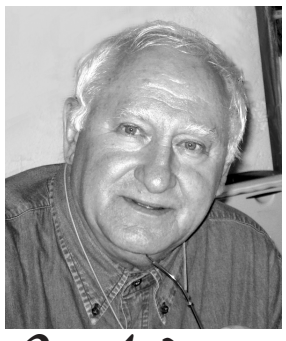

În limba dulce a țăranilor noștri, cuvântul „petrecere” înseamnă, în primul rând, „petrecutul” celui ce pleacă pe lumea cealaltă, părăsindu-i pe cei vii ca să se alăture strămoșilor. E cuviincios să-l „petreci” pe cel mort așa cum se cade să însoțești până la poartă un oaspete, urându-i toate cele bune la plecare și punându-i în traistă și ceva bucate, să aibă pe drum. Oamenii „de la țară” petrec tot timpul, de când se nasc și până închid ochii; ei petrec chiar și timpul, legându-și viața de mersul soarelui și al lunii pe cer, ținând seama de rodirea și odihna pământului, de sărbătorile plantelor, animalelor și ale firii întregi.

Una dintre durerile lui Dumitru Gălățan-Jieț este că numele momârlanilor, neam vechi de păstori din Valea Jiului, răspândit, pe axa vest-est, de la Câmpu’ lui Neag la satul Răscoala, este puțin studiat și înțeles de lingviști: „Dicționarele nu doar că i-au refuzat, dar i-au jignit și-i jignesc în continuare. Iată definiția dată termenului de «momârlan» în *Dicționarul explicativ al Limbii Române*, apărut [...] în anul 2016 la editura Univers Enciclopedic la pag. 737, definiție preluată, de altfel, din edițiile anterioare: MOMÂRLAN, momârlani, s.m. (Reg.), 1. Om prost, necioplit, bădăran. 2. Numele unui dans popular [Unde ? n.n.] [...] De-a momârlanul = numele unui joc de copii [Am putea întreba și aici: de unde ? n.n.] Cf. mârlan, modârlan” (*Momârlanii din Valea Jiului în paginile revistei «Răstimp» din Drobeta Turnu Severin*, *op. cit.*, p. 24-25).

Chiar dacă etimologia este un domeniu al ipotezelor, îmi încerc și eu puterile pe tărâmurile ei, visând la numele momârlanilor. Cuvântul îmi amintește denumirea localității botoșănene Pomârla, aflată la granița cu Ucraina. Citesc într-un articol despre dialectul istroromân („Prefixul de origine slavă po- în dialectul istroromân”, de G.P. Klepikova, în *Fonetică și dialectologie*, vol. 5, 1963, p. 69-81, pdf accesibil la adresa: https://dspace.bcu-iasi.ro/handle/123456789/59572) că prefixul slav *po-* indică, în acest dialect, o acțiune încheiată (sens perfectiv) sau începutul unei acțiuni. În mare, are rol de a întări sensul verbului pe care-l precede: de exemplu: „potîrli” = „a pleca”. Verbul „a târli” este tot pastoral, ca și „a mârli”, „a se mârli” = „a (se) împerechea” (pentru oi și berbeci, având și un sens peiorativ, când se aplică oamenilor). Așa că poate și în cazul momârlanilor avem de-a face cu un cuvânt compus, format din *mo-* + un derivat substantival al verbului „a mârli”, căruia dicționarele îi dau o origine slavă. În plus, există și alte cuvinte pastorale ce sugerează aceeași structură compusă: „mocan” și „mocârțan”, cu varianta „moțârcan”. Dimitrie Marmeliuc („Etimologii”, în „Limba română”, Nr. 1, anul XI/ 1962, p. 67-70) discută etimologia lui „moțârcan” pornind de la câteva atestări ale acestuia în texte culese din folclor, anume două variante oltenești ale baladei „Ivan [Iovan] Iorgovan” (cântec ce provine din zona Băilor Herculane), o variantă a „Mioriței” din zona Roșiorii de Vede și o ghicitoare din Muntenia. Ivan Iorgovan e „...fecior de mocan/ Și de mocârțan”. În „Miorița”: „Pe-un picior de munte/ Scoboară oi multe .../ Și cin-le mîna ?/ Vătafu’ Ion/ Ca el nici un om,/ Fecior de mocan/ Și de mocârțan”. Ghicitoarea spune: „Sub o foaie de lipan/ Șade-un pui de mocârțan”. Este vorba despre „Limba clopotului”, un glas tainic, neasemănător altuia. Dimitrie Marmeliuc crede că „mocârțan” se formează de la „moțârcan” (prin metateză), pune ambele cuvinte în legătură cu „mocan” și presupune că prima parte a cuvântului este „moț” sau „moc”. Totuși, pare mult mai firesc ca, în cazul „mocârțanilor”, oameni care vin cu carele de la munte, cum scrie Zaharia Stancu în *Desculț* (citat de D. Marmeliuc în studiul lui), să apelăm la o etimologie latină: *mons* (munte) + *carrus* (car), acesta din urmă poate evoluând spre un **cars*, *cartis*. Pesemne că lingviștii au scris despre *mo-* ca o reducere (firească, având în vedere dificultatea pronunțării grupului *–ns*) a latinescului *mons*, dar încă nu am găsit referința. În orice caz, având în vedere toate aceste elemente, se prea poate ca numele momârlanilor să însemne, pur și simplu, „oameni de la munte”, ca și al mocanilor și al mocârțanilor/ moțârcanilor. Poate că „modârlan”, un adjectiv peiorativ din seria „mârlan”, „mocofan” (în general, sensul peiorativ se explică prin reținerea față de străini, oameni veniți din altă parte), provine din sonorizarea lui „motârlan”, adică om de la munte care se ocupă de târlirea oilor. Ghicitoarea cu „limba clopotului” mă face să mă gândesc la momârlan ca la un om ce vine de departe și de sus, ca și glasul de clopot.

Momârlanii, neam tainic de pământeni din Carpații sud-vestici, își petrec de multe veacuri bucuriile, tristețile și viețile pe Valea Jiului, în graiul lor splendid despre care mărturisește și un fragment din colinda găsită în caietul bunicului matern al lui Dumitru Gălățan-Jieț, Nicolae al Catanii din satul Dobrești (*Momârlanii din Valea Jiului în paginile revistei «Răstimp» din Drobeta Turnu Severin*, *op. cit.*, p. 77-78): „Pe munții cu florile/ Paște-și Neagu oile./ Paște-le, pornește-le/ În lături potrivește-le/ Din fluier doinește-le./ Se stârni un vânt asară,/ Frunzele se scuturară,/ Oile se spăriară/ Zarvă mare s-o făcut/ Din cer până pe pământ,/ Dumnezeu s-o pogorât/ Și din gură a grăit:/ - Măi, tu, Neagu, Făt-frumos,/ Ale cui sunt aste oi ?/ - O, Doamne milostive,/ Ce stătuși de mă-ntrebași/ Ale cui sunt oile ?/ Și-ale mele, și-ale Tale./ Eu le pasc și le păzesc,/ Tu le crești și le-nmulțești./ Atunci, Domnul, bucuros,/ Către Neagu Făt-frumos:/ - Fie-ți ție dăruite/ Multe și blagoslovite ! [...]”.

Don Andreiță
– pălmaș cu condeiul –

Ținganii

Uitasem. Tocmai pe ei îi uitasem, pe bravii țigani din comuna mea natală. Cetățeni cu acte-n regulă și domiciliu stabil: Perieți-Olt. Consăteni, carevasăzică. Mi i-am amintit recent, într-un ultim drum (chiar ultimul ? !) de rămas bun, făcut în toamna răsfățată în miresmele tari ale ultimei generații de flori și-n parfumul strugurilor negri-marin, numiți, nu știu cum și de ce, *ananas*, cum numai în via prietenului Ștefan Crudu din Bolintin Vale am mai întâlnit – strugurii copilăriei.

Întâlnisem un consătean din leatul meu, Ilie al lui Dudae Boislabi, coleg de primară și generală, dar și de doi ani de liceu, după care el a renunțat la *câmpul alb-oile negre* de la oraș și s-a întors acasă, la *oile lui*, pe care știa mai bine *să le pască și să le (re)cunoască*. Bucuroși de întâlnire, ne retrăserăm la umbra unui pahar de zaibăr împarfumat cu oarece ananas, cum numai nea Gheorghiță de la Poduri mai făcea odată. Vorba se lega, se aduna din toate părțile, ca și cum ar fi așteptat de mult această dezlegare. „Îți mai amintești – mă întrebă Ilie, la un moment dat – de drumurile noastre la târg la Potcoava… rară duminică în care să scape tata de noi". În ciuda poreclei devenită nume, nea Dudae Boislabi, vecinul nostru, prieten bun cu tata, avea niște bălțați de toată frumusețea și puternici să tragă două căruțe după ei. În zorii fiecărei duminici, cum simțeam zgomot în bătătura lor – cred că dormeam iepurește – eram la țâțâna porții și-n câteva clipe, țuști ! în șușletul căruței, lângă Ilie. Ne fascina târgul cu toată hărmălaia lui pestriță – ademenindu-ne cu covrigi și turtă dulce, cu roșcove și smochine, de care la noi în sat nu se auzise – și ne mai ademeneau corturile țiganilor așezate într-un clin de văioagă, aproape de bariera CFR, peste care treceam la dus și la întors, cu puradeii goi roind în jurul lor. Mult timp m-au urmărit, în memorie, corturile astea, pe care le-am văzut și mai târziu, în repetate rânduri, din tren.

„A sosit Frizerul !"

…Și mi-am amintit acum, la acest ceas al înserării, de țiganii din satul meu. Patru familii, mari și late. Atât. Despre care nu știu când și de unde au venit; știu, însă, că erau o prezență marcantă în satul nostru. Îi văd coborând de pe pânza vremii, cu statura inconfundabilă și gesturi menite să rămână.

Primul care îmi iese în cale este Mircea Frizerul; *domnul Mircea Frizerul*, cerea el să i se spună – și chiar era un domn. Totdeauna în costum negru, cămașă albă, lavalieră neagră (nu știam pe atunci ce înseamnă pamponul de sub barbă) pălărie neagră cu boruri largi – în mână cu o geantă neagră, ca un *diplomat* de astăzi, dublu lată, în care avea, în ordine, tot instrumentarul necesar unui bărbierit sau tuns ca la oraș. În fiecare sâmbătă și duminică străbătea comuna de la un capăt la altul, în această ținută impecabilă. Se oprea din loc în loc, clamând cu voce puternică: „Atențiune ! Atențiune ! A sosit Frizerul ! Atențiune ! Domnul Mircea Frizerul la dispoziția dumneavoastră !". Nu avea un local anume – deși i se oferise o cămăruță lângă coperativa-magazin-cârciumă – și nici acasă nu primea pe nimeni. El servea clienții la domiciliul fiecăruia. Străbătea bătătura omului cu pas egal și elastic – ciudat ! câinii nu-l lătrau – urca elegant pe prispă, cerea un scaun sau o măsuță, pe care își etala instrumentarul din geantă: câteva brice și foarfeci de diferite mărimi, piepteni de sidef și pămătufuri așezate gradat, pe înnălțimi („*pensule*, domnilor, nu pămătuf !") un roi de sticluțe cu spirt, odicolon și alte esențe mirositoare*, piatra* rotundă de oprit sângele în caz de vreo scăpare de brici („n-am folosit-o niciodată, domnilor !") două ceaunașe cât podul palmei cu săpunașele aferente – și-n timp ce săpunea barba gospodarului, vorbea, mai mult pentru sine: „Ce știți, dumneavoastră, domnilor, de unde vin și ce știu eu să fac ! Meserie, ziceți ? Nu, domnilor, ceea ce fac eu nu este meserie, e *profesie*, domnilor. Meserie face dulgherul, domnilor, și fierarul, și rotarul. Ceea ce fac eu este *artă*, domnilor !". Când avea comandă pentru tunsoare – pe care o executa cu gesturi de mare actor pe scenă – vorba se lega mai coerent, tiradele erau mai ample, monoloage impecabile, sub reflectoare închipuite.

Într-adevăr, nimeni nu știa de unde și cum se ivise Mircea Frizerul în comuna noastră. Oamenii s-au trezit odată cu el, ca și când ar fi fost dintotdeauna.

O cărămidă pentru fiecare

Tot cam pe-atunci a apărut și Mutu Țiganu', despre care se zicea c-ar fi frate cu Mircea. Frizerul însă n-a recunoscut niciodată. Mutul era chiar… mut. Oamenii s-au pomenit, într-o dimineață, cu el în lunca Iminogului făcând cărămizi. În luncă era cel mai bun pământ pentru construcții: argilos, se lăsa greu lucrat, dar unde-l așezai nu-l mai putea sparge nici cu târnăcopul. Din acest lut argilos se făceau pereții caselor așa-zise de paiantă. Femeile îl amestecau cu apă și balegă și spoiau cu el prispa și podelele din odăi – de sărbători, mai ales de Paști. Cărămizi nu făcuse nimeni până atunci; erau, da, și câteva case mai răsărite, din cărămidă, dar aceasta fusese adusă pe bani buni de la Potcoava ori Slatina. Iar acum apăruse, din senin, un *constructor* de cărămizi: Mutu Țiganu. Și nu singur, însoțit de o femeie, mai mult bălană decât oacheșă, care se dovedise a fi nevasta lui – și care nu era mută; dădea bună ziua la oameni și răspundea cam în dodii la întrebările lor. Pământul era scos/scobit – cu un târnăcop mic, dar mai ales cu testa – două palme mai jos de suprafața înierbată; acolo, pe o adâncime de vreun metru și ceva se ascundea argila. Pe care Mutu cu nevasta lui o amestecau cu apă din Iminog, o jucau în sape, apoi o frământau cu picioarele (ca strugurii, pe vremuri, pentru must) lua Mutu câte o probă pe care o bătea între palme; nemulțumit, o trântea la loc și reîncepea frământatul. Când totul era în regulă și compoziția elastică, moale ca plastilina, scotea Mutu din sac o formă de lemn de dimensiunile unei cărămizi, cu două mânere pe lateral. O umplea bine cu această argilă gălbuie-

Satul din colțul ochiului (8)

lucitoare, o ridica în aer – compoziția nu cădea din forma fără fund; era și asta o probă – și o răsturna, la vreo zece metri distanță, pe iarba curată, plivită de mărăcini. Apoi se întorcea, pregătea o nouă plămadă, dată la mână de nevastă-sa – și, cu gesturi rituale, refăcea traseul. O dată, de zece ori, de o mie de ori. Era iulie – și două săptămâni păzea cărămizile să se usuce, înșirate una lângă alta, ca niște ostași pregătiți de luptă. Urma clădit meșteșugit al cărămizilor pe dungă, cu goluri verticale, pentru încă un rând de uscare – un labirint prin care noi, copiii, ne jucam de-a pitulata (v-ați ascunselea). În sfârșit, în locuri anume din aceste labirinturi se așezau lemne și se dădea foc. O zi și o noapte ardea focul, supravegheat de Mutu și nevasta lui.

Vânzarea nu mai era o problemă; oamenii prinseseră gustul caselor noi, arătoase (și sănătoase) și se înghesuiau să cumpere. Ani de zile au scobit pământul din luncă Mutu cu nevasta lui, câștigând frumos, fără să se știe ce făceau cu banii; locuiau într-o coșmelie, pe o margine de deal. Se zice c-ar fi făcut împreună și o fată; de-asta ținea *Muta* la bani.

…Să se fi scurs vreo douăzeci și mai bine de ani… – până când, într-o bună zi, satul s-a trezit, pe neobservate, și fără Mircea Frizerul, și fără Mutu Țiganu. De parcă n-ar fi existat niciodată.

„Sfântul" din pragul bisericii

Ar urma, în ordinea amintirilor mele, Bică Țiganu cu familia lui: el, nevasta și două fete. Locuiau pe Măgură, peste drum de biserică, într-o casă-casă, nici mai mică, nici mai mare decât a celor mulți. Să fi fost Bică leneș ?... sau mai necopt la oase, căci nimeni nu-l văzuse la muncă; nici la câmp, nici prin curțile vreunui om. Se aciuise pe lângă biserică: aprindea și stingea candela de la icoanele împărătești, de la iconostas și ceilalți sfinți, le schimba uleiul, supraveghea arderea lumânărilor în sfeșnice și pe colacii aduși de credincioase la parastas – și, uneori, se încumeta să stea la strană, lângă târcovnic (dascăl, cântăreț) mișcând din buze, murmurând ceva neînțeles. La sfârșitul slujbei pleca acasă cu un colac-doi și ce-i mai dădea popa după împărțirea leilor, între el și târcovnic și femeia de la pangar. Bică mai primea și câte ceva suplimentare, de pe la niște babe miloase. Totdeauna el deschidea și închidea biserica – tot el (ajutat de vreo femeie) se îngrijea de încălzirea apei pentru cristelniță, la botezuri; și tot el ducea prapurii la casa celor morți și-i purta, apoi, pe drumul spre cimitir. Era destul de ocupat Bică Țiganu, dar nu se plângea – și-ar fi fugit și-n gaură de șarpe dacă ar fi încercat cineva să-i pună în mână o secere. Nevasta, nu; fie pe câmp, la săpat și secerat, fie prin diferite case la făcut curățenie – trudea câte e ziulica de mare. Iar fetele, fetele creșteau.

Toate mergeau cum trebuie în casa lui Bică Țiganu; zilele, lunile, anii – niciodată nu s-a auzit vorbă de ceartă în această familie: Țiganu cu biserica, nevasta cu sapa și secera, fetele, pârguite în grija părintească, se apropiau de prima lor ieșire la horă: Ortansa mai întâi, că terminase școala elementară și era cu un an mai mare ca Leana care, după obicei, aștepta cu răbdare să-i vină rândul. Tocmai acum s-a întâmplat nenorocirea: era duminică, pregătindu-se pentru horă, Ortansa a dat fuga până la bucătăria de vară să ia nu știu ce, și-a călcat cu talpa goală într-un cui parcă „anume aruncat de Satana în cale" – au conchis, mult mai târziu, babele. N-a spus nimic; nici atunci, nici mai târziu. A șters sângele, și-a pus ciorapii noi, de nailon, și s-a dus la horă. Era frumoasă Ortansa; o mâncau toți din ochi; mai ales, Ionel al lui Pâinică, de care îi plăcea și ei, alături de care a jucat până seara.

Viața a continuat obișnuit, cu treburile casei și cu gândul la Ionel, care-i furase inima. Până într-o dimineață, când s-a trezit cu piciorul butuc, talpa umflată și neagră – cangrenă. Nu se mai putea face nimic. Tetanosul atacase subtil, de neoprit. Puținele zile ce-au urmat a fost pelerinaj de băieți și fete să-și ia rămas bun de la frumoasa Ortansa, sprijinită între două perne și de brațul lui Ionel al lui Pâinică.

La înmormântarea ei venise tot satul. În frunte, popa Mezdrea cu cădelnița, urmat de Bică Țiganu cu prapurii la spinare.

După parastasul de 40 de zile, Bică a fost găsit mort pe pragul bisericii („un sfânt", au decretat babele) nevasta și-a luat lumea-n cap nu se știe încotro, iar Leana, sora cea mică, s-a luat cu Traian al lui Bibe și-au plecat și ei în lume; ar fi ajuns, se zice, muncitori pe la un aprozar din Timișoara.

…Și astfel a dispărut și această familie de țigani, de parcă nici n-ar fi existat.

Martică, locotenentul

A patra și ultima familie de țigani din Perieți are o poveste mai aparte: se știe exact când a venit, cum a venit și pentru ce. Totul este legat de o moară, de care perieținii duceau lipsă, obligați să bată drumuri lungi până la mori din alte localități. Găbunea, un mic și vechi boier de țară, cu vreo 50-60 de pogoane, care secera în rând cu țăranii plătiți cu ziua – și cu eroi din Războiul de Neatârnare din 1877 și-n cel din '916 – s-a hotărât să facă o moară în sat, pe care a construit-o peste drum de casa lui, s-o aibă sub ochi. A adus de la Slatina un mecanic priceput: Manole Țiganu, căruia, datorită apreciatei lui meserii, toată lumea îi zice Manole Moraru. Și-a făcut o odăiță lipită de peretele morii, în care locuia împreună cu fiul său, Martică, în vârstă de vreo 6-7 ani. Femeie n-a apărut la ușa casei lor, dar Manole Moraru își îngrijea bine copilul, pe care-l înscrisese în clasa I la școala din Perieți.

Oamenii erau bucuroși și mulțumiți de moara lor; uiumul nu era mare, calitatea mălaiului și a făinii foarte bună – semn că bătrânul Găbunea avea grijă ca toată lumea să fie împăcată. Această armonie a ținut vreo zece ani, atâta cât Martică a absolvit cele șapte clase elementare (a mai și repetat câte una…). Atunci a dispărut și Manole și Martică. Nu se știe să-i fi spus măcar lui Găbunea ori să fi avut vreo înțelegere cu el. Dar la puțin timp după plecarea lor, Găbunea a fost arestat, pământul și moara luate de stat. Pământul a fost trecut în patrimoniul unui IAS, nou-înființat, iar moara părăsită ajungând o ruină. Nici Găbunea nu s-a mai întors de unde-l dusese într-o noapte o dubă neagră.

S-a auzit, târziu, că Martică a fost selecționat pentru o școală militară și-ar fi ajuns locotenent. Sunt oameni care susțin c-ar fi venit special prin Perieți, în uniformă de ofițer. Tot pe-atunci a apărut în sat un cântec, pe care, fragmentar, mi-l amintesc și astăzi, așa cum îl zicea Jean Leasă și Costel al lui Cățea:

„Am fost aseară la bal
M-a furat un costorar
Costorarul om deștept
S-a-mbrăcat locotenent

Aoleo și vai de mine
M-au furat țiganii !

Mersei drum și mersei vale
Nu pusei nicio-ntrebare
Care sunt casele tale
Care sunt casele tale

Aoleo și vai de mine
M-au furat țiganii !

Colo-n vale-ntre vâlcele
Mi se văd trei corturele
Alea sunt casele mele
Dacă vrei intri în ele
Dacă nu la revedere

Aoleo și vai de mine
M-au furat țiganii !

Sărut mâna mamă soacră
Să trăiești fată frumoasă
Ia-ți traista și ghiocul
Mergi de caută norocul

Aoleo și vai de mine
M-au furat țiganii !"...

…Dar nici cântecul acesta n-a ținut mult – iar astăzi nu știu cine își mai aduce aminte de el.

O poveste de Crăciun

Ana Dobre

Asociat Sărbătorii creștine a Crăciunului, bradul dobândește simbolismul complex al arborelui/ pomului vieții, conotat de Mircea Eliade drept *cosmos viu*, în *veșnică regenerare*, un simbol al vieții în continuă devenire și ascensiune spre Cer.

Simbolismul bogat și complex se referă și la faptul că arborele – Centru și Ax al lumii, înlesnește comunicarea între cele trei niveluri: *subteran* (prin rădăcini), *suprateran*, suprafața pământului (prin frunze și ramuri) și *înalt* (prin ramurile dinspre vârf, atrase de lumina cerului). Așadar, arborele sacru leagă lumea htoniană (subpământeană) de cea uraniană (celestă). În plus, adună laolaltă toate elementele: *apa* (seva lui), *pământul*, *aerul* (frunzele i se nutresc din/cu aer), *focul* (prin frecare, lemnul se aprinde).

Bradul corespunde arborelui sacru, al lumii, este un *axis mundi*.

Pentru indienii pueblo, notează Alain Gheerbrandt, în *Dicționarul de simboluri*, *marele brad al lumii subpământene* reia simbolismul ascensional al migrării sufletelor, fiindcă el este *scara* pe care strămoșii au urcat până la *pământul soarelui nostru*. Aceste sens se întâlnește și în cultura noastră tradițională, bradul fiind prezent în toate ceremonialurile de trecere: naștere, nuntă, moarte.

Nu există un singur univers, ne spune noua știință a cuantelor, ci mai multe, o întreagă rețea, în care toți suntem interconectați. Prin urmare, acest simbolism al lumii noi este valabil, în universalitatea lui, semnificativă pentru umanitate.

Arbore al vieții, pentru că, fie nu-și pierde frunzele ca dafinul, simbol al nemuririi, fie că le pierde, bradul se regenerează, regenerarea exprimând alternanța ciclului vieții și al morții, așadar viața în dinamica ei, moartea nefiind decât o altă formă de manifestare a vieții. Relevantă este, în acest sens, această meditație a lui Mircea Eliade: „Arborele este încărcat cu forțe sacre, deoarece este *vertical*, *crește*, își pierde și-și recapătă frunzele și, deci, se regenerează: el moare și renaște de mai multe ori. (s.m.)”.

Arbore Sfânt de Crăciun, bradul, formă a *copacului vieții*, *simbol al vieții veșnice*, *al tinereții și curajului*, asociază, în mentalul poporului român, simbolismul *Pomului vieții* și *manifestarea divină*. Iisus Hristos însuși devine, astfel, prin metonimie, *arborele lumii*, *axis mundi*, *scară* pentru urcarea la Cer.

Pentru acest arbore al lumii, bradul, Evelyne Maria Croitoru imaginează în basmul *Hainele bradului*, *haine*, *veșminte* care, nu atât să-l îmbrace, el fiind îmbrăcat tot timpul cu haina lui de ramuri și de ace verzi, cât să-l împodobească, oferindu-i tot ceea ce prinosul sufletului, în aspirația sper frumusețe, poate să-i dăruiască, în rezonanța adevărului creștin *dăruind, vei dobândi*.

Povestea începe în pădure, în lumea lui verde, alături de semenii lui vegetali, în aer înmiresmat, plin de cântecele sumedeniilor de păsări.

Din acest moment, basmul curge în alegorie și parabolă. Prin personificare, procedeu al antropomorfizării naturii, bradul devine simbolul omului nemulțumit cu darurile sale, cu ceea ce are, nemulțumit de destinul său, de *crucea* sa, visând să aibă altceva.

Ideea rațiunii divine a creației, a lucrului făcut cu rost, luminează pe dedesubt povestea.

Dumnezeu îi vede tristețea, intervine și îi oferă, pentru clarificarea de sine, ceea ce își dorește – alternativa destinului: alte haine de frunze. Intrat pe alt drum, altul decât cel pe care i-l hărăzise Dumnezeu, brăduțul este obligat să se confrunte cu neajunsurile: frunzele mustoase îi sunt mâncate de căprițe și el rămâne *gol*.

Solicitând frunze de aur, dorință îndeplinită, a doua, și de astă dată, bucuria îi e de scurtă durată, întrucât, prădat de aurul frunzelor, el se vede din nou *gol*. Dumnezeu îl vede din nou și, în nemărginita Lui iubire, îi dăruiește, la solicitarea lui, haine arămii, pe care i le vor tăia oamenii. Din nou, brăduțul rămâne trist și *gol*.

După această experiență, în basm își face loc și legenda. Aceasta este povestea, explicația mitologică, a frunzelor verzi ale bradului, în toate anotimpurile anului și ale vieții.

În acest fel, bradul a intrat în viețile a milioane de oameni pentru a le înfrumuseța căminul, un simbol al Crăciunului, al veseliei și al optimismului.

Pentru fiecare familie, în fiecare casă, bradul devine un *axis mundi*. În jurul Bradului de Crăciun se deapănă, an de an, povești minunate, așa ca aceasta, pe care Evelyne Maria Croitoru a spus-o cu mare drag, pentru copii mai mici sau mai mari, în această carte.

În plus, trebuie evidențiată ideea că Dumnezeu a făcut cu rost lumea și, în această lume, cu toții avem rostul nostru și *hainele*, darurile noastre.

(Evelyne Maria Croitoru, *Hainele bradului*, ilustrată de Miruna Drăghici, Editura PIM, Iași, 2024; ediție trilingvă: engleză, traducere de Ana Camelia Baiculescu; germană – traducere de Roxana Ilie.)

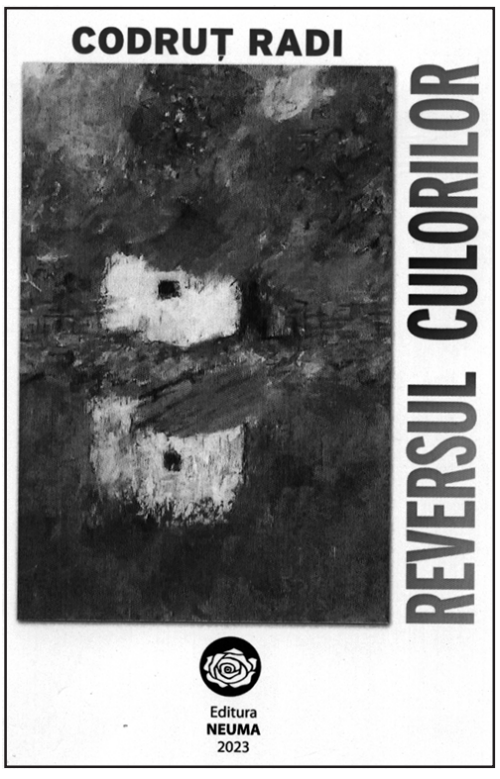
Poezia culorilor versus zgomotul de fond al veacului

Victoria Milescu

Nu mai știu când și unde l-am întâlnit prima oară pe Codruț Radi, probabil la un eveniment cultural, poate chiar la unul dintre cele pe care le organizează chiar el, de ani buni, prilejuind astfel întâlnirea dintre generații, dintre scriitori, pictori, muzicieni, ce au astfel ocazia să se cunoască „pe viu”, să schimbe idei, să colaboreze. Codruț Radi este poet, cu 10 volume de versuri publicate până acum, este artist plastic, având la activ 20 de expoziții personale de desen, pictură, colaborează la diverse reviste culturale scriind cronici și eseuri, dar mai ales este un inimos animator cultural, un exemplu de eveniment purtând marca sa, fiind *Regalul poetic de la Sinaia*, găzduit de Centrul Cultural „Carmen Sylva” din Sinaia, orașul în care locuiește. La una din aceste întâlniri, am primit recenta sa carte de versuri, *Reversul culorilor*, apărută la editura Neuma, Apahida, jud. Cluj, în 2023. Titlul, dar și întregul corpus al cărții, relevă dubla ipostază a acestui autor, de poet și pictor, indicând un creator expresiv, original, sincretic. Fără voie parcă, răspunzi ipoteticei provocări: reversul culorilor este poezia, iar reversul poeziei e muzica, fiindcă idei, culori, sonuri și sentimente curg în albia poeziei sale cu o evanescență temperată, o muzicalitate discretă, firească, de la sine parcă, ilustrând rezultatul unei perseverente șlefuiri. Versurile libere, scurte, cât o respirare, cât o atingere de aripă celestă susțin tensiunea metafizică dând unitate și omogenitate volumului, conceput în întregul său ca un obiect de artă. Poeziile alternează cu desene personale, în alb-negru, cu forme abia ghicite, difuze, enigmatice, cu pete de lumini și umbre, sugerând o atmosferă misterioasă, dincolo de un orizont etern intangibil.

Un iubitor de poezie poate că ar citi cartea „dintr-o suflare”, cum se spune, dar nu din cauză că l-ar captura vreun aspect șocant, palpitant, dimpotrivă. Atmosfera generală respiră calm, liniște ce invită la relaxare și visare, o liniște oarecum suspectă într-un timp al zgomotelor, al vitezei, al conflictelor, nefiind altceva decât liniștea unui abil *captatio benevolentiae*, fiindcă în adâncul sufletului poetului ard înăbușit frustrări, frământări, neliniști țâșnind imprevizibil la suprafață, transfigurate în imagini percutante și reflecții profunde. Poetul încearcă o abordare comprehensivă a normelor societății, o împăcare cu lumea în care trăiește, așa cum i se înfățișează, veșnic grăbită și superficială. Ca „rob al căutării”, „în bătaia timpului”, își cercetează rostul, menirea în prezentul problematic, chiar și dincolo de acesta uneori, într-un univers, captiv altui univers: „Se desprind lumi/ din cotoarele/ timpului/ formele dinăuntru/ sunt supuse/ plecării,/ E ultima întâlnire/ cu mine/ înainte/ de a nu mai ști/ unde mi-e locul,/ Voi rămâne/ rătăcind/ printr-un nou univers/ pe care/ îl recunosc/ doar atunci/ când mă-nvârt/ odată cu el (*Unde mi-e locul*)”. Ca cei mai mulți artiști, și Codruț Radi este un neadaptat, un revoltat în surdină, încercând prin cordialitate și altruism să se plieze realității în care există, dar din care se retrage, din când în când, în lumea culorilor, a cuvintelor, pentru a crea în solitudine o altă lume, o lume a sa, ideală. „Cu trupul între lumi/ caut loc de popas/ să pot spune/ ce n-am trăit/ înainte/ Doar gândul/ se oprește uneori/ bântuit de umbrele/ rămase în urmă/ obosite/ să-mi tot țină/ de urât.” (*Alt eu*). Rostite uneori cu serenitate, alteori cu blândă ironie adevărurile dureroase par mai puțin dureroase. Tristețea plutește în aer dar nu se aude, nu se numește. Ea este un musafir neinvitat sosind în special la ceas de seară și de singurătate. Codruț Radi scrie despre viață, moarte, suflet, despre puterea miraculoasă a cuvântului. Dar și despre ceea ce este dincolo de cuvânt, despre sunetul ce vine spre materializare, despre sufletul ce vine la întrupare, experimentând stări iluzorii apropiate dedublării, decorporalizării, spre a observa și studia eul propriu, cu detașare, din perspectiva vieților anterioare dar și viitoare: „În dreptul/ numelui meu/ scris cu îndrăzneala/ vieților viitoare/ pe un petic/ de pământ/ cineva/ a tras o linie/ rupând orizontul/ de cer...” (*Numele meu*).

Discursul fluent, fără asperități, apelează conotații proaspete, dar fără teribilisme ori vulgarități, fiind departe de trendurile moderniste. Este o poezie simplă, dar nu simplistă, seducătoare și limpede, neavând nevoie de prețiozități, artificii lexicale, fiindcă apele liniștite sunt adânci. Adânc e și sufletul artistului la maturitate ce se cufundă în „Fântâna ascunsă”, „Înăuntrul durerii”, iar „Clopotul dinăuntru” contracarează zgomotul de fond al veacului. Cu o aparentă detașare filtrează angoasele și anxietățile omului modern, de care nu e străin, topindu-le în aforisme, reflecții subtile despre realitate și irealitate, despre trecerea timpului, spunând mult în puține cuvinte. „Timpul/ uneori altcineva/ lui însuși/ prin ochii/ clarvăzători/ veșnic deschiși/ fură viețile/ ce nu pot fi/ puse/ deoparte...” (*De veghe lumii*). Timpul e asociat unei ploi curgând continuu, neputând fi prins altcumva decât în cuvinte: „cine urmează/ înțelege/ că n-ai unde/ să te ascunzi/ în lumea/ străină/ de timpul/ nesupus/ la sfârșit/ dar cuprins/ în cuvinte.” Timpul își semnalează existența prin efectele sale, cărora culoarea, care îl acompaniază, le dă strălucire și identitate. Avem astfel culoarea zilei, a nopții, a visului, a singurătății, a durerii, a sfârșitului, culoarea cu infinite nuanțe insolite, cu sensuri așteptând descifrarea prin alte sensuri, culoarea până la stadiul ei de supremă esențializare – nonculoarea, culoarea invizibilă „ieșind din „lesa formelor”. Cum la fel de esențializată până la aneantizare poate fi și *Poezia fără cuvinte*: „Rămâne mereu/ ceva/ nespus/ o muză/ închipuită/ mă întoarce/ din glas/ până la/ următoarea/ poezie/ fără cuvinte,/Aștept/ și culorile terne/ ce mi se-nvârt/ prin gând/ să le oprească cineva.” Poeziile dedicate exclusiv culorii: „Reversul culorilor”, „Iluzia culorilor”, „Culori salvate de la înecare” au, în mod premeditat, o anume ambiguitate în economia termenilor, mărind astfel posibilitățile de interpretare, de înțelegere a unei poezii deosebit de ofertante ideatic și estetic. În pofida unui ton în general melancolic, există și poezii celebrând viața, lumina, soarele, extincția fiind văzută ca o altă viață, fără timp și spațiu: „Ecoul vieții”, „Grăunte de soare”, „Zăbrelele luminii”, „Spirala luminii”, cu un filon filozofic: „Nimic nu trăiește/ mai mult/ decât viața/ îmi spun/ pe ascuns/ uneori/ ca să nu trezesc/ zeii/ din așteptare”. Moartea apare ca de obicei, cu suita elementelor ei definitorii: întuneric, tăcere, noapte, umbre, nefiind niciodată numită, privită ca ceva aproape sacru, ca o iubire secretă, a cărei dezvăluire ar spulbera-o în neant. Moartea există pentru a da preț vieții, a-i releva unicitatea; moartea e doar șoptită în bătaia vântului, e un izvor de metafore, ea e doar presimțită, bănuită că există prin apropiere, deopotrivă primejdioasă și fascinantă: „Știu că ești/ acolo/ nu te dai/ la o parte/ nici/ nu mă lași/ să rămân” (*Tot acolo*). Tot nenumită rămâne o anume vinovăție tainică pentru care se cere o „jertfă poetică”. Din partea cui ? Poate din partea acelui rob al cuvintelor, al fantasmelor. Pe coperta a patra a cărții, Horia Gârbea scrie un text de apreciere despre arta lui Codruț Radi, încheind: „Pariez în continuare pe succesul său liric și cromatic”. În mod cert, nu e singurul care pariază pe Codruț Radi, un artist plurivalent, cu o identitate distinctă în peisajul nostru cultural.

TOAMNA CULTURALĂ BOLINTINEANĂ

Festivitatea de premiere a Festivalului Național de Creație Literară „D. Bolintineanu”

Sub egida Festivalului „Toamna Culturală Bolintineană”, în data de 19 octombrie 2024 s-a desfășurat festivitatea de premiere a celei de-a XXXIII-a ediții a Festivalului Național de Creație Literară „Dimitrie Bolintineanu”, care a inclus și o sărbătoare a patrimoniului cultural local. Organizatori ai evenimentului au fost revista „Sud”, Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu și Compartimentul Cultură din cadrul Primăriei orașului Bolintin Vale. Gazda evenimentului a fost Centrul Cultural „Școala Veche” din Bolintin Vale.

Așa cum s-a spus în rândurile de mai sus, scopul principal al manifestării a fost premierea câștigătorilor prestigiosului concurs bolintinean, care și la această ediție a beneficiat de parteneriatul cu Filiala București-Poezie a Uniunii Scriitorilor din România.

Juriul a fost alcătuit din personalități reprezentative ale literelor românești contemporane, respectiv Ana Dobre, Evelyne Maria Croitoru, Victoria Milescu și Horia Gârbea care au desemnat câștigătorii premiilor oferite de revista „Sud”:

- Marele Premiu „Dimitrie Bolintineanu” – Mălina Ioana Epure;
- Premiul „N. D. Fruntelată” – Ion Florin Grigoraș;
- Premiul „Petre Ghelmez” – Mădălina Mantu;
- Premiul „Eugen Rotaru” – Helga Nemeș.

În cadrul evenimentului au rostit alocuțiuni prof. Nicolae Scurtu (despre D. Bolintineanu și rostul mișcărilor culturale de genul celor de la Bolintin), Ana Dobre și Evelyne Croitoru (despre concurs și participanții la această ediție), Daniela Bardan, managerul Bibliotecii Județene „I.A. Bassarabescu” Giurgiu (despre carte și cititori în județul Giurgiu și despre felul în care manifestări precum cea de la Bolintin pot contribui la îmbunătățirea stării cărții în România).

Partea artistică a evenimentului a fost asigurată de actorii Mona Dobrișan și Adi Gheo, împreună cu regizorul Mircea Anca.

Evenimentul a fost îmbogățit și prin prezența unor personalități pe care ne face plăcere să le menționăm: Ioana Ruxandra Fruntelată, Alexandru Cazacu, Anca Roxana Constantin Van der Zee, Elena Armenescu, Emil Păunescu, Gelu Brîncoveanu, Geo Călugăru, Vasile Szolga, Gianina Mehedințu, Raluca Tudor...

După festivitatea de premiere a urmat sărbătoarea patrimoniului cultural imaterial local, în cadrul căreia participanții au putut savura deliciosul „pâsat boieresc de Bolintin”, o „marcă” ce se impune tot mai mult, atât datorită gustului inconfundabil, cât și tradiției seculare pe care o menține vie.

Organizatorii mulțumesc celor care s-au implicat în buna desfășurare a evenimentului (Niculina Grigore, Vasilica Dana, Andreea Grigore, Florin Năstase, Marian Grigore, Cătălin Sultana, Alexandru Neagu, Ionel Manea, Tudor Gheorghe, Marius Costache, Steluța Nae, Emilia Bordieru, Monica Dobrișan, Gabriel Dragnea, Laura Nicolau, Alexandru Cazacu, Alexandru Grigore), precum și membrilor Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu.

LA FINAL DE AN: ROMÂNIA, EUROPA, SUA, CHINA, RUSIA...

Gl. BG. (rtr) Gheorghe Dragomir
Președintele Centrului de Etică și Strategii

Prețul scump al democrației și iluzia libertății occidentale: România sacrificată, înșelată și păcălită din nou pentru binele Europei ?

„Democrațiile, oricât de civile, nu sunt străine de o năzuință dictatorială, de un nucleu cu mari puteri ocult care dictează de obicei altora, impunând condiții, de la cele mai benigne până la cele mai exterminatorii. Există așadar, după toate aparențele, o dictatură pe față și o dictatură ascunsă... În democrație apare o dictatură economică mai greu de identificat și mai ales de combătut, dar având toate aparențele libertății și egalității de șansă. Represiunea democratică e mai îngrădită de legi. Organele statului democrat funcționează modulat, dar și mai coruptibil, având scopul înavuțirii. Democrația e aparent mai pacifica, arata agresivitate mai redusă, ori mai ascunsă. În sânul ei se dezvoltă rivalități și concurențe într-un fel utile progresului, în sensul că unii se înalță mult mai sus pe seama altora, care sunt mai încurcați, mai leneși, sau mai incapabili de a-și face loc, fie și cu pumnii, dacă nu cu inteligență... Păcăleală sta la baza politicii în favoarea reorganizării lumii de parte elementelor mai active, mai ingenioase, mai curajoase, urmând ca cei molâi să meargă la remorcă.” (Paul Everac, *Mic breviar despre politică*, Ed. Bren, 2005)

Această analiză, prezentată de regretatul om de cultură în perioada de preaderare a României la UE, încerca să sensibilizeze decidenții politici și guvernamentali în legătură cu maniera în care ar trebui negociate dosarele pe fiecare domeniu, pentru ca România să nu mai fie sacrificată sau înșelată din nou, spoliată de resursele sale naturale, așa cum s-a întâmplat după 1990 prin lansarea unui amplu proces de privatizare, păgubos pentru români, dar în beneficiul capitalului străin.

Serviciile de informații române au obținut prin diverse canale informații în legătură cu acțiunile neprietenești la care era supusă România, presiunile ce urmau să se exercite asupra instituțiilor statului de drept pentru eliminarea din competiție a capitalului autohton și a antreprenorilor incomozi, care au făcut obiectul unor informări destinate decidenților politico-guvernamentali, pentru a-și orienta politicile sectoriale ce urmau a fi adoptate. S-au făcut referiri și la războiul economic lansat de Rusia prin intermediul companiilor de stat sau private care participau la procesul de privatizare din România, însă aceste informări deranjau deja interesele unor grupuri clientelare rusești care roiau în jurul administrației prezidențiale și guvernelor agreate de președintele Băsescu. În epoca sa, de „tristă amintire”, s-a creat statul paralel condus de dictatura procurorilor și judecătorilor, având la bază protocoalele semnate de instituțiile în cauză cu SRI, care s-a transformat într-un instrument de poliție politică aflat în mâinile președintelui Băsescu. Așa au apărut pe firmament personaje obscure din punct de vedere profesional și de o moralitate îndoielnică, care au devenit obediente intereselor clanurilor politice și interlope care gravitau în jurul puterii.

Dar binomul Kovesi-Coldea timp de un deceniu a subordonat total România intereselor oculte din NATO, UE, SUA, transformând țara într-o imensă închisoare, delațiunea devenind un „sport național”, iar arestările cu cătușe și în alaiul televiziunilor un adevărat spectacol cotidian, spre satisfacția stăpânilor. Această atmosferă apăsătoare, caracterizată de confuzie, suspiciune și neîncredere în instituțiile statului „democratic”, în care nu funcționa separarea puterilor, îmi amintea de modul în care în toamna anului 1944, când România a fost ocupată de Armata Roșie, politica Moscovei era călăuzită încă de principiul „Marii Alianțe”, al cooperării strânse a URSS cu SUA și Marea Britanie, inclusiv între comuniștii rusofili „parașutați” în România și conducerile partidelor politice istorice în vederea creării unui guvern de coaliție, Moscova angajându-se ca pentru moment să păstreze „orânduirea socială existentă”, adică regele și un guvern condus de partidele burgheze.

Atitudinea de moderație aparentă promovată de Stalin a determinat SUA și Marea Britanie să accepte „instituirea unei zone de securitate la frontierele occidentale ale URSS cu state prietene”. Drept urmare, la întâlnirea din octombrie 1944 de la Moscova, dintre Stalin și premierul britanic Churchill, la propunerea acestuia din urmă s-a convenit ca URSS să-și exercite controlul și influența asupra României în proporție de 90% (ulterior devenită 100%), în Bulgaria de 75%, Ungaria și Iugoslavia 75%, iar Grecia să treacă sub control britanic 90%, Grecia fiind esențială pentru interesele geopolitice ale Regatului Unit în apărarea posesiunilor coloniale din Asia și implicit controlul Canalului de Suez.

Succesul geopolitic reputat de URSS la aceste negocieri avea la bază informațiile confidențiale obținute de grupul de spioni sovietici de la Cambrige, condus de Kim Philby care era desemnat de MI6 ca ofițer de legătură cu serviciile de informații americane, având astfel acces la mandatul delegațiilor britanice și americane. La vremea respectivă România nu reprezenta un interes geostrategic pentru britanici și americani.

Conferința de la Yalta (4-11 februarie 1945) a pus pe masa negocierilor cu prioritate probleme legate de reparațiile de război ce trebuiau acordate URSS și agenda pentru pregătirea Conferinței de Pace de la Postdam (17 iulie – 2 august 1945), SUA și Marea Britanie exprimând hotărârea de a se încheia tratativele de pace cu Bulgaria, Finlanda, Ungaria și România și instaurarea unor guverne democratice recunoscute de cele trei puteri. În acest context, Regele Mihai a încercat fără succes să obțină demisia guvernului Petru Groza, ceea ce a dus la declanșarea „grevei regale” care a creat un blocaj constituțional ce s-a prelungit câteva luni. Criza a fost încheiată prin sosirea la București a ambasadorilor american și britanic de la Moscova, Averell Harriman și respectiv sir Archibad Clark Kerr și a lui A.I Vîșinski, în calitate de prim-locțiitor al Comisarului Poporului pentru Afaceri Străine, care au căzut de acord în privința completării guvernului Petru Groza cu reprezentanți ai PNȚ și PNL, astfel guvernul Petru Groza primind recunoașterea SUA și Marii Britanii, greva regală avea sa se încheie.

Istoria a consemnat acest moment ca fiind decisiv în declanșarea amplului proces de stalinizare a României cu acordul SUA și Marii Britanii, sub șantajul și presiunea trupelor de ocupație.

Atunci, ca și acum, problema Transilvaniei a constituit un subiect de șantaj politic din partea Moscovei în relația cu România, subliniat explicit în memoriul adresat de comisarul poporului pentru afaceri străine al Republicii Sovietice Federative Socialiste Ruse, A.I. Lavrentiev, către A.I. Vîșinski (31 decembrie 1944): „Problema transmiterii Transilvaniei de Nord trebuie să devină o importantă pârghie de influență asupra guvernului român nu numai la capitolul obligațiilor economice prevăzute prin Convenția de Armistițiu, dar și la cel al politicii interne și externe.” (Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, *Misiunile lui A.I. Vîșinski în România. Documente secrete*, București 1997)

Vizitele lui Vîșinski în România (1944-1946) au avut o semnificație deosebită în creionarea și direcționarea proceselor sociale și politicii externe, inclusiv în asigurarea transferului Transilvaniei de Nord la patria mama.

La aproape opt decenii de la stabilirea unui rol prioritar României și Finlandei în procesul constituirii „zonei de securitate” în cadrul intereselor geopolitice ale URSS și acum ale Federației Ruse, aceste „cuie din cizma” rusă devin din nou supărătoare în calea expansiunii spre Europa Centrală și de Est și spre nordul scandinav în contextul războiului din Ucraina. De astă dată însă, aceste state sunt membre NATO și inamicul numărul unu al Rusiei putiniste.

De ce România se lăsă din nou păcălită de promisiunile amăgitoare ale Occidentului și nu a învățat din istoria zbuciumată și uneori tragică care a caracterizat relația cu Rusia, devenind o zonă tampon pentru protejarea Europei fără a i se garanta securitatea ?

Să credem oare că prezența trupelor NATO în cele patru baze militare de pe teritoriul românesc este garanția sigură că într-o confruntare directă cu Rusia vor constitui un element de descurajare ?

Dacă suntem așa de importanți pentru SUA și UE, de ce nu am fost primiți cu toate drepturile izvorâte din tratatul de aderare în spațiul Schengen (deși din punct de vedere tehnic și al investițiilor în protecția frontierelor stăm mai bine decât alte state) și de ce SUA, care ne consideră un pilon de securitate geostrategică la Marea Neagră, nu ne-a inclus în programul de călătorie fără vize în SUA ?

În ciuda acestei situații neplăcute pentru guvernele care s-au perindat la putere, care nu știu ce argumente să mai inventeze pentru a „ameți” electoratul, iată că războiul din Ucraina a pus în fata României și românilor noi provocări și sacrificii pentru fermieri și transportatori, iar mai recent, cu ocazia vizitei președintelui Iohanis în SUA ni s-a cerut „prietenește” să donăm Ucrainei un sistem Patriot pentru securizarea spațiului ei aerian, în condițiile în care România a contractat împrumuturi externe împovărătoare pentru achiziționarea a patru sisteme, din care numai unul este funcțional, restul fiind în curs de operaționalizare.

Întrebarea care se pune este următoarea: cum de este posibil să te dotezi cu trei sisteme Patriot care nu sunt funcționale și nici nu există indicii că vor fi în scurt timp ?

Ce conține contractul de achiziție privind punerea lor în stare operațională, cu atât mai mult cu cât situația de pe frontul ucrainian devine tot mai îngrijorătoare ? Suntem chiar așa de bogați să ne permitem donarea unui sistem de apărare esențial pentru protejarea cerului României în valoare de peste un miliard de dolari cu muniția aferentă, care este extrem de scumpă și limitată din punct de vedere al aprovizionării ?

Subiectul este fierbinte și ar trebui clarificat urgent în condițiile în care suntem într-un an cu multe campanii electorale care vor fragmenta și mai mult societatea românească. Este cu totul de neînțeles atitudinea președintelui și a coaliției politice aflată la guvernare de acceptare a acestui tratament umilitor din partea partenerilor noștri euroatlantici ! Să nu mai vorbim de presiunile și amenințările „prietenești” care vin în direcția României pe diverse canale pentru a pune la dispoziția corporațiilor occidentale exploatarea resurselor de gaze naturale, petrol, aur, uraniu și a porturilor de la Marea Neagră și Gurile Dunării, România devenind „săraca țară bogată” aservită total intereselor străine. De altfel, George Friedman, politolog american și autorul a multor lucrări de geopolitică (cea care dă fiori fiind *Următorii 100 de ani*) ne sfătuia: „Dați resursele voastre de gaze, petrol și aur și toate bogățiile voastre de bună voie corporațiilor occidentale pentru că altfel vor fi luate cu forța, iar România va fi mai izolată decât pe timpul lui Ceaușescu” !

Asemenea sfaturi „înțelepte” și „dezinteresate” ne transmitea și George Soros la venirea sa la București în ianuarie 1990 pentru a pregăti viitoarele „elite” care vor conduce societatea românească pe calea democrației și statului de drept în cadrul conceptului de „societate deschisă”.

Cred că încheierea războiului din Ucraina va aduce răsturnări spectaculoase și rapide în sistemul actual de alianțe, România fiind din nou folosită ca monedă de schimb la masa negocierilor „fanariote” dintre marile

(continuare în pag.17)

(urmare din pagina 16)

puteri aflate azi în conflict, iar mâine, „fiind o nouă zi", vor organiza un picnic de împăcare pe țărmurile Mării Negre și la Gurile Dunării, România și celelalte state din estul și centrul Europei urmând să devină „umplutura sandvișului" Germaniei și Rusiei, după cum ne atrăgea atenția un fost ministru de externe german cu ocazia unei reuniuni în 2012 a unui conclav esoteric la care am fost invitat.

Sper să nu mai avem parte de o nouă pagină tragică a istoriei recente a României democratice post-decembriste, într-o lume aflată în plin proces de reașezare geopolitică, geoeconomică și geostrategică, dominată de economia-data, revoluția noilor tehnologii ale cunoașterii și I.A. și de lăcomia celor puternici orientată spre acapararea, devorarea și vasalizarea statelor mici.

Astăzi trăim efectele celor treizeci și cinci de ani de prădare, spoliere și trădare a României de către „investitorii strategici occidentali" și nu numai, care ne-au promis democrație, stat de drept, respect pentru drepturile și libertățile cetățenești, promisiuni amăgitoare, toate fiind o mare păcăleală, sau mai pe românește o nouă țeapă luată de poporul român care, în naivitatea sa, a crezut într-o Europa care și-a pierdut credința și rădăcinile creștine, care orbecăie în căutarea de soluții și a unei direcții.

Europa – spre o autonomie strategică sau vasala SUA ?

Francezii au fost primii care au promovat ideea unei autonomii strategice europene, încă din perioada când la conducerea Franței se afla generalul De Gaulle, preluată cu nuanțări de următorii președinți și reanimată în mandatul președintelui Macron, care visa să se creeze o Politică Externă de Securitate și Apărare a Europei în jurul Franței, singura țară de pe bătrânul continent posesoare de arsenal nuclear. Încercările s-au dovedit zadarnice și proiectul de creare a unei forțe militară europene de intervenție rapidă în caz de conflict au fost date uitării și ca urmare a acțiunilor abile și articulate ale serviciilor de informații americane care vedeau în această inițiativă o amenințare voalată la adresa influenței și viitorului NATO în Europa.

Întrebarea care se pune este următoarea: este posibilă stabilirea unui Comandament militar european unificat dotat cu o adevărată autonomie strategică ?

Răspunsul ni l-a dat, Justin Logan într-un interviu publicat de revista conservatoare „Geopolitika" din SUA.

„Numeroși europeni percep Franța ca fiind conducătoarea Europei, dar din punctul de vedere american interesul SUA rezidă din participarea SUA la Primul Război Mondial, la al Doilea Război Mondial și la Războiul Rece, în cursul cărora au căutat să împiedice dominația Germaniei, întâi prin kaiserul Willhelm al II-lea, apoi a lui Hitler, iar în final a URSS.

Din punct de vedere al real-politic american, obiectivul este de a împiedica o țară să domine Europa, permițând Europei să se apere, ceea ce se dovedește a fi foarte greu.

Dacă comparăm economia și populația UE cu cele ale Rusiei și dacă se consideră luptele Rusiei în Ucraina, este clar că Rusia nu se califica la dominația Europei.

Din punctul de vedere american, am ajuns la o situație favorabilă, conflictul, instabilitatea și războiul pot persista în Europa, dar obiectivul central al SUA care era de a împiedica o țară să domine continentul, a fost eventual atins.

Este vorba de o evoluție pozitivă pentru care SUA ar trebui felicitată."

Europa are capacitatea de a se apăra singură împotriva Rusiei, fără ajutor SUA ?

Războiul din Ucraina s-ar fi derulat foarte sigur diferit fără sprijinul american și britanic, sistemul de apărare și securitate al UE fără umbrela NATO ar fi arătat adevărata realitate, de altfel dureroasă, în care se afla continentul în fața unor amenințări cu un război hibrid din partea Moscovei. Să nu uităm de numeroasele atacuri cibernetice din partea unor entități statale sau private din Rusia asupra unor spitale, bănci, ziare europene, la care riposta a fost anemică, în ciuda importantelor alocări bugetare suportate de țări cu pondere din UE, îndeosebi de Franța, Germania, Italia, Țările Scandinave.

Deși SUA nu sunt implicate direct în războiul din Ucraina, totuși fără sprijinul financiar, militar și de intelligence acordat Ucrainei, situația de pe front ar fi devenit dezastruoasă pentru ucrainieni încă din primele luni ale conflictului.

În paralel cu sprijinul logistic militar acordat de către SUA, o contribuție importantă în menținerea unui echilibru, chiar și temporar pe frontul ucrainian, l-a jucat CIA, care a reușit instalarea de puncte operaționale de supraveghere informativă și de coordonare a loviturilor asupra țintelor în adâncimea teritoriului rusesc, creând breșe în sistemul de apărare a frontierelor ruse. Prin sistemul ISR (Intelligence, Supraveghere, Recunoaștere), SUA au contribuit decisiv în obținerea unor rezultate tangibile de către forțele ucrainiene în teritoriile Rusiei, prin detectarea din timp a mișcărilor de trupe și eventualelor vulnerabilități ale sistemului de apărare a frontierelor, valorificate operativ de forțele Ucrainei atât în KURSK, cât și pe alte aliniamente.

UE nu dispune de asemenea capacități ISR satelitare și de supraveghere, pe care SUA au demonstrat că le dețin și sunt esențiale într-o eventuală confruntare militară cu Rusia. De aceea cred că a venit momentul ca Europa să se trezească din comoditatea strategică în care s-a complăcut până acum și să-și construiască propriul sistem ISR pentru a face față eventualelor pericole și amenințări de securitate, care ar putea veni din direcția Rusiei, Iranului sau Turciei, în contextul unei escaladări a războaielor din Ucraina și din Orientul Mijlociu.

UE trebuie să înțeleagă că SUA va acționa după alegerile prezidențiale din 5 noiembrie 2024 pentru ca NATO să-și orienteze strategia de securitate în direcția indo-pacific, pentru ca alături de Japonia, Australia, Coreea de Sud să poată face față pericolelor și amenințărilor Chinei la adresa Taiwan, Japonia și Filipine și prezenței tot mai active a Rusiei în Marea Japoniei.

Justin Logan, în interviul acordat revistei „Geopolitika", încheia subliniind că „Și o alianță, pe care o consider stranie, franco-germano-britanică, fără sprijinul SUA și NATO nu ar putea ține piept Rusiei într-un eventual conflict, dar, fie ne referim la viziunea lui Macron sau a UE în materie de politică externă de securitate și apărare, eu rămân la convingerea că Europa nu va avea autonomie strategică în viitoarele decenii."

În concluzie, războiul din Ucraina a scos în evidență vulnerabilitățile sistemului de apărare și securitate european, recentele măsuri convenite la nivelul UE și NATO de creștere a alocărilor bugetare pentru apărare de la 2 la 2,5 sau 4% din PIB-ul țărilor membre și investiții serioase în capacitatile de producție militară ar putea contribui la o mai bună coordonare a industriilor europene de armament și echipamente militare, adaptate la cerințele războaielor viitorului care se vor baza pe nanotehnologii, IA combinate cu atacuri informatice și în spațiul cibernetic de către entități statale sau din partea unor „lupi singuratici" adepți ai unor ideologii anti-occidentale.

Soluții sunt, totul depinde de determinarea cu care vor răspunde la aceste provocări decidenții politico-guvernamentali naționali și de la conducerea UE și NATO.

Cred că este timpul să se renunțe la retorica și formularea de concepte teoretice și să se treacă în mod hotărât la urgentarea punerilor în practică a deciziilor pentru ca în scurt timp Europa să dispună de o autonomie strategică, chiar dacă continuă să comunice și să coopereze militar și strategic cu SUA în cadrul unui adevărat parteneriat, de pe poziții egale.

SUA și UE în război cu China și Rusia, pentru controlul resurselor de metale și minereuri critice ale planetei.

La 28 septembrie 2023, Agenția Internațională pentru Energie Atomică (AIE) a organizat la Paris, prima întâlnire la nivel înalt consacrată „metalelor și mineralelor critice". Cursa pentru acapararea acestor metale critice: litiu, nichel, cobalt, pământuri rare, cupru, aur sau grafit se accelerează și se transformă treptat într-un adevărat război al viitorului, care este legat de universalizarea folosirii noilor tehnologii ale cunoașterii în cele mai profunde straturi ale civilizației post-umane. În total, UE a cartografiat 34 de minereuri critice, iar SUA peste 50 necesare susținerii economiei-data care s-a insinuat cu abilitate în viața economică, socială și spirituală a societății umane la început de secol XXI, cu o dinamică greu de controlat.

În ultimele două decenii, comerțul cu metale critice s-a mutiplicat de la 53 la 378 miliarde dolari (2002-2022), cu o creștere semnificativă a metalelor din grupa platină: rhodiu, iridiu, rutheniu și osmiu, care din 2017 au înregistrat creșteri de până la 72%. Revoluția digitală și cea ecologică se bazează în mare măsură pe aceste materii prime, îndeosebi industriile de fabricare a telefoanelor inteligente, ordinatoarelor, bateriilor pentru vehiculele electrice, eoliene sau panouri foto-voltaice, dar și în robotică, armament, drone.

Potrivit raportului anual Bloomberg, investițiile globale realizate în tranziția energetică au atins în 2022, suma de 1100 miliarde de dolari, din care o parte importantă a fost direcționată spre extracția și rafinarea metalelor critice. Lanțurile de aprovizionare și transport sunt mondializate și concentrate în anumite zone ale planetei.

Astfel, Africa de Sud este primul producător de rutheniu cu o cotă de 92% din piața CEA; Republica Democrată Congo (RDC) domină piața de cobalt cu 64% din rezerve, iar Chile pe cea de litiu cu 44%.

Dar China este actorul principal, pe de o parte fiind cel mai mare producător de pământuri rare cu 86% și de departe cel mai mare importator de metale rare acoperind în 2022 o treime din importurile globale, față de UE cu 16% și SUA cu 11%. China este primul importator de cupru cu 60%, acesta fiind cel mai vândut metal din lume. Pentru exporturi, Chile, Africa de Sud și Peru constituie triunghiul care deține controlul rezervelor și exportului.

Folosirea principalelor metale strategice este puternic complementară, fiecare element este necesar, dar nu suficient de unul singur pentru a dezvolta o tehnologie cu emisie de carbon scăzută. De exemplu, fabricarea bateriilor pentru vehiculele electrice necesită nu numai litiu, ci și cobalt cu 70% din cererea mondială, grafit.

Și România se afla în linia de miră a prădătorilor economici occidentali pentru rezervele de pământuri rare bogate în metale critice. Drept urmare, este nevoie de măsuri legislative și guvernamentale pentru protejarea acestor resurse și valorificarea lor în interesul dezvoltării naționale a noilor tehnologii ale informației și IA, pentru transformarea într-o Românie cu o inteligență tehnologică redutabilă. Să nu uităm că țara noastră se situează pe primele locuri în lume la olimpiadele de matematica, fizică, chimie, robotică, IA datorită tinerei generații de genii, de aceea se impune elaborarea unei strategii naționale pentru punerea în practică a numeroaselor inovații și invenții, protejarea, stimularea și încurajarea acestor genii ca să rămână în țară pentru a construi o Românie modernizată cu noile descoperiri științifice, pentru îmbunătățirea sistemului medical, educațional și dotarea forțelor armate cu echipamente cu tehnologii avansate și armament bazat pe IA care să asigure securitatea și suveranitatea națională într-o lume aflată în schimbare, în care alianțele politico-militare au o geometrie variabilă în funcție de interesele și conjuncturile de etapă.

România bine condusă, prin pragmatism și abilitate diplomatică, având în spate o economie dată bazată pe noile tehnologii și IA, cu o infrastructură rutieră, fluvială, feroviară și aeriană, poate deveni în scurt timp un actor regional important, capabil să valorifice poziția sa geostrategică, geopolitică și geoeconomică (prin resursele naturale) în interesul prosperității, stabilității și securității în zona Mării Negre și Gurilor Dunării.

Alegerile parlamentare și prezidențiale din acest an hotărăsc viitorul României și generațiilor de azi și de mâine, de aceea acordarea votului devine deja o mare răspundere atât individuală, cât și colectivă. Dumnezeu să lumineze poporul român și să aleagă oameni dispuși să sacrifice interesul personal sau de partid pentru a se angaja într-o bătălie decisivă pentru redarea demnității și respectul românilor din partea instituțiilor statului, apărarea patrimoniului genetic și spiritual al României, unificarea energiilor creatoare într-un proiect de țară ambițios ! Am zis !

150 de ani de la nașterea lui Virgil Cioflec

Singura palmă
de Virgil Cioflec

Virgil Cioflec a publicat povestirea „Singura palmă”, în „Gazeta Transilvaniei”, anul LXV, nr. 281, Brașov, duminică 22 decembrie 1902, p. 1 și 2 (Număr de duminică 51). În transcrierea textului, am actualizat ortografia conform normelor ortografice în vigoare, având la bază „Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române” (DOOM), Ediția a III-a, revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2021. Am păstrat forme vechi specifice vremii și autorului (unele explicate în note de subsol) care dau o anumită coloratură stilistică textului. (Luminița Cornea)

Singura palmă
de Virgil Cioflec

Ne aflam împreună trei prieteni buni într-o seară liniștită, călduță de Crăciun. Cu dragostea veche ce-o aveam unul pentru altul, vorbeam în de noi de copilăria noastră, de iubire, de lume.

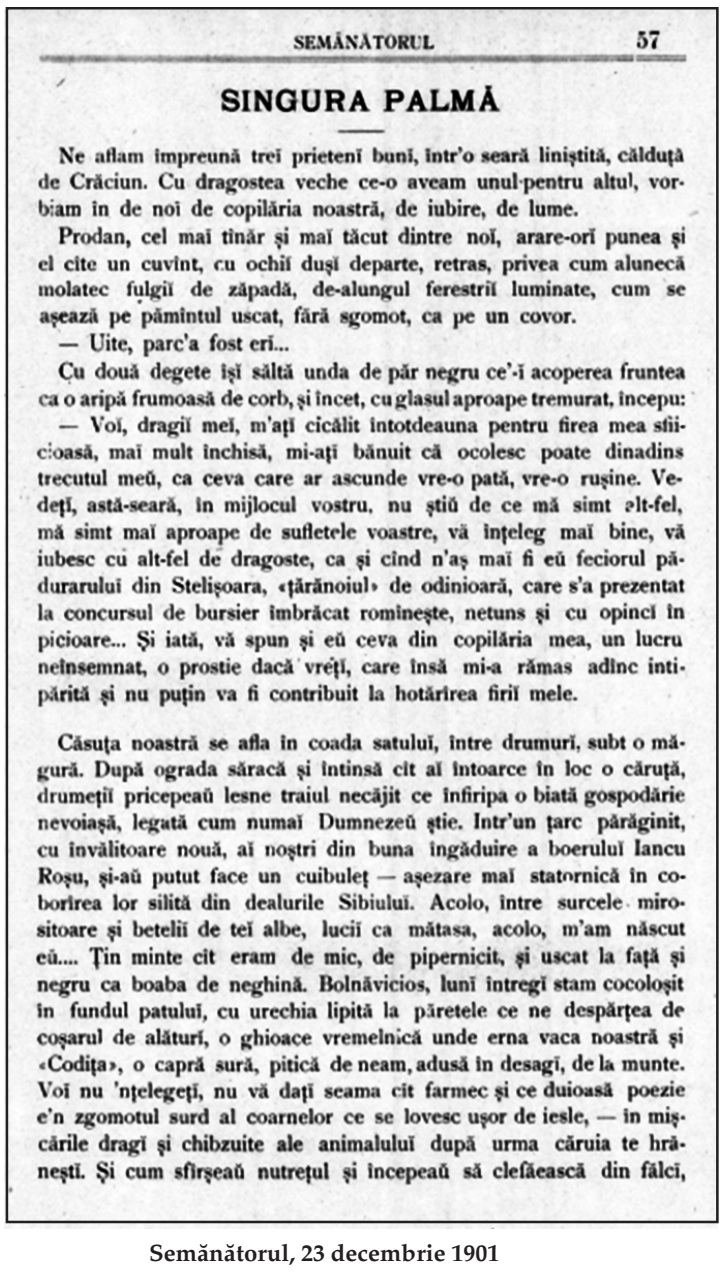
Prodan, cel mai tânăr și mai tăcut dintre noi, arareori spunea și el câte un cuvânt, cu ochii duși departe, retras, privea cum alunecă de zăpadă de-a lungul ferestrei luminate, cum se așază pe pământul uscat, fără zgomot, ca pe un covor,

– Uite, parcă a fost ieri...

Cu două degete își săltă unda de păr negru ce-i acoperea fruntea ca o aripă frumoasă de corb, și, încet, cu glasul aproape tremurat, începu:

– Voi, dragii mei, m-ați cicălit întotdeuna pentru firea mea sfiicioasă, mai mult închisă, m-ați bănuit că ocolesc poate dinadins trecutul meu, ca ceva care-ar ascunde vreo pată, vreo rușine. Vedeți, astă-seară, în mijlocul vostru, nu știu de ce mă simt altfel, mă simt mai aproape de sufletele vostre, vă înțeleg mai bine, vă iubesc cu altfel de dragoste, ca și când n-aș mai fi eu feciorul pădurarului din Stelișoara, „țărănoiul” de odinioară, care s-a prezentat la concursul de bursier îmbrăcat românește, netuns și cu opinci în picioare... Și, iată, vă spun și eu ceva din copilăria mea, un lucru neînsemnat, o prostie dacă vreți, care însă mi-a rămas adânc întipărită și nu puțin va fi contribuit la hotărârea firii mele.

Căsuța noastră se află în coada satului, între drumuri, sub o măgură. După ograda săracă și întinsă cât ai întoarce în loc o căruță, drumeții pricepeau lesne traiul năcăjit ce înfiripa o biată gospodărie nevoiașă, legată cum numai Dumnezeu știe. Într-un țarc părăginit, cu învălitoare nouă, ai noștri, din buna îngăduire a boierului Iancu Roșu, și-au putut face un cuibuleț - așezare mai statornică în coborârea lor silită din dealurile Sibiiului. Acolo, între surcele mirositore și betelii de tei albe, lucii ca mătasea, acolo, m-am născut eu... Țin minte cât eram de mic, de pipernicit și uscat la față și negru ca boaba de neghină. Bolnăvicios, luni întregi stam cocoloșit în fundul patului, cu urechea lipită la păretele ce ne despărțea de coșarul de alături, o ghioace vremelnică unde ierna vaca noastră și „Codița”, o capră sură și pitică de neam, adusă în desagi de la munte. Voi nu înțelegeți, nu vă dați sema cât

SEMĂNĂTORUL 57

SINGURA PALMĂ

Ne aflam împreună trei prieteni buni, într'o seară liniștită, călduță de Crăciun. Cu dragostea veche ce-o aveam unul pentru altul, vorbiam în de noi de copilăria noastră, de iubire, de lume.

Prodan, cel mai tînăr și mai tăcut dintre noi, arare-ori punea și el cîte un cuvînt, cu ochii duși departe, retras, privea cum alunecă molatec fulgii de zăpadă, de-alungul ferestrii luminate, cum se așează pe pămîntul uscat, fără sgomot, ca pe un covor.

— Uite, parc'a fost eri...

Cu două degete își săltă unda de păr negru ce'-i acoperea fruntea ca o aripă frumoasă de corb, și încet, cu glasul aproape tremurat, începu:

— Voi, dragii mei, m'ați cicălit întotdeauna pentru firea mea sfiicioasă, mai mult închisă, mi-ați bănuit că ocolesc poate dinadins trecutul meu, ca ceva care ar ascunde vre-o pată, vre-o rușine. Vedeți, astă-seară, în mijlocul vostru, nu știu de ce mă simt alt-fel, mă simt mai aproape de sufletele voastre, vă înțeleg mai bine, vă iubesc cu alt-fel de dragoste, ca și cînd n'aș mai fi eu feciorul pădurarului din Stelișoara, «țărănoiul» de odinioară, care s'a prezentat la concursul de bursier îmbrăcat romînește, netuns și cu opinci în picioare... Și iată, vă spun și eu ceva din copilăria mea, un lucru neînsemnat, o prostie dacă vreți, care însă mi-a rămas adînc întipărită și nu puțin va fi contribuit la hotărîrea firii mele.

Căsuța noastră se afla în coada satului, între drumuri, subt o măgură. După ograda săracă și întinsă cît ai întoarce în loc o căruță, drumeții pricepeau lesne traiul necăjit ce înfiripa o biată gospodărie nevoiașă, legată cum numai Dumnezeu știe. Într'un țarc părăginit, cu învălitoare nouă, ai noștri din buna îngăduire a boerului Iancu Roșu, și-au putut face un cuibuleț — așezare mai statornică în coborîrea lor silită din dealurile Sibiului. Acolo, între surcele mirositoare și betelii de tei albe, lucii ca mătasa, acolo, m'am născut eu.... Țin minte cît eram de mic, de pipernicit, și uscat la față și negru ca boaba de neghină. Bolnăvicios, luni întregi stam cocoloșit în fundul patului, cu urechia lipită la păretele ce ne despărțea de coșarul de alături, o ghioace vremelnică unde erna vaca noastră și «Codița», o capră sură, pitică de neam, adusă în desagi, de la munte. Voi nu 'nțelegeți, nu vă dați seama cît farmec și ce duioasă poezie e'n zgomotul surd al coarnelor ce se lovesc ușor de iesle, — în mișcările dragi și chibzuite ale animalului după urma căruia te hrănești. Și cum sfîrșeau nutrețul și începeau să clefăiască din fălci,

Semănătorul, 23 decembrie 1901

farmec și ce duioasă poezie e-n zgomotul surd al coarnelor, ce se lovesc ușor de iesle – în mișcările dragi și chibzuite ale animalului după urma căruia te hrănești. Și cum sfârșeau nutrețul și începeau să clefăiască din fălci, sătule – limba clopoțelului de la gât se atingea încetinel și clincănea așa de frumos - așa de frumos – atunci ațipeam legănat și toată nopticica, până-n zorile dalbe, îmi cântau plugărașii colinde la căpătâii...

Într-o seară, adăstam[1] pe tata, cu cina. El, un om voinic, cuminte și ursuz întră, își leapădă căciula pe laviță, s-așează la masă și tace. Mama, măruntă, supusă, blajină, cată sfioasă-n ochii lui. Îmbucăm noi ce brumă aveam și mama, la urmă, întoarsă cu spatele, mai mult în șoaptă, zice:

– Dinule, m-apucă greu fără-ncălțăminte. Tata nu spune nimic, cu capul în piept,

iese afară, alege un fir de rogoz din strașină și întră în casă.

– Adă piciorul !

Îi ia două măsuri, una-n lung, alta în lat; face două crestături cu unghia și vâră paiul în sân, lângă basmaua cu scăpărători[2] și răbojele[3] pădurii.

Mama, veselă, își face drum prin vecini; mai târzior, vine cu un braț de lemne ninse. Le trântește jos, trage spuza-n gura sobii și aprinde focul. Apoi, se așează la vatră și coase. Tata, în mijlocul odăii, stă pe o buturugă. Cu luleaua-n gură, își ascuțea securea, cu luare-aminte petrecea degetul cel mare de-a lungul tăișului lucios în vălvătăile focului. În mutenia de afară, zăpada cădea domoală; noi nu rosteam o vorbă. Pe semne, sub o frunză de rouruscă[4] s-a strecurat în casă un greeruș. Cum a dat de căldură, dezmorțit, și-a pornit voios scârțăirea lui câmpenească: țir ! țir ! când ici, când colo.

Neliniștit m-am furișat tiptil, să-l văd, să-i gâcesc ascunzătoarea. Chibzuiam încotro

cântă și îndată ce mă uitam, din întunerec prindea de veste, și tăcea. Mai pe urmă, ce socoteli și-o fi făcut nu știu, că mă pomenesc că sare de pe cuptor drept înaintea mea. Încurcat și greoi la mers, se-mpiedica-n pinteni, și-n salturi mărunte și regulate, mergea țanțoș, târându-și după el frântura de sabie, ce o purta aninată în vârful cozii.

Eu ridic talpa iute. Îmi țineam răsuflarea și cu ochii pironiți în jos, purtam piciorul pe deasupra lui, pândind clipela când trebuie să apăs. Probăluiesc, măsor – un trosnet slab de clapă ce se închide, și greerușul nu mai era.

În același moment o umbră mare se ridică și acoperă păretele; tata se apropie mormăind a ciudă la mine, și... plici ! o palmă peste obrazul dogorit de pară.

– Na, să te-nveți minte, blestematule !

Bietul bătrân mă spiona cu privirile de la început, sufletul lui de pădurar n-a putut să-mi ierte greșeala asta mare... A fost prima și singura lui palmă !

Prodan, cu ochii umezi de lacrămi, nu se mai uita la niciunul dintre noi.

Acum, tăceam cu toții, odaia sărăcăcioasă se aromise[5] toată de parfumul amintirilor, de melancolia scumpă a lucrurilor ce nu mai sunt.

---

[1] A adăsta – a aștepta; regionalism.

[2] Scăpărători – chibrituri; regionalism; aici, poate fi: cremene, amnar, iască etc.

[3] Răboj – bucată de lemn pe care, în trecut, se însemnau, prin crestături, diferite calcule, socoteli etc.; regionalism.

[4] Rouruscă – lăuruscă, viță sălbatică al cărei fruct este un ciorchine cu boabe mici, negre; regionalism.

[5] A se aromi – a se ameți cu un miros îmbătător; termen învechit.

150 de ani de la nașterea lui Virgil Cioflec

Sextil Pușcariu despre scriitorul Virgil Cioflec

De la Paris, la începutul anului 1901, Sextil Pușcariu trimitea un consistent material spre a fi tipărit în „Gazeta Transilvaniei”, în care vorbea despre câțiva tineri scriitori români: Ioan Bîrsan, Dimitrie Anghel, Șt. O. Iosif și Virgil Cioflec. Sub titlul „Curier parisian. Din pragul unui veac” și semnat „Sex. Til.”, articolul avea să fie publicat în numerele 46 (28 februarie / 13 martie), 47 (1/14 martie), 48 (2/15 martie, 49 (3/16 martie), 51 (6/19 martie) ale publicației mai sus amintite. În numărul trecut al revistei „Sud”, d-na Luminița Cornea ne-a reamintit amiciția ce i-a legat o viață întreagă pe Virgil Cioflec și Sextil Pușcariu (Luminița Cornea, „O frumoasă prietenie: Virgil Cioflec și Sextil Pușcariu”, în „Sud”, nr. 282-283, septembrie-octombrie 2024, p. 18), iar materialul pe care îl reproducem acum din „Gazeta Transilvaniei”, nr. 51, 6/19 martie 1901, p. 1-2, ni-i readuce în atenție pe acești intelectuali surprinși pe drumul afirmării în cultura română. Virgil Cioflec, de la a cărui naștere aniversăm trecerea a 150 de ani, avea pe atunci doar 27 de ani (n. 1874), dar reușise să-și facă un nume și să fie respectat de confrații săi în ale scrisului. Remarcabilul portret pe care i-l realizează Sextil Pușcariu în 1901 este elocvent în acest sens. (Vasile Grigore)

GAZETA TRANSILVANIEI.

ANUL LXIV.

Nr. 51. Brașov, Luni-Marți 6 (19) Martie. 1901.

Două măsuri.

Erăși a răsunat în incinta camerei ungare vocea blândă a ministrului președinte Szell, erăși și-a dat acesta silința să liniștească și să convingă pe opozanții săi despre pretinsa loialitate și dreptate a procederei, și despre bunătatea politicei cei sale.

Sinte și mare trebuință pefel guvernului acesta acum, când se apropie alegerile deodată, de a-se recomanda bunăvoinței și grației aceluiași popor, căruia i-a pus cătușe noue, adecă forului pretinsemului dominant, care, cum scim, e nu numai forte capricios dar și de-o incapățânare ne mai pomenită.

Ocasiunea, în cărei'o dete astădată deobaterea generală asupra legei financiare. Absenț când e vorba de finanțe și de budget, să vorbească în dieta ungară mai mult și mai face regulat și politică mare.

Colonel Szell scie una și bună să-și repetește și variese cunoscutele sale formule, una pentru Austria, alta pentru Ungaria și politica maghiară față cu nationalitățile. Auzim mereu, în o privesc afacerile interne ale țărei, tot una și una, de care nu-e'a ertă și n'am vrea să ne rădicăm și noi la fericirea și gloria ce-și arogă meritva esclusivă de a susține și alcătui sub dirigerea lui Szell statul acesta.

Am vrea să scim cine se va mai simți convins de aceste impresionat, când aude, că „rasa maghiară, elementul sustitor și alcătuitor de stat, trebue să cuprindă, să cuprindă în sî și pătrunză cu societatea, cu individualitatea sa întreg cercul cel mare, ce-l formează popore tinese de 18—20 milione a statului?”

Cine dintre noi va mai da atențiune frazelor ce le folosesce ministru-președintele în același discursu[ri] pentru a-și salva podérea față cu nationalitățile nemaghiare, când este și frasa următore: „Nu neg, că eu sunt amicul celoru unguri, cari vorbesc altă limbă și'n buni patrioți, că eu, în afară de casul când ar fi păgubită idea de stat maghiar, doresc să continuu o politică moderată, dreptă, asigurătore a unui mod de tratare egal, dér o astfel de politică, care în tote privințele să fiă maghiară?”

Acestea le-am audit de atâtea ori de doi ani încoce și am avut destul timp și destulă ocasiune de-a ne convinge despre adevărata lor valore. Resultatul superficielor note ne insé nu ne arată nici partea moderată a politicei dlui Szell, nici calitatea e pretinsă, după care ar avé să asigure un „mod de tratare drept și egal”.

Ce tote devisele și promisiunile lui Coloman Szell, am rămas frumusel tot la măsurarea cu două măsuri, una pentru elementul de alcătuitor de stat, și alta pentru „cetățenii unguri de altă limbă”.

Ca ilustrație pentru acésta póte eserví și anchetarea cauzei alegerei de deputat din Târgul-Mureșului, cu privire la care a răspuns ministru-președinte Szell în ședința de Vineri, celor ce l'au interpelat asupr'a.

La Târgul-Mureșului au pupat pământul în poporul compus din alegători Sôcni opositionali, și au căpătat morți și răniți.

Mare agomot și mișcare în urma acésta. Tótă presa maghiară s'a revoltat. Patru interpelațiuni i s'au dat ministrului de interne. S'a alesu o comisiune ca să anchetezze faptul și s'a făcut cercetarea cea mai minuțiosă, ce a durat destul de lung.

Ce s'ar fi întemplat, dacă guvernul ar fi împucat în alegători din poporul séu cetățenimea de-a dreptul unguréscă?

Dér nici nevoe să mai vorbim de eventualități, când este de ajuns din trecut și din presentul adevărul, că atunci, când glóncțele gendarmilor intră în carnea și pieptul celor de altă limbă, miniștrii și dieta cu tot nici pe deputații unguri, cari limbă dau scóte la iveală pe cei vinovați n'a fi cerut vêrsarea de sânge.

Ministru-președinte și de interne Szell declară, că gendarmii au fost silițî să facă intervenințarea de arme.

Cu tóte astea a suspendat pe căpitanul politiei dela Târgul-Mureșului din postul séu și a introdus în contra gendarmerieî procedura judecătorésca civilă și penală.

Tóte se mai întémplă aşa cevva când e vorba de câte o nemulțimire valore. Resultatul superficielor note nu-l respectă nici cei ce sunt de către autorități ca mai toldéuna au o-asa plângere de cerut?

Dér n'ai ce-i face, când chiar din declarațiunile repetite ale prefului guvernului Maghiarii adă, că e sunt adevărați cetățeni, de ceilalți trebue să vorbesc de norce dóră sunt suferiți pe lângă ei!

Pisaniile guvernului. „Sez. Hir.” scrie a nu, că până la Pasti dora nu va ingetat total cu procesele de lesă, ce guvernul are de gând să le tină prin dieta bateresa camerei deputaților. După Pasti dieta se va ocupa cu simplificarea administrației, cu revizuirea legii de incompatibilități și pensionul despre asigurări și reviziunea legei asupra tuturor celor ce l'au interpelat asupră-i.

La Târgul-Mureșului au pupat pământul în poporul compus din alegători Sôcni opositionali, și au căpătat morți și răniți.

Mare agomot și mișcare în urma acésta. Tótă presa maghiară s'a revoltat. Patru interpelațiuni i s'au dat ministrului de interne. S'a alesu o comisiune ca să anchetezze faptul și s'a făcut cercetarea cea mai minuțiosă, ce a durat destul de lung.

Ce s'ar fi întemplat, dacă guvernul ar fi împucat în alegători din poporul séu cetățenimea de-a dreptul unguréscă?

Dér nici nevoe să mai vorbim de eventualități, când este de ajuns din trecut și din presentul adevărul, că atunci, când glóncțele gendarmilor intră în carnea și pieptul

Dieta ungară a «Ersit la petiția »i de Nachod, referitore la presiunea ce s'a exercitat în alegerea deputaților opositionali.

Comisiunile pentru crotă. Séptămâna acésta camera ungară va alege membrii în comisiunea pentru crotă. În parlamentul austriac s'au ales deja, fie dise, cu conscințele în loc fără schimbă asemenea. Nu se va întinde pentru a trata verbal. Nu se aștepta însă aci nu resultat dela tratările acestea și se prejdesc deja, că nemaiauzite se vor presenta cererile la tărmul.

„Reichsrath”-ul austriac se va ține probabil până Mercuri. După cum se anunță din Viena, programul de lucrare a parlamentului se va asigurat până pe la mijlocul lui Mai. La vară se vor întrunî dietele provinciale. Încât privesce delegațiunile, se v'a ține nimic până acum.

Tarif vamal autonom. Din Praga se anunță, că după informațiunile diarului „Politik”, în ministeriul de comerț sunt acum se vor aduce pe la finea lui Martie lucrările pregătitore ale tarifului vamal autonom, ca cât mai curând posibil să se poată deja după Pasti tratările verbale. Tratările acestea vor urma parte la Viena, parte la Budapesta.

Resultatul recensemêntului poporațiunei.

Oficiul statistic central din Budapesta publică resultatul recensemêntului poporațiunei din țerile coróuei St. Stefan cu date astfel: [illegible]

Din datele numitului oficiu statistic reiese, că numărul locuitorilor pentru tot este de 19.203.531 (cirsît și militari). Încăte cu ființe ast este: 17,463,791, resultă sau dar o sporire de 1,739,739. Adecă: [illegible] de-se separat: Ungaria propriu-ține, Transilvania, Țăsari au adî 16,730,399 locuitori; Croația-Slavonia 1,431,335; Fiume: Dugaria 1,526,483, Croația 210,339.

Comitatele din Ardeal dau pe popoțiunea următorul resultat: Alba-inferiră 209,569; Bistrița-Năsăud 117,696, Brașov 96,196; Cluj 176,000, Hunedoara 91,915, Trei-scaune 139,427, Turda-Arieș 203,546, Târnava-mică 108,440, Odorheiu 104,266, Mureș-Turda 176,000, Târnava-mare 143,321, Fiume 162,744, Dobâca 206,202, Turda-Arieș 188,706, Orăștie 117,076. Prin urmare poporațiunea întregă a Ardealuî este în finea anului 1900 de 2,646,230. S'a sporit în decursul anuluî cu 197,104.

Sporirea a fost mai mare în orașe, decât la provincii, și fatu augmentat cătră ea numai, că ea este favorabilă din punct de vedere maghiar. Nu scim încătrăa acésta a bazat, fiind-că datele

Curier parisian.

IV.

Din pragul unui veac.

(Urmare și fine.)

Născut la țară, Cioflec a crescut printre țărani și a umblat cu copii de țărani după căutarea de cuiburi de paseri, s-a jucat cu ei și vorbea limba lor. Înzestrat cu un spirit de observație fin și cu suflet simțitor de poet, Cioflec a văzut în copilăria sa multe lucruri, pe cari altora le-ar fi scăpat din vedere, el a observat toate apucăturile, toate gesturile țăranului nostru și a pătruns adânc în sufletul lui.

Numai după ce a plecat de acasă pentru ca să trăiască la Paris, după ce a cunoscut literatura apusului și după ce lumea pe care a văzut-o în străini i-a copt pe deplin judecata, numai atunci s-a apucat Cioflec să scrie.

Dar în puținul cât a scris ni-a dat deja mult.

Limba lui e bogată și frumoasă. Stilul lui e colorat. Observațiile adânci și imaginile adevărate cari abundă în scrierile lui, fac din ele un fel de bas-reliefuri; personagiile sale nu-s numai pictate, ele sunt sculptate, sunt plastice, le poți pipăi aproape. Frasa lui Cioflec e rotunjită și lucrată cu atâta grije și măestrie că pare tăiată în lespede.

Dar ceea ce admir eu mai mult în scrierile lui Cioflec e factura măiastră, sufletul oricărei prose bune. Numai dându-ți seama despre felul cum scrie Cioflec poți să pricepi de ce îți place așa de strălucitoare pe un mineral. Acest mineral trebue sdrobit, pulberea se spală în zeci de ape până când tot ce nu-i prețios e spălat și nu rămâne la fund decât aurul greu. Cioflec e unul dintre puținii noștri scriitori cari își iau osteneala să-și curețe lucrările de tot ce-i de prisos până ce nu mai rămâne decât metalul prețios. El nu lasă lucrul ăsta în grija cetitorului, căci știe că cetitorul nu poate să stea să caute aurul dintre pirit.

Lucrurile de prisos lipsesc din schițele lui Cioflec, ceea ce nu vrea să spună însă că lipsesc amănunte. Dimpotrivă, el e un detailist măestru. Ceea ce e însă admirabil la el e că această mulțime de amănunte în loc să te obosească, dă un farmec deosebit prosei lui. Aceasta e cu putință numai dacă știi să pui toate aceste descripții-miniaturi la locul lor. Dacă stai înaintea unui pian și apeși două zile pe diferite clape, n-ai să ajungi să scoți un cântec dacă n-ai darul să știi să așezi tonurile în ordinea care se cere pentru ca să se nască melodia.

„Mă”, îmi spunea odată Cioflec, „cu lucrurile astea e ca și cu doftoriile. Sunt leacuri cari trebue luate înainte de masă, altele pe cari le iai după prânz; unele se iau cu linguriță, altele cu paharul, dacă nu te ții de porunca doftorului, ele îți strică în loc să-ți facă bine.”

Și-i foarte dibaci Cioflec în aranjarea diferitelor părți și tablouri din cari se compun schițele lui, așa că te face să-l urmărești de la început până la urmă cu luare aminte încordată, să presupui numai, să nu știi niciodată hotărât ce anume are să urmeze pe pagina pe care o întorci.

Cel ce a priceput acest lucru și cel ce a plecat de acolo de unde Delavrancea a sfârșit, e Virgil Cioflec.

Cum vedeți, am luat-o cam pe departe ca să ajung la el, dar am crezut că nu pot face mai bine pentru ca să arăt în ce stă valoarea scrierilor acestui prosator tânăr, de la care putem aștepta atât de mult. Am făcut-o și pentru că am crezut potrivit să atrag luarea aminte a scriitorilor noștri tineri ardeleni asupra unui bun prosator român: Virgil Cioflec.

În prosa lui Cioflec nu găsim niciodată descrieri directe și stereotipice. El niciodată nu ne spune cum e, ce vârstă are omul pe care îl introduce în schița sa și totuși niciodată nu suntem nedumeriți la sfârșitul cetirii cum era acest om. Înainte de a intra un personagiu nou în acțiune, Cioflec îi pregătesce un cadru, îi face un loc potrivit peste care cade o lumină viuă sau mohorâtă, după cum crede el că e de cuviință. Simțim cu încetul că ne lipsește cineva, așa că în clipa când necunoscutul vine, noi l-am așteptat. Iar după pasul dintâiu care l-a făcut, îl vedem deja atât de bine încât ajunge, dacă scriitorul adauge aici o linie, colo alta, pentru ca portretul să fie viu înaintea ochilor noștri.

O pildă.

În novela „Robu”, care se va publica în curând, țăranul Robu apare deja pe pagina întâi și d-abea mai încolo, când boerul l-a alungat și când Robu pleacă jicnit Cioflec ne spune că „s-a depărtat cu pași rari și apăsați, așa cum de patruzeci de ani pășia în urma plugului”. Prin acest adaus, el nu ni-a dat numai o imagine plastică a mersului țăranului refusat de boer, ci ne-a spus în același timp și vârsta lui.

Pilde de acestea s-ar putea cita cu sutele și ele toate arată că stilul lui Cioflec, care cetitorului îi pare atât de simplu și curgător, e pentru cel ce cunoaște technica, meșteșugul prosatorului, cel mai rafinat și subtil stil, la care prosa și trucurile ei au ajuns. Dar în același timp și cel mai artistic.

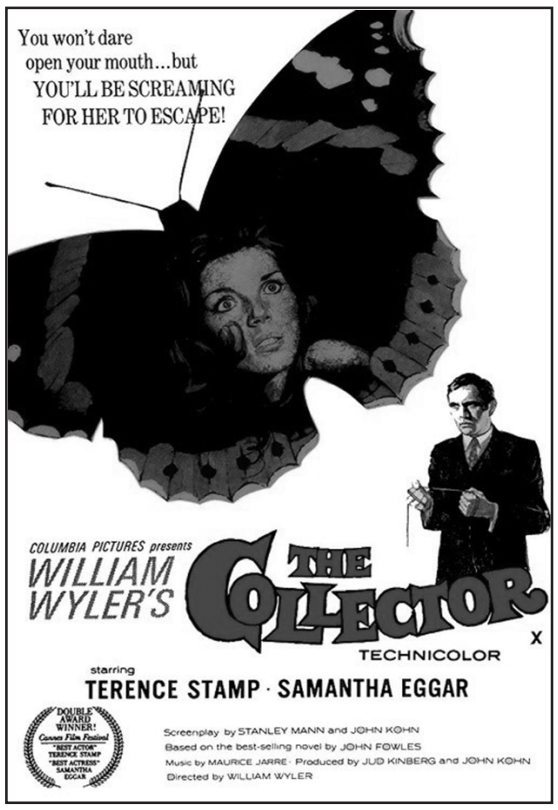
În cadrele strânse ale unui „Curier” nu vom putea cita o schiță întreagă a lui Cioflec, iar fragmente nu voim să dăm pentru că nu vor putea să ilustreze de deplin ceea ce am spus. Promitem însă că într-unul din cele dintâiu numele ale „Gazetei”, cari vor urma acestui curier, vom reproduce întreaga admirabilă schiță care s-a publicat în numărul din urmă al revistei „Literatura și arta română”.

Exemplare de colecție

Alexandru CAZACU

Primul roman al scriitorului englez **John Fowles** (1926-2005), apărut în 1963, „**The collector**” a reprezentat mai mult decât un succes literar, repede urmat de o ecranizare reușită sub bagheta legendarului regizor american **William Wyler** (1902-1981). Cartea și filmul merită revizitate căci problematica psiho-socială adusă în atenția publicului atunci se prezintă astăzi mai actuală decât s-ar dori.

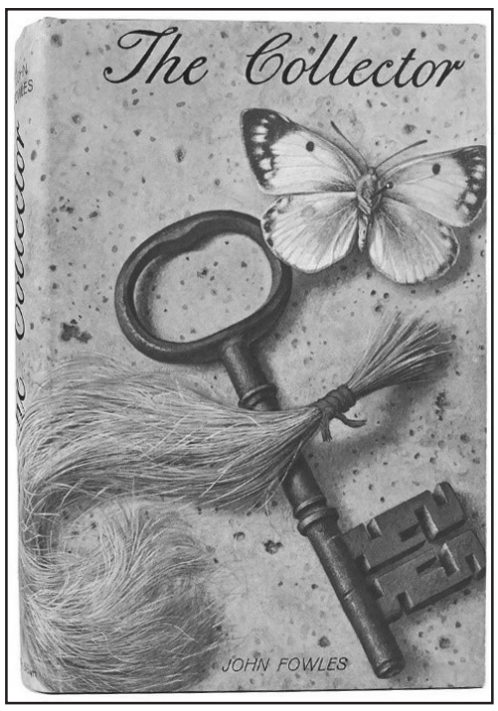
John Robert Fowles s-a născut la Leigh-on-Sea, ținutul Essex într-o familie de avocați și oameni de afaceri. După o scurtă școlarizare într-o instituție de învățământ superior militar, la Edinburgh, unde nu s-a adaptat, Fowles a urmat cursurile faimosului New College din Oxford. La finalizarea acestora devine licențiat în literatură franceză și germană. Pe durata studiilor este atras de operele lui Jean-Paul Sartre și Albert Camus, ulterior fiind puternic influențat în scrierile sale de acești

Afișul filmului din 1965

scriitori. A predat limba engleză, inițial la Universitatea din Poitiers în Franța, apoi la o școală de pe insula Spetses din Grecia, unde va sta mai mult de zece ani. În 1963 debutează cu romanul „Colecționarul” care este întâmpinat cu entuziasm de critică, iar succesul de public îi permite să abandoneze meseria de profesor dedicându-se integral scrisului. Ulterior reușește să confirme cu alte romane, în special cu „Magicianul”, „Iubita locotenentului francez” și „Mantisa”, fiind astăzi considerat de către publicația „The Times” printre cei mai importanți cincizeci de scriitori ai Marii Britanii.

„The collector”, devenit repede un roman cult, își desfășoară acțiunea în epoca *Swinging* din Anglia anilor ’60. Este o scriere afină cu povestirile lui E.A. Poe, Franz Kafka și Samuel Beckett, dar prezentând accente specifice existențialismului francez. Un tânăr singuratic, Frederick Clegg, care a fost crescut de mătușa și unchiul său, provenind din *working class*-ul periurban, stângaci și relativ complexat, lucrează ca funcționar într-o primări, iar în timpul liber colecționează fluturi, fiind membru al clubului local de entomologie. Miranda Grey este o studentă la Slade School of Fine Art aparținând clasei de mijloc. Frederick o zărește întâmplător, fără a avea curajul să-i vorbească și, pe măsură ce timpul trece, devine interesat până la obsesie de frumoasa tânără. Într-o zi, Clegg câștigă o sumă mare la pariurile sportive, renunță la slujbă și își cumpără o casă izolată la țară. Apoi pune în aplicare un minuțios plan pentru a o răpi și sechestra pe Miranda. Speră că dacă o va ține suficient captivă ea îl va înțelege și în cele din urmă îl va iubi. Prima parte a planului îi reușește tânărului. Fata este răpită și deși inițial crede că motivația este una sexuală, realizează situația în care este pusă de răpitorul ei pe care îl compară cu personajul Caliban din *Furtuna* de Shakespeare. Se străduiește să fugă de mai multe ori, dar Clegg o oprește de fiecare dată. Intră într-o perioadă de auto-analiză a propriei sale existențe, mai ales că Frederick îi pune la dispoziție hrană de cea mai bună calitate, cărți de artă în ediții de lux, volume de literatură, discuri cu muzică bună, toate cumpărate la indicația fetei. Îi oferă haine scumpe, instrumente și hârtie de pictat, cine și mese fastuoase, arătându-i chiar și cutiile cu fluturi împăiați la care el ține foarte mult, ea fiind văzută de el drept exemplarul de lux al colecției. Totul pentru a o face să se îndrăgostească de el, chiar dacă ambii se află permanent într-o stare de amenințare din partea celuilalt. Sindromul Stockholm nu are cum să-și facă apariția. Miranda își consumă toate resursele psihico-fizice pentru a se elibera, mergând de la empatie până la seducție, iar temnicerul ei face tot ce îi stă în putință pentru a nu o lăsa să scape. Sentimentul fricii, anxietății, șocul fizic și emoțional, totul se manifestă cu o claritate tăioasă. Tânăra chiar are o unică posibilitate să se salveze prin crimă, dar crede că dacă îl va omorî pe Frederick se va coborî la nivelul lui. Înainte de a putea încerca din nou să scape, ea se îmbolnăvește grav și moare neacordându-i-se îngrijirea medicală necesară. Inițial răpitorul vrea să se sinucidă, dar după ce citește în jurnalul pe care fata îl ținea ascuns, că ea nu l-a iubit niciodată, decide că nu este responsabil pentru ceea ce i s-a întâmplat Mirandei și că e mai bine fără ea. Îi îngroapă cadavrul în grădină, pregătindu-se să răpească o altă fată, de această dată una mai aproape de nivelul său social și educațional, convins fiind că o astfel de tânără îl va înțelege mult mai bine.

Ediția princeps a romanului

John Fowles folosește un artificiu narativ pe întreg cuprinsul narațiunii. Prima parte a cărții este din perspectiva lui Freddy, a doua din perspectiva Mirandei sub forma unui roman epistolar, iar epilogul îi revine tot lui Freddy. Practic întreaga carte este scrisă exclusiv din punctul de vedere a celor două personaje. S-a vorbit de gap-ul dintre civilizație și barbarie și despre „dialectica hegeliană stăpân-sclav” ce își face simțită prezența în acest roman văzut și ca parabola unui *cultural clash*. Unii critici au remarcat modalitatea în care un „Agnus Deiˆ sucombă în fața răului lumii adus și de componenta patologică și pavloviană a posesiei și acumulării cu orice preț.

William Wyler a fost unul dintre cei mai gratulați regizori din epoca de aur a Hollywood-ului. A primit trei premii Oscar, douăsprezece nominalizări ca regizor și cinci nominalizări ca producător. În cei cinzeci de ani cât s-a aflat pe platoul de filmare a regizat unele dintre cele cunoscute pelicule din industrie precum „Ben Hurˆ, „Roman Holidayˆ, „How to steal a millonˆ, „Wuthering Heightsˆ, sau „The big countryˆ. Cineastul, o adevărată bornă a cinematografiei americane și mondiale, s-a născut în Germania, dar a fost de mic atras de lumea filmului, iar când ajunge în Los Angeles la sugestia vărului său Carl Laemmle, director la Universal Picture, devine asistent de regie până în 1930 când regizează el însuși și cunoaște succesul. Perfecționist, fiind atent la toate nuanțele, este unul dintre acei regizori dispuși să reia o dublă până la redarea tuturor elementelor necesare acțiunii. Excelenta abilitate de a realiza ecranizări de mare succes atât la public, dar și la critică l-au transformat în *the most bankable mouviemaker* între anii 30 și 60 ai secolului trecut. A fost, de asemenea, numit regizorul interpreților pentru modul în care reușea să impună actori. După ce a citit romanul lui John Fowles a dorit imediat să adapteze pentru ecran „The collectorˆ. Pentru acest film a renunțat să regizeze „The sound of musicˆ, afirmând că nu dorește să realizeze o ecranizare, ci „o modernă poveste de dragosteˆ. John Kohn și Stanley Mann au realizat un scenariu foarte bun, reușind să transforme în dialoguri monoloagele celor două personaje. De altfel scriitorul a fost mulțumit de produsul realizat de Wyler după romanul său. Căci rezultatul este un *slow burn* foarte scenic și o imersare în subspațiul unei lipse de înțelegere ce se transformă în tragedie, iar duelul psihologic coaxial al celor două personaje pune în lumină diverse forme de umanitate.

Ediția românească din 1993 a romanului

William Wyler nu menajează spectatorul în singurul său thriller și oferă actorilor spațiul pentru a excela. Se realizează o închisoare gotică unde muzica francezului Maurice Jarre (tatăl compozitorului de muzică electronică Jean Michel Jarre) punctează, chiar și prin „tăcerileˆ ei, atmosfera tensionată a unei captivități. Peste nouăzeci la sută din film se petrece într-o pivniță, respectiv într-o casă izolată, iar prin reducerea la minim a prezenței celorlalte personaje regizorul reușește să inducă o doză de claustrofobie spectatorului. Prin mai multe *tight angled* și *close-up-uri* se transferă de asemenea ideea unei înalte tensiuni psihologice. Pelicula relevă mai multe straturi, de înțelegere ori neînțelegere nu doar între cele două personaje principale, ci între lumile pe care le reprezintă sau pe care ar dori să le reprezinte. Condiția singuraticului psihotic, generatorul deviațiilor sociale, condiția artistului, problematica mediului de proveniență, psihologia captivității, eșecurile comunicării sunt nu puține tematici ale filmului. Pivnița a fost realizată special pe un platou din Los Angeles, iar secvențele exterioare au fost realizate în locații din Londra, Forest Row în East Sussex și Westerham în Kent. Pelicula originală a lui Wyler dura aproximativ trei ore, dar a fost redusă la două ore la insistențele studioului și producătorului.

„The Collectorˆ a avut premiera la Festivalul de Film de la Cannes în mai 1965, unde ambii actori principali au câștigat premiile pentru cel mai bun actor, Terrence Stamp și, respectiv, pentru cea mai bună actriță Samantha Eggar.

Lui Terrence Stamp îi reușește un Freddie foarte autentic. Un personaj limitat, mediocru, rece și de un egoism feroce, terifiant în felul în care este lipsit de scrupule în a-și atinge scopurile meschine. Deși are mici momente de empatie (și acelea exclusiv când îl privesc doar pe el) personajul nu reușește să vadă umanitatea în prizoniera sa pentru că el nu este capabil să vadă umanitatea în general. Un individ care nu poate avea înțelegere pentru abstract (zadarnic prizoniera sa încearcă să-i recomande lecturi din J.D. Sallinger ori să-i explice tablourile lui Picasso) și nu poate realiza o comunicare cu celălalt. Un monstru pe care actorul englez îl aduce pe ecran interpretând onestitatea personajului care crede sincer că poți face o fată să se îndrăgostească răpind-o și sechestrând-o. Calmul lui, politețea, maniera de a vorbi respectoasă ascund o adâncă tulburare.

Samantha Eggar reușește rolul carierei sale. Miranda, interpretată de ea, este un personaj a cărui luptă pentru supraviețuire nu îi obturează total o anumită responsabilitate pentru răpitorul ei. De asemenea Miranda folosește timpul în care este singură atât pentru a căuta o salvare, dar și interogându-se asupra alegerilor sale personale și reflectând asupra artei pe care ales să o studieze dorind să devină pictor. Actrița reușește să redea cel mai bine nivelurile de ambiguitate existente între cei doi și chiar între ea și propriile sale aspirații. Căci introspecțiile sale pun în discuție autenticitatea și moralitatea Mirandei, dar și a fiecărui spectator. Pentru a obține o interpretare cât mai aproape de personaj, regizorul Wyller a dorit ca actrița să fie tratată cu răceală atât „between takesˆ, dar și de Terence Stamp și pentru a crea o tensiune *off-screen* ce se poate menține și *on screen*. O decizie etic discutabilă a cineastului american de a influența performanța actriței în acest mod, dar după cum însăși Samanta Eggar avea să declare cu eleganță referitor la acest subiect: „I have a short memory regarding this matterˆ. Deși inițial se optase pentru a filma în alb negru, datorită trăsăturilor fizice ale actriței s-a optat ca realizarea să se facă în culori pentru a ieși în evidență mai bine frumusețea personajului feminin.

Forța imagistică și inovatoare absolut originală a lui Fowles și tulburătoarea peliculă a lui Wyler vorbesc despre o legătură afectivă imposibilă nu doar dintre victimă și agresor, ci dintre abordările egoiste ale unei societăți atomizate. Iar acest non-dialog reprezentat de parabola colecționarului, într-un secol al consumerismului, dar și al informației aflată într-un maxim istoric al accesibilității și cantității, merită astăzi pus sub reflectorul analizei. Pentru a nu ceda tentației de-al zări pe celălalt altfel decât ca pe o persoană demnă de a fi respectată și ascultată. Înțelegerea punctelor de vedere ale celorlalți, sau măcar încercarea de a le înțelege, face diferența între a fi și (doar) a avea opinii și poziționări. Altfel întâlnirea poate deveni un joc *loose-loose* datorită mișcării în cerc a fiecăruia prin diverse rețele virtuale sau reale ce ne țin în plasa lor ca pe niște exemplare ale unei bizare colecții.

Nimic nu-mi scapă după *Încurcă lume* de A.D. Hertz Regia Mihai Baranga

Mona Dobrișan

Continuăm seria comediilor bulevardiere, savuroasele comedioare care te destind și te binedispun. Despre cea de față voi vorbi cu și mai multă însuflețire deoarece din patru actori trei îmi sunt colegi în piesa „Cheful suprem” pe care o jucăm la ARCUB de doi ani cu casa închisă.

Regia piesei „Nimic nu-mi scapă” este semnată de Mihai Baranga. Regizor, actor, absolvent al UNATC la clasa Olga Tudorache – Adrian Pintea, colaborator al multor companii independente, se remarcă printr-o ținută elegantă, o voce puternică, profundă și caldă și expresivitate corporală. Performanțele vocale îl ajută atât în dublajele din desenele animate, cât și în monologul colaj Shakespeare, în care cele zece monologuri sunt făcute pe altă voce și altă tipologie umană.

Regizor și actor în piesa din acest articol, schițează cu ușurință și farmec traseele acestei intrigi despre iubire și disimulare.

Un avocat vine în zorii zilei acasă la soția sa. Astfel, vizibil, sub acțiunea alcoolului și amintirea florăresei amante cu care petrecuse toată noaptea, inventează o poveste despre un fost coleg de școală care l-ar fi reținut la un pahar de vorbă până dimineața.

Întâmplarea face ca un oarecare, aflat la fereastra casei lor, să audă toată discuția. Plin de compasiune față de domnul avocat, se preface că el este colegul de școală, Bungrăzescu și sună la ușă. Înlăturând bănuielile soției avocatului reușește să-i intre în grații, dar nu și fratelui acesteia, care avea stofă și veleități de detectiv și căruia „nimic nu-i scapă”.

Acest „fost coleg” și neobișnuit vizitator este interpretat de Cristi Toma, veritabil talent actoricesc, plin de haz și culoare,

Arlinda Morava, Cristi Toma

actor, profesor, regizor, care înființează în 2012 compania de teatru „Cristi Toma” împreună cu Andrei Vasilescu, Mihai Căpățână și Andra Stoicescu. A regizat spectacole precum „Cerere în căsătorie” de A.P. Cehov, „Doi pe un balansoar” de William Gibson, „Privește înapoi cu mânie” de John Osborne, „Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte” după Petre Ispirescu și altele.

Actor extrem de versatil, cu aptitudini clare către comedie, poate impresiona profund și în registru dramatic. Un om cu un bun simț ieșit din comun, un prieten onorabil și onorant, un actor extrem de muncitor, un regizor foarte inspirat în alegerea distribuției în piesele sale.

Magnet pentru priviri când se află pe scenă, Cristi Toma dă naștere în „Nimic nu-mi scapă” unui personaj băgăcios, curios, cuceritor și pe alocuri destul de onest. Dându-se cap de familie al Bungrăzeștilor și bun prieten cu domnul avocat, se alege în final cu o nevastă, cu un prieten și cu satisfacția că detectivul-cumnat sau cumnatul-detectiv, în ciuda bănuielilor lui, nu a reușit să dezvăluie identitatea celor doi intruși. Soția își iartă soțul pentru noaptea petrecută în afara căminului conjugal, se bucură de atenția noului prieten (la fel de nou și pentru soțul său) și de compania exoticei florărese amante și proaspăt viitoare nevastă.

Arlinda Morava, amanta, își face debutul strălucitor în această piesă în reprezentația din 25 octombrie 2024 de la Sala Dalles. Senzuală și glamuroasă (cum de altfel este și în viața de zi cu zi), amanta ajunge în casa domnului avocat și amantul ei, tulburându-i liniștea conjugală.

Soprană de excepție, înzestrată cu calități fizice de excepție, s-a născut la Tirana, în Albania, dar s-a îndrăgostit de România în 1997. Fire fermecătoare, spontană, Arlinda Morava este un important ambasador al culturii albaneze în România și a celei românești în Albania. Este atașat cultural al Albaniei în România și unul dintre cei 12 copii botezați de maica Tereza.

Mihai Baranga, Andra Stoicescu

Cristi Toma, Arlinda Morava, Andra Stoicescu

Andra Stoicescu, actriță de teatru și film, este cunoscută publicului românesc și pentru aparițiile sale pe tik-tok. Absolventă a UNATC (2009), are colaborări cu televiziuni ca Pro TV, Prima TV, Antena 1... Joacă în „Doi pe un balansoar”, „Cerere în căsătorie” de A.P. Cehov, „D’ale carnavalului” de I.L. Caragiale, „Privește înapoi cu mânia” de J. Osborne.

Claudiu Maier este cunoscut publicului din producțiile Media Pro Divertis, din filmele „Spitalul de demență”, „S-a furat mireasa” etc. Actor, improvizator și trainer, în prezent, din 2012 conduce Atelierele de Teatru de improvizație de la Școala Mea, iar din 2016 și pe cel de Drama. A mai jucat în „The history of Love” și „Las Fierbinți”.

Toata lumea pleacă fericită din scenă, cu gustul disimulării reușite.

La fel de fericiți am fost și noi, ca spectatori, încântați de spontaneitatea, energia și cheful actorilor. Lucrate perfect, cu o precizie filmografică, personajele pictate de talentații actori Cristi Toma, Mihai Baranga, Andra Stoicescu și Arlinda Morava stârnesc hohote de râs și aplauze binemeritate.

O piesă care binedispune, o piesă cu un umor de calitate în care costumele frumoase și farmecul actorilor sunt garanția unei seri foarte plăcute.

Noi convorbiri duhovniceşti cu †Ioan al Banatului (XVIII)

Colinda – biblia neamului românesc

Luminița Cornea: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, ați vorbit de multe ori despre colinde, în special despre colinda românească. Îmi amintesc despre un asemenea cuvânt despre colinde pe care l-ați rostit cu mai mulți ani în urmă într-o biserică din județul Covasna. Vă spun cu această ocazie că enoriașii „din munți" nu v-au uitat, că v-au așezat în inima lor și că vă păstrează în memoria duhovnicească. Vă rog, Părinte Mitropolit, despre colinda noastră românească să ne vorbiți în continuare.

Îps. Ioan: Cu mulți ani în urmă nu credeam că o să ajung să colind în bisericile românești din munți. *Colinda este biblia neamului nostru românesc*. Din nefericire, noi am învățat a scrie mai târziu. Noi n-am avut un apostol pe care să-l cheme Matei, Luca, Marcu sau Ioan, dar am avut și noi evangheliști pe-ale căror nume nu le mai știm.

La majoritatea colindelor noastre nu se cunosc autorii. Dacă întrebi orice conducător de cor cine a scris aceste versuri, el se uită către cer. Privirea lui este ridicată spre cer, deoarece colindele noastre vin din cer. Noi n-am învățat a colinda de la un popor din dreapta sau din stânga noastră. Noi, românii, am învățat a colinda de la îngeri. Pentru noi, îngerii au fost cele dintâi făpturi create de Dumnezeu care i-au colindat pruncului Iisus: *Slavă întru cei de sus, lui Dumnezeu, și pe pământ pace, între oameni bunăvoire !* Aceasta este prima colindă îngerească consemnată de sfinții evangheliști în *Sfânta Scriptură*. Auzindu-i strămoșii noștri cum colindau ei, coborând pe scara Cerului, până în adâncul peșterii din Betleem, au zis: *Bun lucru este, să colindăm și noi ca îngerii !* Strămoșii noștri aud, astăzi, în Rai, îngerii lui Dumnezeu colindând colinde românești. Iată, acest popor, binecuvântat de Dumnezeu, în dar primind, în dar a dat și a mai îmbogățit Raiul cu colinde românești, de aceea zic să vă facă Dumnezeu parte de Rai, ca să ascultați și acolo colinda românească.

ÎPS Ioan la Întorsura Buzăului, 29 octombrie 2023

L.C.: Din păcate, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, sunt mulți oameni, chiar români, care nu apreciază colinda la adevărata ei valoare. Ce spuneți despre această afirmație ?

Îps. Ioan: Pentru unii oameni, colindele sunt, poate, un act de cultură aflat undeva mai la marginea acesteia, însă ei nu judecă prin prisma credinței. La temelia neamului nostru românesc, una dintre pietrele de temelie este colinda, căci Dumnezeu a ctitorit neamul nostru în cânt de colindă. Am crescut și eu în umbra colindei, însă mi-a descoperit-o Dumnezeu nu în țară, ci când eram departe de țară. Abia când am fost în Orientul Mijlociu, mi-am dat seama de importanța colindei în viața religioasă a neamului nostru românesc. Ce ar fi oare dacă, într-o seară, ați vedea pe toate canalele de televiziune o știre ca aceasta: *S-au pierdut, au fost arse toate bibliile de pe pământ*. N-ar fi o știre falsă. Ar exista oameni care, poate, ar zice în clipa aceea: *am pierdut Sfânta Scriptură, L-am pierdut pe Dumnezeu* ! Știți unde ar fi salvarea ? În minunata țară pe care a dat-o Dumnezeu neamului nostru, aici, la poalele Carpaților. Românul, de-ar începe să colinde, ar putea reface toată *Biblia*. Aduceți-vă aminte de acea colindă *Doamne, a tale cuvinte*, pe care le-a spus mai înainte Moise în *Facerea*, prima parte a *Sfintei Scripturi*, anume *Întâia carte a lui Moise*. Auziți cum sună colinda.

L.C.: Vă rog, Înaltpreasfințite Părinte, să-mi permiteți să readau această colindă foarte cunoscută astăzi, mai ales, pentru că este cântată de Paula Seling. Iată versurile: *Doamne, a Tale cuvinte, / Care s-au scris mai-nainte, / S-au plinit, precum și scrie / Moise la Cartea Întâie. / O, minune, o minune ! // De la răsărit răsare / O stea cu lumină mare / Razele își răspândește / Pe trei crai povățuiește. / O, minune, o minune ! // Steaua magilor vestește / Viflaimul îl privește / Și din prorocire rară / Pe Mesia îl aflară. / O, minune, o minune ! // Doamne, a Tale cuvinte, / Care s-au scris mai-nainte, / S-au plinit, precum și scrie / Moise la Cartea Întâie. / O, minune, o minune !*

Țara – icoana neamului nostru

Îps. Ioan: Dacă am urmări cu atenție colindele, colindă după colindă, am putea constata cum fiecare colindă este o parte ilustrată din viața Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Iată ce moștenire ne-au lăsat părinții ! Îl colindăm întâi de toate pe Dumnezeu, pe pruncul Iisus, apoi este pomenit în colinde, îndeosebi, numele Maicii Domnului și apoi Viflaimul, fuga în Egipt, Nazaretul ș.a.m.d. Însă eu am scris un colind care se adresează unei mame, pentru că suntem datori să ne colindăm și mamele. Și colinda aceasta este închinată celei mai iubite mame a noastră a românilor, țara noastră România.

Întruparea Fiului lui Dumnezeu este o temă imposibilă pentru cei ce nu cred în Hristos, însă pentru noi și pentru îngeri este bucuria cea de Sus. Și țara, pentru unii, este o temă imposibilă, dar veți spune că nu suntem țara unui *unul*, ci suntem țara unui neam binecuvântat de Dumnezeu. Țara noastră o încredințăm unui singur Dumnezeu în treime lăudat, Tatăl, Fiul și Duhul Sfânt. *Țara este icoana neamului nostru* pe care o încredințăm lui Dumnezeu pentru a o sfinți, căci în ea au trăit și vor trăi sfinții săi. Icoana este o evadare din logos. Gândurile sunt culorile prin care noi zugrăvim lumea în conștiința noastră. Țara este un antimist plin cu sfinte moaște pe care se jertfește, la fiecare liturghie, întrupat Hristos, Fiul lui Dumnezeu.

Doamne, nu lăsa pe nimeni să sfârtece acest sfânt antimist românesc plin de sfinte moaște ! Aici, au trăit mamele noastre sfinte care au fost țărâna răsăririi fiilor acestui neam. Auziți ce este o mamă ! ? Este țărâna răsăririi fiilor neamului nostru românesc. Aici, a venit astăzi Hristos să mă caute pe mine și pe tine, cei ce suntem căzuți în umbra păcatelor noastre.

Doamne, suntem aici la o margine de lume, precum odinioară leproșii la marginea cetăților. Doamne, așa cum ți s-a făcut milă atunci de ei, fie-ți milă și de noi ! Mă adresez iubiților părinți și îi îndemn să-și aducă pruncii să-L întâmpine pe pruncul Hristos. Lăsați-i să vină la El și nu-i încredințați celor care cred că fiii acestui neam sunt o simplă proprietate a statului. Ei sunt în Hristos cetățeni ai veșniciei, cetățeni ai Cerului. Nimeni nu poate fi, aici, pe pământ, proprietarul vieții, ci numai Dumnezeu, care este dătător al vieții. O sabie poate tăia capul unui om, dar nu poate să-i taie viața. Sabia lui Irod mai varsă încă sânge în lume, dar nu va putea opri niciodată curgerea izvorului vieții. Și astăzi lacrimile multor mame se prefac în stele pe bolta cerului. Prin întruparea lui Hristos, omul primește dreptul nașterii de Sus, omul își recapătă vocația fericirii și scapă de frica de a iubi.

Auziți ce ne-a adus Hristos prin nașterea Sa ? ! *Omul își recapătă vocația fericirii și scapă de frica de a iubi*. Cerul din noi nu mai este trist, căci pe bolta lui strălucesc razele luminii, razele Răsăritului celui de Sus.

A consemnat Luminița Cornea

Mirela-Maiana Mladin

gânduri printre rânduri...

Efectul Dunning-Kruger

V-aţi dorit vreodată să staţi de vorbă – despre viaţa lui, nu a dumneavoastră, dar de fapt şi a dumneavoastră implicit – cu un şef de servicii secrete ? Dacă da – iată că uneori dorinţele se îndeplinesc ! Dacă nu – surpriză ! Adică vreau să spun că deşi nu v-aţi dorit, sau poate că nici nu v-a trecut prin minte vreodată aşa ceva, – iată că aveţi ocazia acum să staţi de vorbă. De fapt nu chiar să staţi de vorbă... El stă de vorbă cu altcineva, iar noi doar asistăm la acest dialog. Sau de fapt, nici măcar nu asistăm, ci îl citim, pentru că a fost scris într-o carte, iar noi citim cartea. Dar mă gândesc că, pe undeva, s-ar putea să fie mai bine aşa. Pentru că nu ne emoţionăm cum am face-o dacă am fi faţă în faţă, deci putem fi mai atenţi, şi în plus, dacă se întâmplă să nu înţelegem ceva, putem relua lectura de câte ori este nevoie. Adică de fapt vom vorbi despre o carte – nu ştiu de ce n-am spus aşa de la început. Ba ştiu – pentru că în timp ce am citit cartea, am avut tot timpul senzaţia că intervievatul vorbeşte cu mine. Deci e foarte bine scrisă, e vie, nu e doar o carte de memorii ca altele care s-au mai scris. E mult zbucium în ea, cuvinte alese cu grijă, cântărite atent şi apoi smulse din suflet şi aşezate în paginile cărţii.

În 2022, când am auzit că a apărut cartea *Ce s-a întâmplat de fapt*, scrisă de Lavinia Betea şi Virgil Măgureanu, am căutat-o prin vreo două librării, unde nu am găsit-o şi m-am dus s-o iau direct de la Editura RAO, undeva foarte departe. Am început să o citesc. De la începutul începutului mi-am dat seama că e ceva în cartea aceasta care mă face să îmi fie greu să o citesc. Am tot întrerupt lectura, intercalând altă carte, apoi o reluam, iar o lăsam, iar citeam altă carte... Ceea ce eu nu fac de obicei.

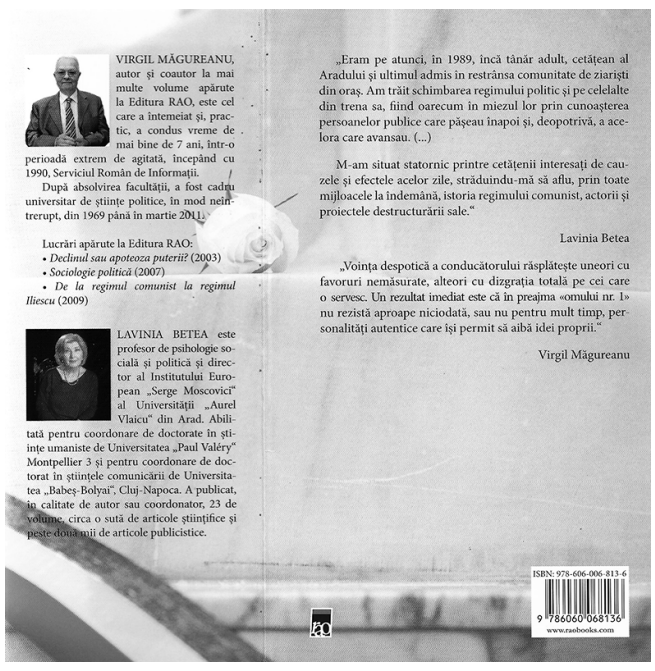
Sunt în cartea aceasta mai bine de treizeci de ani din viaţa mea, văzuţi o parte din ei (1990-1997) de şeful serviciilor secrete româneşti, restul (1997-2022) văzuţi tot de el – dar în calitate de fost şef al acestor servicii. Am crezut că dificultatea de a citi cartea provine din faptul că retrăiesc prin ea momente complicate pentru mine şi familia mea, din acea perioadă. De pildă, spune Lavinia Betea în capitolul *Revoluţie şi reformă*: „Curând, după unda verde a privatizării vor apărea ateliere şi făbricuţe înfiinţate de directori şi şefi de secţii din marile întreprinderi. Aceştia vor lua în firmele lor cei mai buni muncitori, uneori după programul de lucru din firma-mamă. Au continuat să-şi încaseze salariile de şefi de la stat şi să direcţioneze comenzile, forţa de muncă şi clienţii spre firma proprie. N-a existat o lege care să-i împiedice de la această concurenţă neloială. Aceasta a fost una dintre primele reţete naţionale în distrugerea proprietăţii de stat. Au urmat apoi privatizările în contul angajaţilor prin metoda MEBO. Prin misterioase lucrături, unii au devenit proprietarii sediilor şi utilajelor fostelor întreprinderi de stat.” Citesc şi ce spune Virgil Măgureanu în alt loc, tot în acelaşi capitol: „S-au făcut informări exacte despre toate aceste jafuri care au avut loc atât la nivel local, cât şi la nivelul general. Nu cred că au existat doar incoerenţe ale legilor, ci mai ales jafuri propriu-zise din bunurile comune. Şi nimănui nu-i păsa.” Când am citit aceste paragrafe formulate cu concizia şi exactitatea unor specialişti, eu am retrăit imediat, fără să vreau, perioada 1990-1995 pe care am trăit-o în întreprinderea unde lucram de la terminarea facultăţii şi unde m-a prins decembrie 1989. Rău m-a prins ! Îmi face rău şi azi, după treizeci de ani, să-mi mai aduc aminte. Citesc în carte mai departe, după ce-mi revin cât de cât. Zice Lavinia Betea tot în capitolul *Revoluţie şi reformă*: „S-au disipat energii în organizarea de fonduri ale proprietăţii private care-au distribuit cupoane, în timp fără valoare, [...] şi, ca nicăieri, restitutio in integrum.” Cum să mai pot să citesc mai departe ? Simt şi azi până-n măduva oaselor panica din acei ani de *restitutio in integrum*. *Restitutio* pe viaţă şi pe moarte ! Ne-a prins decembrie 1989 – pe mine şi pe părinţii mei – într-o casă naţionalizată. Rău ne-a prins ! N-aveam noi nicio vină că locuiam acolo, aşa a fost să fie. Şi rău a fost ! Îmi face rău şi azi, după treizeci de ani, să-mi mai aduc aminte.

Întrerup iar şi citesc altă carte. Şi revin la *Ce s-a întâmplat de fapt*. Spune Virgil Măgureanu în capitolul *Ce-a fost mai rău în ce-a trecut ?*: „Cred că principala eroare a fost de a nu chema personalităţile competente să-şi aducă contribuţia la rezolvarea diferitelor forme ale crizei cu care ne-am confruntat. […] acea nefolosire, irosire a capitalului uman”. În alt capitol, *Despărţirea de Ion Iliescu,* Virgil Măgureanu dă o posibilă explicaţie pentru selecţia negativă a conducătorilor*: A fost ca un blestem.* Îmi amintesc că şi eu mi-am formulat de-a lungul anilor, de mai multe ori, o nelămurire de acelaşi tip: Câţi oameni de valoare are ţara asta, şi stau toţi deoparte...

Pe la începutul anilor 2000, am citit despre efectul Dunning-Kruger. Constă în *aprecierea greşită a incompetenţei proprii, precum şi aprecierea greşită a înaltei competenţe a altora.* Sau, altfel spus, este o eroare de apreciere în care persoane incompetente îşi apreciază eronat competenţa ca fiind mult mai mare decât în realitate, tocmai din cauza lipsei de cunoştinţe. Cumva o reformulare a ceea ce scria Shakespeare pe la 1600: *The fool doth think he is wise, but the wise man knows himself to be a fool.* În traducere: *Nătărăii se cred deştepţi, dar înţeleptul ştie că e prost.* (*Cum vă place,* Actul 5 scena 1). Am citat în engleză pentru că sună mult mai drastic în engleză.

Deschid cartea *Ce s-a întâmplat de fapt* la capitolul *„Dislocat” la Focşani* şi dau de pagina în care Virgil Măgureanu îi spune

Laviniei Betea: „Pot să scriu cu mâna mea tot ce discutăm aici. Dar în faţa istoriei, dvs. sunteţi martora mea. Eu aici asta fac, mărturisesc. [...] Eu v-am găsit drept persoana căreia i se potriveşte cel mai bine rolul de martoră. [...] Nu mă refer la un proces juridic, ci la procesul istoric.” Citesc apoi pe coperta anterioară a cărţii: „Am scris această carte în memoria dragului şi neuitatului meu fiu, Marian, care m-a rugat, de-a lungul anilor, să pun şi în scris istoria Revoluţiei din 1989, pe înţelesul tuturor românilor. Poveştile noastre din serile lungi, în vorbe simple, vor ajunge, astfel, şi la cei care au trăit, s-au intersectat sau doar au auzit de zilele rebeliunii.” Atunci abia am înţeles în sfârşit într-o clipă, de ce simţeam că e ceva în carte care-mi face rău când o citesc: e acest zbucium care se simte în fiecare cuvânt, zbuciumul celui care trebuie să vorbească ca să poată merge mai departe. Şi am mai înţeles că pentru a citi cartea, trebuie să primesc şi eu în sufletul meu acest zbucium fără să mă gândesc dacă îl pot duce. Numai aşa am reuşit să citesc cartea de la început până la ultimul cuvânt. În paginile ei e toată povestea celui care a întemeiat Serviciul Român de Informaţii şi l-a condus din 1990 până în 1997, când a demisionat. Plecat în lume de undeva din Sălaj – Giurtelecu Hododului – totul e în carte. Origini, familie, studii, traiectorie profesională. Idei-visuri-aspiraţii, riscuri-ezitări-erori-renunţări, relaţii-întâlniri-prieteni-duşmani. Ştefan Gheorghiu, Securitate, Ceauşescu, complot, Iliescu, Focşani. Revoluţia, KGB, procesul, execuţia. SRI, Piaţa Universităţii, Duminica orbului, alegeri, mineriadele. Berevoieşti, informări, politică, trădări. Monarhie, democraţie, reformă. Acuzaţii, demisia, procese. Zbucium. Totul e în carte. Iau din bibliotecă *Letopiseţul Ţării Moldovei de la Aron Vodă încoace* şi caut ce scria Miron Costin atunci în veacul al XVII-lea: *Iară nu sîntu vremile supt cârma omului, ce bietul om supt vremi.*

Cum a fost scrisă cartea *Ce s-a întâmplat de fapt*: Virgil Măgureanu i-a solicitat Laviniei Betea să scrie împreună o carte. Aceasta iniţial l-a refuzat pentru că nu dorea să mai scrie încă o carte-interviu. Lavinia Betea, profesor universitar de psihologie socială şi politică, mai scrisese nişte cărţi-interviu: *I se spunea Machiavelli, Ştefan Andrei în dialog cu Lavinia Betea; Concvorbiri neterminate, Corneliu Mănescu în dialog cu Lavinia Betea; Alexandru Bârlădeanu despre Dej, Ceauşescu şi Iliescu.* Ulterior, Lavinia Betea a acceptat propunerea lui Virgil Măgureanu, iar cartea este *un dialog despre perioada postdecembristă.* Lavinia Betea vorbeşte foarte mult în această carte. Uneori ea întreabă, iar Virgil Măgureanu răspunde, alteori ea povesteşte, iar Virgil Măgureanu fie confirmă, fie contrazice, fie completează. Cartea este un dialog între doi oameni serioşi, interligenţi, documentaţi, puternici, stăpâni pe ei şi pe cuvinte, şi este scrisă cu mult respect pentru cititor. Lavinia Betea îl întreabă pe Virgil Măgureanu, îi povesteşte, îl iscodeşte, îl ia prin surprindere, îl ia la fix, îl încolţeşte, uneori reuşeşte să îl şi enerveze – oricât de greu ar fi acest lucru. Virgil Măgureanu răspunde clar, niciodată evaziv.

Uneori mărturisirea lui Virgil Măgureanu capătă accente de spovedanie. De pildă în capitolul *Despărţirea de Iliescu* spune: „Prea multe mi se atribuiseră şi atunci mi-am adus aminte de acel adagiu: Fereşte-te să fii urât sau disprețuit în viaţa publică. De ce să fi fost aşa ? Când de fapt eu aplicasem ceea ce credeam – că statul român este instanţa supremă în faţa căreia trebuie să ne plecăm cu toţii. Nu mergeam pe ideea de deificare, de zeificare a statului – vă amintiţi ce spune Hegel că statul este un dar al zeilor. Pentru mine puterea de stat românească – şi nu persoanele care au condus temporar – reprezintă un sanctuar al naţiei române. Pe mine nu m-a terifiat niciun fel de presiune – ştiam că aceia care mă urmăresc vor cădea. Ştiam din intuiţie. Mi-am zis că vine şi rândul nostru. Să fim vrednici. Nu am fost. Sau în capitolul Revoluţie şi reformă: Scenariul ar fi fost să existe o Românie normală. Cu un echilibru între vârf şi bază, între cei de sus care trebuiau neapărat să audă ce doresc cei de jos şi să nu permită ca sărăcia să devină o constantă pentru viaţa socială. Aşa s-a ajuns în situaţia în care milioane de români au recurs la o emigraţie de proporţii halucinante. Fapt fără precedent în istoria noastră – că plecări în diverse direcţii au existat totdeauna, dar nu la proporţia unui exod de masă.” Sau, în capitolul *Ce-a fost mai rău în ce-a trecut ?* – despre procesul Ceauşeştilor: „Să spun... Ceauşescu s-a comportat mai demn şi mai coerent decât toţi de-acolo. Am avut şi atunci, şi azi certitudinea că a fost deasupra lor.”

Alteori mărturisirea lui Virgil Măgureanu capătă accente de profeţie. De pildă iată ce spune el în *Postfaţă*: „Cele întâmplate în România în acel sângeros decembrie 1989 au prea puţină tangenţă cu asemenea caracteristici în stare să propulseze o ţară, într-un mod decisiv, pe o axă a progresului de care să beneficieze în principal cei care au avut de suferit cel mai mult de pe urma totalitarismului. Probabil că va mai fi de aşteptat mulţi ani (nedefinit de mulţi) până când printr-un şir de reforme, într-un proces de construcţie socială lent şi chinuitor, România va ieşi, în cele din urmă, din starea de involuţie în care se află majoritatea populaţiei sale.”

Am citit, am scris – am obosit. Doamne, ce de oameni, ce de evenimente în această carte... Toată lumea se mişcă, fiecare vrea ceva, totul e încâlcit, încleştat. Eu... doar mă uit la lumea din jurul meu şi înţeleg şi eu ce pot. Oare cine sunt eu ? Cred că – nimeni. Şi lumea mea... oare unde e lumea mea ? Cred că – nicăieri. Probabil sunt un nimeni singuratic într-un nicăieri pustiu... Oare eu chiar exist altundeva decât în imaginaţia mea ?... Sunt obosită, mă duc să mă culc – îmi zic. M-am culcat – mi se învârteau în minte frânturi de gânduri istovite, răzleţite, rătăcite, gânduri aiurea care nu ştiu de unde mi-au venit. Probabil că de nicăieri – şi poate de aceea am avut un vis ciudat. Se făcea că eram în deşert şi căutam locul acela unde a apărut pe pământ Micul Prinţ şi-apoi a dispărut. Locul acela – o dună de nisip sub o steluţă. Îl căutam şi nu-l găseam. De multe ori m-am visat căutând locul acela. Probabil că n-am să-l găsesc niciodată – nici în vis, nici aievea. Sau cine ştie... Eram singură în deşert şi nu îmi era frică. Ce ciudat – cum de nu mi-e frică singură-noaptea-în-deşert ?... Şi-n clipa când m-am întrebat mi s-a făcut deodată frică – o frică mare cât deşertul. M-am trezit tremurând. Am vrut să mă ridic din pat, dar ceva m-a tras înapoi în vis. Deşertul ? Poate... Şi eram tot în deşert, dar nu mai căutam duna de sub steluţă, ci căutam încotro să strig – voiam să strig o rugăciune şi nu ştiam încotro să strig. Vroiam să strig o rugăciune, singură în deşert. Şi m-am trezit. Ce vis... Am deschis ochii... M-am uitat în jur... Se luminase de ziuă.

O viziune matură și concordantă în actul critic

Nicolae Dina

Neputând să-și împlinească visul ce-i bântuia mintea și sufletul încă din anii de liceu, acela de a deveni jurnalist, din pricină de „dosar”, fiind nepot de negustor de vite înainte de 1944, filologul de formație și profesorul de limba și literatura română din vocație, **Iulian Chivu** a reușit abia după 1989 să se specializeze în jurnalism, după care a practicat ziaristica la câteva ziare naționale sau județene timp de 17 ani.

Dar înainte de împlinirea visului său a debutat ca scriitor, mai întâi ca poet, în vremea studenției în diverse reviste, apoi ca folclorist, autorul unor antologii (*Basmul cu Soarele și Luna*, 1988) și culegerea de *Folclor din satele de pe Burda*, având și importante preocupări de etnologie (*Cultul grâului și al pâinii la români*, 1997; *Semioză și deictica semnului în credințele românești*, 2006; *Studii și articole de etnologie*, 2007).

Gândirea profundă, reflexivitatea care îl caracterizează pe Iulian Chivu îl conduce spre etnosofie, volumele tematice fiind o dovadă peremptorie a unui nivel superior de cultură și de cunoaștere, *Homo moralis. Mari paradigme etice și etosul românesc*, 2008; *Spiritul pendulator. Eseurile de la Stuttgart*, 2010; *Solemnitatea ignoranței. Eseurile de la Stuttgart, II*, 2012, fiind volumele care fac dovada cunoașterii ideilor etnologice, filosofice, psihologice și sociologice din toate timpurile, evidențiind locul și rolul etosului național la modelele etice cunoscute în istoria omenirii de la începuturi până în contemporaneitate.

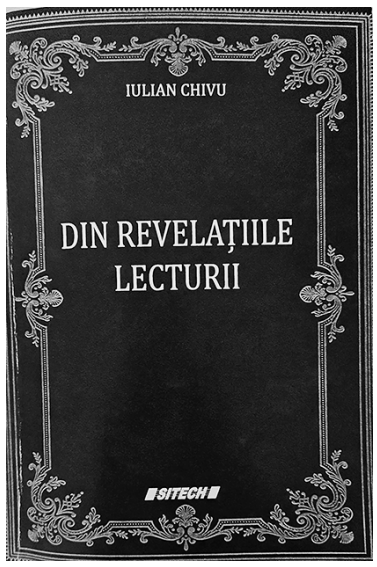
Pregătirea sa filologică și lectura bogată l-au apropiat de proză, făcându-se cunoscut prin romanele sale (*Crepuscul la Ullervad*, *Angoasă și penitență*, *Predat sau Teroarea absurdului*, *Cenușa tatălui*, *Indezirabil*), ca și prin volumul de proză scurtă *Celălalt Ioan*, care sunt expresia unei trăiri afective depline transpuse în pagini de ficțiune cu o măiestrie artistică irefutabilă.

Și totuși, cititorul pasionat, așa cum mărturisește însuși că este într-un interviu recent, nu poate renunța la această pasiune, menționând că „la fel de important mi se pare să citesc și să rămân în actualitatea culturală, să fiu actual și, pentru asta, înainte de a scrie, găsesc mai important a citi” și nu se dă în lături să afirme că citește tot ce-i pică în mână, „fiindcă și din lucrurile de prisos se poate învăța câte ceva”.

Pornind de la această plăcere de a citi, nu ca o obligație profesională, ci ca o pasiune, Iulian Chivu a simțit nevoia să-și noteze punctele de vedere, stările afective, sentimentele, emoțiile și reflecțiile stârnite de o carte, de un autor și, de aici, dorința de a le publica, așa cum afirma într-o prefață a unuia dintre volumele anterioare de critică literară: „La al cincilea volum cu note de lectură, cu comentarii, analize, reflecții și accente reținute atent […], socotesc că am suficiente argumente în consemnarea câtorva remarci asupra peisajului literar de azi și prefigurarea unor convicțiuni potențiale ale poeziei și ale prozei românești”.

Debutul în calitate de critic literar s-a produs ca o consecință a admirației sale pentru „patriarhul etnologiei românești de azi”, Iordan Datcu, ale cărui lucrări le-a comentat în volumul *Iordan Datcu sau a trăi printre sau pentru cărți* (2012). Au urmat alte cinci volume de critică literară (*Lecturi intermitente*, 2013; *Lecturi reflexive*, 2015; *Heterogene*, 2018; *Polifonii convergente*, 2020; *Cronici, note, comentarii*, 2022), din care se observă principiile care au stat/stau la baza spiritului său critic, maturitatea și concordanța viziunii sale critice, afirmând că „eu scriu fără rabat de la conștiința valorii mai ales despre cei din «linia a doua», care trebuie ajutați să strălucească numai când ai convingerea că au cu ce să lumineze”.

Urmându-și calea pe acest drum, Iulian Chivu publică un nou volum de critică literară și de eseistică, **„Din revelațiile lecturii”** (Editura Sitech, Craiova, 2024), cuprinzând 37 de *Note critice*, 12 *Eseuri*, publicate în anul 2023 și în primele șase luni ale acestui an, ca urmare a unor colaborări fructuoase și de lungă durată cu reviste din întreaga țară (*Banchetul*, *Litere*, *Tribuna*, *Cafeneaua literară*, *Vatra veche*, *Constelații diamantine*, *Discobolul*, *Curtea de la Argeș*, *Caligraf*), la care se adaugă și două reviste on-line (*Armonii culturale*, *Gândacul de Colorado*), la aceste prime două secțiuni alăturându-se și una cuprinzând 139 de „Aforisme”.

Autorii volumelor comentate în această a șasea carte de critică literară și de eseuri sunt poeți, prozatori, eseiști, critici și/sau istorici literari, filosofi, consacrați sau aflați la începuturile actului de creație literară, întreprindere aflată sub „grija constantă pentru onestitatea observațiilor mele, secvențiale sau sumative, pentru decantarea originalității estetice și a bucuriei de a semnala promisiuni ale unor potențiale cariere literare, călăuza cărora m-aș bucura să mă știu cel puțin pentru începuturi”, toate acestea putând fi catalogate drept elemente ale unei profesiuni de credință a unui critic literar onest, responsabil, conștient că „orice judecată de valoare a poeziei sau a prozei este atinsă de insuficiență și ar mai fi câte ceva de spus chiar când crede că s-a achitat de relevarea subtilităților ideatice și textuale ale operei, că a făcut raportări leale la un referențial estetic uzual”.

Se înțelege astfel că lui Iulian Chivu îi lipsește vanitatea de a da verdicte, de a face clasamente, de a rosti, plin de sine, *DIXIT !*, modestia ce-l caracterizează fiind la ea acasă, el fiind conștient că în gestul critic trebuie să aibă în vedere raportul autor-text-cititor, „judecat integrativ și ca finalitate a travaliului artistic”. De aceea se consideră „cititorul virtual”, altfel „actul critic rămâne abstract și steril”, știind că „judecata criticului literar” este o „elaborare în intensie și extensie de lectură” în care nu a prevalat numele celui despre care vorbește, „ci doar ceea ce am reținut textualmente ca relevanță în dreptul său fără derapaje utilitariste”.

Cuprinzând note critice despre volume de versuri, de proză, de critică și istorie literară, de memorialistică și chiar de teorie literară și de publicistică culturală, într-o ordine aleatorie, neținând cont de ordinea cronologică a publicării lor, necum de gen, dar care nu impietează asupra valorii punctelor sale de vedere privind literele românești contemporane, scoțând în evidență diversitatea fenomenului literar din zilele noastre după o lectură metodică urmată de efortul laborios de a promova scrierile unor autori mai puțin „văzuți”, fără a face judecăți de valoare sau ierarhizări, scoțând în evidență doar „revelațiile” oferite de lectură.

Și, pentru că volumul se deschide cu o cronică despre proza lui *Ion D. Sârbu*, „un narator de excepție” a cărui artă narativă „are originalitatea circumstanțializării pe fondul unui spirit elevat, sensibil, cultivat în temeiul valorilor durabile”, așa cum se prezintă în romanul „Dansul ursului”, trebuie să menționăm interesul criticului pentru proza teleormăneanului *Gheorghe Filip*, specifică prin stilul propriu care presupune o „direcționare a mesajului, atitudine reflexiv-ironică, spontaneitate surprinzătoare a expresiei, dar și limbaj cultivat îndelung prin lecturi eterogene”, caracteristici evidente (și) în volumul de proză scurtă „În căutarea liniștii” (2023) în care „absurdul este o ispită pe care Gheorghe Filip o gustă prudent și îi explorează abil orice intersecție cu viața de fiecare zi”. *Ion Andreiță*, un „condeier remarcabil” este autorul unui roman memorialistic („Banii miresei”), „prin excelență autobiografic” care „caligrafiază cu onestitate o epocă absurdă din care lumea încă grațiază […] și vinovații, și vinovăția”.

Monica Larisa Manafu semnează un roman având ca temă „candorile copilăriei, contradicții ale lumii contemporane reflectate în bucurii și îngrijorări infantile”, iar romanul *Anișoarei-Violeta Cîra* („Memento vivere”) propune „o psihanaliză a durerii, de la tristețe și îngrijorare până la consternare”, autoarea semnând și lucrarea „Drumul spre sens – eseuri hermeneutice” ale cărei analize relevează valoarea operei unor creatori prin metoda științei exegezei, pe baza principiilor hermeneuticii germanului Schleiermacher”.

Lirica este prezentă prin *Teofil Răchițeanu* căruia i se analizează ultimele două volume de versuri care apar ca niște „străluminări lirice, sacralizate în meditațiile solitudinii”, dar și de alți poeți (*Zoia Elena Deju, Mariana Zavati Gardner, Dan Drăgoi, Elisabeta Bogățan, Doina Drăguț, Lidia Vianu, Dumitru Hurubă*), Teleormanul fiind reprezentat de *Florina Carvaci* cu volumul „Tageea” în care „își oblăduiește traseul parnasian prin meandrele vieții, planează lin, lucid și petulant deasupra tristeților ființei”.

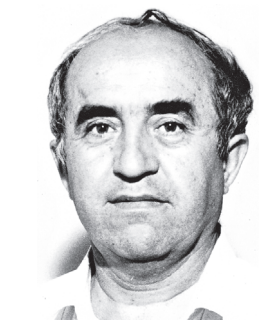
Istoria literară este reprezentată de doi teleormăneni: *Iordan Datcu* este autorul unor cărți despre Eugen Simion, Ovidiu Bârlea și Viorica Săvulescu, în semn de nemărginit respect față de acele „generații de cercetători pasionați cu ediții fundamentale” și *Stan V. Cristea*, cu volumul „Fotografii la periscop” în care „face istorie literară serioasă la fiecare pas” și din care se observă „rigurozitatea documentului, a adevărului surselor plauzibile, a bibliografiilor temeinic cercetate”. Acesta din urmă este văzut și în ipostaza de critic literar cu volumul „Scriitori în oglinda vremii” care cuprinde „scriitori din tot spațiul spiritual românesc […], nume afirmate sau care se afirmă viguros pe seama valorilor autentice”.

Tot din aceste două domenii este surprins și *Marin Iancu*, autorul unui dosar de receptare critică a operei lui Teofil Răchițeanu, „poet remarcabil cu aproape 40 de volume publicate” și al volumului „Radiografii critice” în care analiza este „constatativ-evaluativă și valorifică idei […] și lasă deschise interpretările fără a le amenda esențializările ori actualitatea”. Nu putem să nu-i amintim și pe *Ioan D. Roșca, Mirela Ioana Dorcescu, Maria Niță, Sorana Cristina, Dumitru Velea Mihai Petre, Rodica Lăzărescu, Luminița Cornea, Mircea Arman,* surprinși cu volumele lor cu tematică din toate domeniile creației literare.

Secțiunea „*Eseuri*” se referă la „controverse filosofice, cel puțin în legătură cu lumea ideilor aduse în lumina existențialismului”, iar a treia secțiune cuprinde „Aforisme” publicate „din rațiuni care privesc particularitățile exprimării lor doctorale, precum și ca revelații ale cotidianului”, corespunzând, și acestea, titlului volumului, unele privind, mai ales, finalitatea morală pentru care au fost gândite/scrise.

Așadar, Iulian Chivu ne oferă încă un volum care dă seama de pasiunea pentru lectură a autorului căutător sau, mai bine spus, descoperitor al atâtor universuri literare ca un adevărat profesionist al spiritului critic și ca un atent observator al climatului literar românesc contemporan cu un simț estetic nealterat, fiind condus de principiul conform căruia „o carte de critică literară trebuie să releve obiectiv și să sugereze cu fiecare cronică, comentariu sau notă ori să presimtă posibilități și perspective, orientări și performanțe, tipuri și exigențe, valori și valorizări, genuri și grade”, cum afirma într-un volum similar anterior.

Câteva considerații privind prilejul de a cunoaște niște adevărați oameni

Geo Călugăru

Parcurgerea cu maximă atenție a volumului „Florentin Popescu în dialog cu Ion I. Brătianu – Seniorii literaturii noastre”, Ediția a II-a revăzută și adăugită, antologie alcătuită de Eugenia Duță, Editura Fast Editing, 2024, mi-a inspirat titlul acestui comentariu.

Textele din această carte reproduc articolul poetului și criticului literar, domnul Florentin Popescu, apărut în revista „Bucureștiul literar și artistic” nr. 8-9, august-septembrie 2021 și în „Valahia Dacia nemuritoare” nr. 98, octombrie 2021, nr. 99, noiembrie 2021, precum și texte apărute în volumul „Regăsirea nemuririi” de Ion I. Brătianu, Editura Fundației Culturale Ion I. Brătianu, 2017. De asemenea, s-au inserat textele apărute în revistele „Curtea de la Argeș”, nr. 156 din noiembrie 2023, „Caligraf”, nr. 262-263 din martie-aprilie 2024, și „Bucureștiul literar și artistic”, nr. 150- 151, martie-aprilie 2024.

Inspirat citatul din Ion I. Brătianu care sună astfel: „Eseurile mele au fost o replică dată evoluției negative sau absurde a societății românești, pierderii demnităților umane și naționale în contextul unei nesăbuite mondializări”, pe care le abordează, pe măsura consecințelor lor, contribuind la găsirea soluțiilor adecvate pentru a le elimina, înainte de a se produce, o succintă prezentare a dialogului, ce urmează a se desfășura, oferind câteva date de vitală importanță privind interlocutorul, Excelența Sa Ion I. Brătianu, ultimul descendent în viață al familiei de o celebritate politică incontestabilă, care a făcut cel mai mult pentru realizarea Marii Uniri, în fapt a Statului Național Unitar, România Mare, cum, pe bună dreptate a fost numită. Acesta a îndurat din copilărie persecuțiile regimului comunist, fiind nevoit să emigreze în Franța, de unde, după 16 ani, în februarie 1990, a revenit în țară și a fost ales deputat, la 20 mai 1990, pe listele Uniunii Liberale Brătianu, creație a Excelenței Sale. Absolvent al Institutului de Științe Economice și Comerciale din Paris, specializat în marketing, relații internaționale și științe juridice, ulterior a deținut funcția de uriașă răspundere de ministru secretar de stat și președinte al Agenției Române pentru Promovarea Investițiilor și Asistență Economică din străinătate. Concomitent a desfășurat o bogată activitate publicistică, semnând versuri („Postumele tinereții”, 1998), cronici, pamflete, eseuri. Este așezat de criticii literari profesioniști, lângă Tudor Arghezi și N.D. Cocea.

În anul 1990 a înființat Fundația Culturală ce îi poartă numele, loc fast, în care se desfășoară, bine primite de cei interesați, lansări de carte, expoziții de artă vizuală, pictură, fotografie, sculptură, simpozioane. Nu le mai numesc, fiind deseori consemnate, doar menționez că sunt 14 titluri, cu o paletă diversă de abordări tematice.

Despre personalitatea lui Ion I. Brătianu au scris și au făcut aprecieri în fața unui public de o deosebită calitate intelectuală, precum: Acad. Răzvan Theodorescu, Acad. Dan Berindei, prof. univ. Ion Dodu Bălan, Fănuș Neagu, Ileana Vulpescu, Adrian Păunescu ș.a.

Trebuie spus și, ca atare spun, că Dumnezeu i-a dăruit Excelenței Sale, Ion I. Brătianu, ființă cu duh, spirit superior, capabil să îndure durerea dar și fericirea, stare de creație prin care să se autodepășească.

Doar înzestrarea ființei sale cu duh divin poate explica faptul că Ion I. Brătianu este capabil să valorifice misterul adânc din Sinele Său, convingându-ne că și noi suntem în stare să trăim frumos, fiecare respirație a zilei, încât să ne rămână ecoul viu al... umbrei de timp... adică ecoul străbun reverberând în faptele lor de eternă pomenire pentru binele patriei, căreia îi aparțin ca și opera lor spirituală, cuprinsă în cărți dedicate semenilor pentru, nu doar a visa frumos ci, și pentru a făptui la fel.

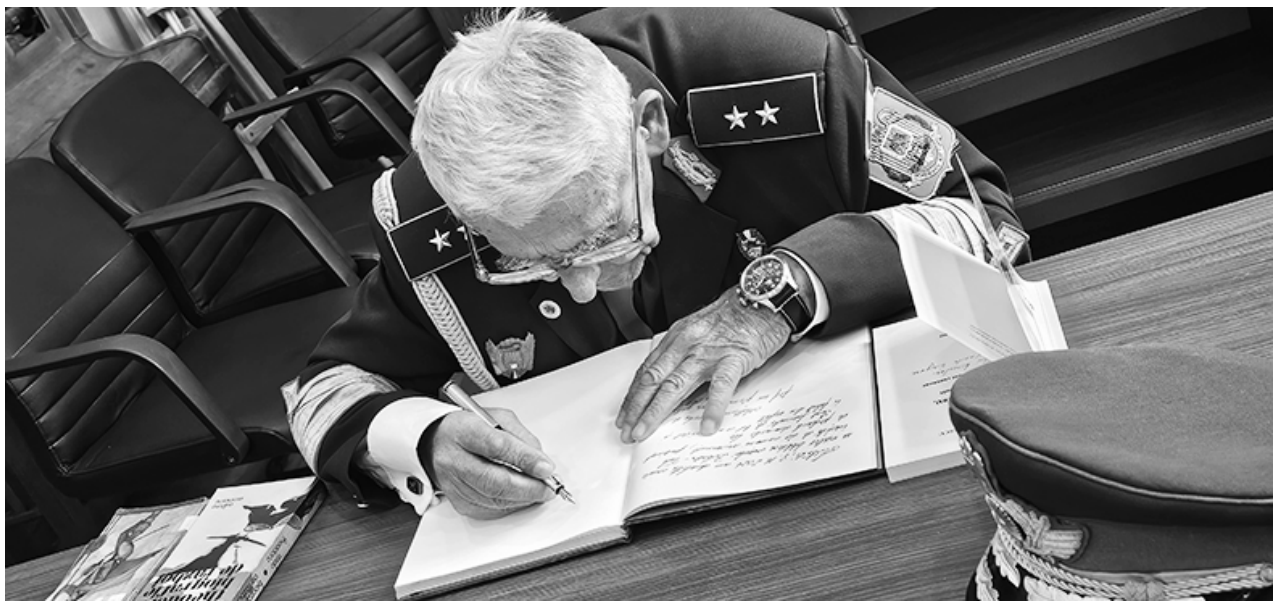
Constelațiile ființelor superioare iar creatorii, în varii domenii, sunt astfel de ființe spiritualizate, sunt asemenea unor seismografe ultrasensibile încât, aud și simt pașii, nu numai ai timpului ci și ai unor fenomene, întâmplări, deveniri în timp, fiindcă aud cum răsună, încă ecoul străbun, concretizat, în moștenirea lăsată, stimulându-ne, să ne asumăm rolul de înaintemergători, luminători, deschizători de cale către valori, determinându-ne a acționa, în numele lor adică, să facem pasul de la a interpreta viața, la a o adapta, spre bine și împlinire, prin armonie și iubire. Între valori, cea mai de preț este iubirea patriei natale și, avem datoria de a ne implica fără ezitări, conștienți că, altfel, neîmplinind datoria de a păstra, dezvolta și îmbogăți moștenirea lăsată de înaintași, am fi vinovați de trădare față de aceștia, cu consecințe, care ar însemna că, ei s-ar răzvrăti în noi, de n-am urca în constelații, adică, le-am și ne-am întina cele mai scumpe idealuri. Cele menționate aici, le-am simțit, cu multă claritate, în urma lecturii cu creionul în mână, a acestei bijuterii ca înfățișare și izvor de gânduri și sentimente înălțătoare, revărsându-se, parcă, din fiecare pagină a cărții. Am înțeles că pentru Ion I. Brătianu ca și pentru Florentin Popescu, limba română este limbajul iubirii. Aș vrea să vă întreb, pe cei ce vor avea bucuria de a avea și citi cartea „Seniorii literaturii noastre”, dacă, realizatorii acesteia, atât Florentin Popescu cât și Excelența Sa Ion I. Brătianu merită acest calificativ de noblețe, după ce, oprindu-vă, s-o citiți, poezia „Într-o zi”, cuprinsă în această carte, cel care a creat-o, este sau nu „senior al literaturii noastre” ? Nu mă pot abține, să n-o reproduc. Prin urmare:

Într-o zi
de Ion I. Brătianu

Într-o zi, / într-o noapte, / vom fi iar împreună / vom fi vis / vom fi suflet curat / vom fi iar împreună / vom fi dor blestemat / vom fi amintiri / vom fi iubiri. / Despărțirea va fi grea / Într-o zi / într-o noapte / vom fi dileme / vom fi blesteme / vom fi iar împreună. / Într-o zi, / într-o noapte, / vom fi iubiri, / vom fi dileme, / vom fi blesteme. / Într-o zi. / într-o noapte, / vom fi iar împreună / vom fi vis / vom fi suflet curat / vom fi iar împreună / despărțirea va fi grea.

Eveniment editorial la Bolintin Vale cu generalul-scriitor Radu Theodoru

„O poveste cât o istorie. O istorie pe care personajul cărții nu numai că a trăit-o, pas cu pas, lună de lună și an de an, ci s-a și identificat cu ea, a căutat răspunsuri și lămuriri la marile întrebări ale veacului în care i-a fost dat să trăiască și cu care a rezonat, dându-ne frumoase exemple de urmat și – mai ales ! – o operă literară menită să-i caligrafieze numele în bronzul nemuririi..."

Personajul cărții este generalul de flotilă aeriană (rtr.) Radu Theodoru, iar autorul ei scriitorul și gazetarul Florentin Popescu.

În ziua de 14 noiembrie, la ora 12:30, scriitori, poeți, cadre militare în rezervă ale aviației române și tineri elevi ai Școlii Gimnaziale Bolintin Vale și ai Liceului „D. Bolintineanu" au fost martori ai întâlnirii cu personajul de poveste, generalul Radu Theodoru, nu doar un exemplu de implicare și devotament în meseria aleasă în slujba țării, dar și a scriitorului Radu Theodoru, autor a peste 40 de volume cu teme istorice, de aventuri, călătorie, istorico-biografice, dar și romane, nuvele, reportaje, chiar și piese de teatru. Deși afară nu se simțeau mai mult de 3-4 grade, în interiorul Centrului Cultural „Școala Veche" din Bolintin Vale, câteva zeci de persoane au asistat la lansarea cărții *Radu Theodoru, un destin împlinit*, semnată de Florentin Popescu.

În deschiderea acestui eveniment unic pentru tinerii bolintineni, dar și pentru toți cei prezenți, președintele ACTIB și redactor șef al revistei *Sud*, Vasile Grigore a declarat astfel: „Avem ocazia de a trăi un moment memorabil, cu adevărat memorabil. Invitatul nostru de astăzi este omul mai întâi, personalitatea, scriitorul, cel mai cunoscut, emblematic și cel pe care îl putem recomanda ca exemplar din județul nostru Giurgiu. Invitatul nostru de astăzi este domnul general, scriitorul, aventurierul, pilotul Radu Theodoru. Sper ca la sfârșitul întâlnirii de astăzi să fiți de acord cu mine și să vă dați seama de calitatea invitatului nostru de astăzi și de faptul că pe domnul general Radu Theodoru îl leagă foarte multe fire de locul acesta, de Bolintin, nu numai prin prisma faptului că mai mult din jumătate din viață și-a petrecut-o undeva, aproape, la Comana, ci și prin faptul că astăzi, într-un fel, domnia sa a venit acasă. Acasă în Țara lui Dimitrie Bolintineanu, dar nu numai în țara lui Dimitrie Bolintineanu, ci în curte la Dimitrie Bolintineanu pentru că știți că aici, în această curte, pe acest loc, s-a născut Dimitrie Bolintineanu. Și mai este ceva la Bolintin care l-ar putea face pe domnul general Radu Theodoru să se considere acasă. Și revin la cuvântul *fascinație*. La noi, la Bolintin, de când s-a inventat aparatul de zbor, de când a apărut această pasiune, au fost și iubitori ai zborului, ai aparatelor de zbor. Avem mai multe exemple de aviatori bolintineni și din păcate unii dintre ei s-au prăpădit în marea conflagrație la care și domnul general Radu Theodoru a participat."

După momentul introductiv în care a fost rezumată activitatea și creionată personalitatea generalului, dar mai ales a scriitorului Radu Theodoru, pe aceeași linie a pasiunii pentru meseria de aviator, de pilot al aviației române, prin prezentarea unui material video s-a amintit de bolintineanul Sile Tănescu, pilot aviator, erou al Bolintinului, născut în 1912, căzut pe frontul antisovietic în 1943.

Odată introduși în atmosfera a ceea ce înseamnă în linii mari meseria de pilot în slujba unei țări afectată de tensiunile celor două războaie mondiale care nu au ocolit România, a venit rândul scriitorului Florentin Popescu, autorul volumului *Radu Theodoru, un destin împlinit*, care a prezentat pe scurt momentul întâlnirii cu generalul-personaj al cărții, motivația și procesul de realizare al acesteia, subliniind echilibrul, luciditatea, sinceritatea, verticalitatea, atât a generalului pilot de vânătoare, a comandantului de iaht cu vele, dar și a scriitorului premiat de Academia Română: „Mi-a pus la dispoziție materialele, inclusiv copii după documentele pe care le obținuse de la arhivele securității statului, de mare importanță și acestea pentru că nu s-a vorbit niciodată despre ele. Sau poate s-o fi vorbit în familie, dar în afara familiei și a câtorva prieteni, nimeni nu vorbise despre aceste documente. Ei bine, în aceste documente se dovedește că domnul general, un mare entuziast și până la urmă un mare aventurier în viață, pe mare și în aer, era în permanență urmărit de Securitate."

Controversat și pentru anumite atitudini politice, dar și pentru câteva volume pe care le-a semnat, Radu Theodoru, cu același exercițiu de sinceritate a comentat anumite aspecte petrecute în mediul literar ce au provocat reacții la nivel înalt dintre cele mai nedrepte și cu efecte pe termen lung, dintre acestea semnalând „ridicarea dreptului de semnătură și suspendarea din calitatea de membru al Uniunii Scriitorilor" (pag 86). Reabilitarea, ca semn al dreptății care trebuia să se împlinească, a venit câțiva ani mai târziu „când este solicitat să intre în redacția revistei *Astra* din Brașov, fiind ales, totodată, secretar al Filialei Brașov a Uniunii Scriitorilor" (pag 88).

Despre realizarea lucrării biografice *Radu Theodoru, un destin împlinit*, Florentin Popescu a mai precizat: „În ce mă privește, ajungând aici, nici nu am subscris la ideile dânsului, dar nici nu le-am combătut. Am mers undeva pe firul apei și am apreciat și apreciez în continuare justețea argumentului și frumusețea cu care demonstrează propriile idei. Cartea s-a născut dintr-o mare prețuire pentru autor. Descoperind în domnia sa nu numai un general cu merite deosebite și un scriitor de excepție, dar și un om de mare verticalitate socială, politică și, mai presus de toate – ceea ce se întâmplă mai rar în ziua de astăzi – un om cu simțul umorului. Dacă aș fi mers pe o linie tradițională a monografiilor ar fi trebuit probabil să scriu un volum de 400 de pagini sau poate chiar două volume, cu lux de amănunte, dar eu am vrut să oglindesc în linii mari despre cine este, ce este și ce reprezintă Radu Theodoru în cultura românească. Cu alte cuvinte am vrut să fie un fel de invitație pentru a cunoaște biografia domniei sale."

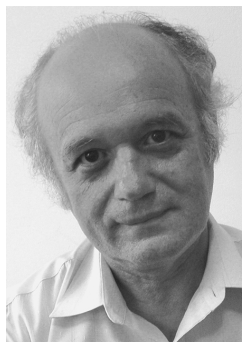
Într-adevăr, cu un simț al umorului fin, rar întâlnit, pe alocuri autoironic, cu reale aptitudini de pedagog, flexibil și foarte atent la detaliile din jur care i-ar putea perturba lecția de istorie oferită gratuit, ca-ntr-un gest de recuperare a adevărului, generalul de flotilă aeriană română (rtr.) Radu Theodoru a declarat: „Am fost invitat aici pentru a marca o carte a unui cunoscut al dumneavoastră, Florentin Popescu, care pentru prima oară în istoricul literaturii române contemporane merge la lucruri mai tăcute până acum, și anume la arhiva Securității și dezvăluie în documente niște etape ale vieții mele puțin mai complicate în legătură cu fostul regim și cu persoana mea care a fost apreciată politic într-un mod cu totul ostil. Deci, dl. Florentin Popescu a făcut acest gest de reconstituire a unei biografii puțin mai ciudate."

Într-un exercițiu de căutare al adevărului, exercițiu provocator către tinerii prezenți în sală – și nu numai – generalul-scriitor Radu Theodoru, care a împlinit pe 17 ianuarie a acestui an venerabila vârstă de 100 de ani, a lansat un îndemn în ideea reconstruirii unui mozaic care să evidențieze faptul istoric, cel real, nu contrafăcut din cărțile de istorie: „Sunteți victimele neadevărului. Istoria românilor este contrafăcută. Nu mă jenez, nu mă rețin, pentru că datoria mea de conștiință este să spun adevărul, oricât de neplăcut, oricât de ardeiat ar fi el. Un om nu poate să ajungă la 100-200 de ani fără să lase ceva în urmă. Dacă a transpirat numai la petreceri, e zero. Poți să ai nu știu câte sute de ani, dar dacă ai transpirat la condei, la sapă, acolo unde-ți faci meseria, jos pălăria. Ăla este omul care a transpirat în slujba celorlalți. În fața manuscrisului ești suveran, dar în social, atunci când ești în societate ești condiționat de ceea ce se întâmplă în jurul tău și ești obligat să ieși din carcasa asta individuală și să devii om social. Și, a deveni om social înseamnă că nu poți să faci nimic singur, decât în colaborare. Nu sunt eu, suntem noi. Învățați-vă să gândiți: noi, nu eu. Eu sunt, dar prin noi. Este exemplar și este o satisfacție deosebită. Pe front, dacă un comandant mănâncă bătaie, e de vină trupa. Dacă trupa câștigă este elogiat generalul. Să fim serioși ! Nu este așa ! Este exact pe dos. Asta fac eu. Pun lucrurile în picioare, în adevăr. Servirea adevărului, slujirea adevărului se face cu energie. Vrem să schimbăm ceva ? Trebuie să schimbăm ! Ce să schimbăm ? O mentalitate de sclavi. Se dă un ordin de undeva, iar noi în patru labe executăm. Nu se poate. Viitorul nu trebuie să fie ăsta, de slugi. Ei [conducătorii politici ai țării, n. aut.] trebuie să fie stăpâni peste țara lor, să-și cunoască istoria adevărată și să lucreze pentru viitor."

Ulterior momentului artistic susținut de actrița Doina Ghițescu, care a evidențiat anumite pasaje esențiale din cartea lansată, scriitorul Radu Theodoru, însoțit de comandorul Ion Breazu, pilot de vânătoare pe avioane supersonice, de căpitanul comandor Ioan Bălan (vicepreședintele AGART – „Asociația General Aviator Radu Theodoru"), de Viorica Bălan (șefa departamentului de protocol în cadrul AGART) și de fiica domniei sale, dna Voica Theodoru, într-o notă de eleganță, sobrietate și mare răbdare a acordat autografe pe propria biografie, un nou semn al trecerii domniei sale prin Bolintinul istoric al lui Dimitrie Bolintineanu.

A consemnat Gabriel Dragnea

Iubitori ai esenței Istoriei

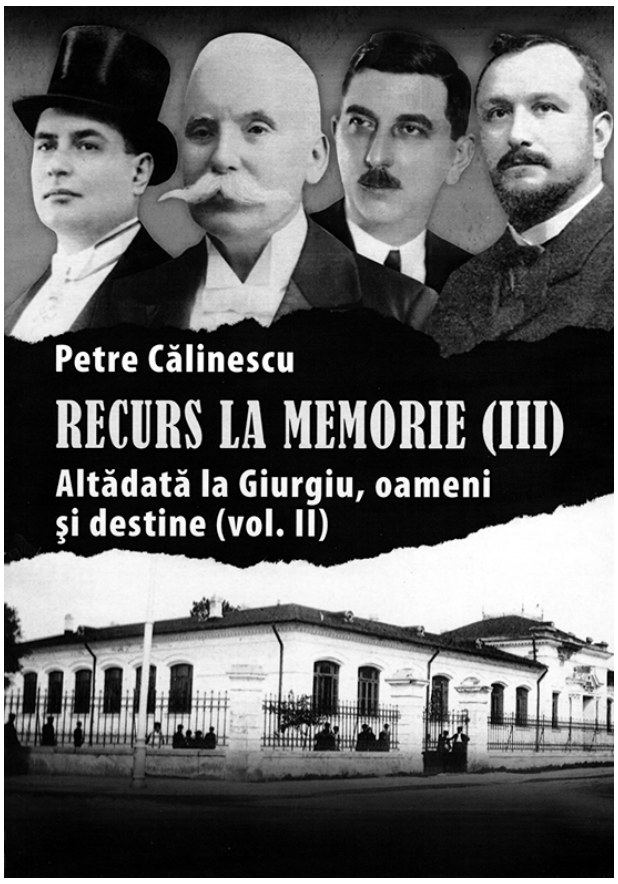

Emil Păunescu

În cariera mea de modest istoric profesionist am cunoscut mulți iubitori ai domeniului, având formații și profesii diferite, dornici să înțeleagă specificul locurilor, tradițiile comunităților, contradicțiile și interacțiunile dintre ele, precum și căutând să afle de unde se trag și cum s-a format arborele lor genealogic. Am întâlnit mulți amatori de povești, de istorioare despre țări și despre oameni de altădată, admiratori pasivi ai unui trecut din care-i fascinau luptele glorioase, personalitățile accentuate, obiectele curioase ori strălucitoare.

Ca muzeograf i-am admirat pe pasionații colecționari, pe cei care au strâns mărturii documentare și imagini fără de care nu poate fi reconstituită istoria măruntă a unor localități, școli ori întreprinderi, nici aceea a cetățenilor care le-au populat și le-au slujit, în ultimă instanță a lumii ce ne înconjoară în vremea ce ne-a fost dat s-o trăim.

Doresc să mă opresc în cele ce urmează asupra a doi giurgiuveni care au făcut mari servicii istoriografiei locale, fără să umble după recunoașteri oficiale ori vreun folos material. Ambii au absolvit Liceul „Ion Maiorescu”, dar au avut cariere și destine diferite.

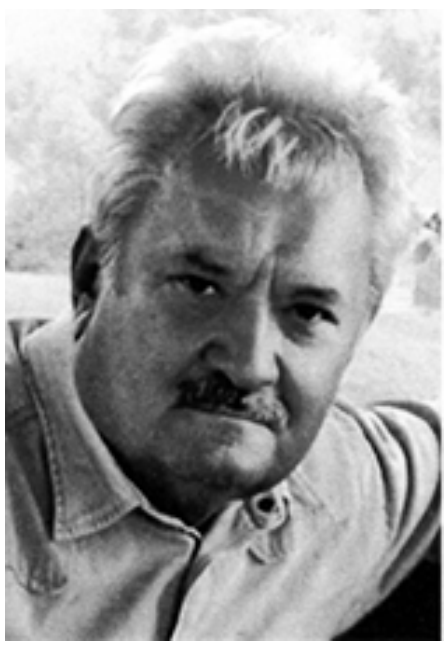

O să încep cu economistul PETRE CĂLINESCU (pentru intimi Bebe), care a scris o trilogie și a intitulat-o ***Recurs la memorie***. Primul dintre cele trei volume (subintitulat ***Timpul trece – amintirile rămân***), în bună măsură autobiografic, a fost lansat la Centrul cultural “Ion Vinea” în primăvara anului 2017. Următorul, prima parte a unei panoramări a orașului și locuitorilor așa cum i-a cunoscut, a fost subintitulat ***Altădată la Giurgiu, oameni și destine***, fiind tipărit în 2019. Al treilea volum din serie (și al doilea cu același subtitlu) a apărut postum, în acest an, prin grija descendenților.

Bebe Călinescu

Vasile Aldea

Autorul ne-a părăsit pentru o lume mai bună în ianuarie 2023, cu trei luni înainte de a deveni nonagenar. Inima sa generoasă a cedat, dar el a plecat cu sentimentul datoriei împlinite. Cărțile sale i-au bucurat pe mulți foști giurgiuveni, ajunși în zone îndepărtate ale lumii globalizate de azi. Memorialistul a pledat pentru un oraș al clasei de mijloc (meseriași, negustori, funcționari, practicanți ai profesiilor liberale), așa cum l-a cunoscut la sfârșitul perioadei interbelice și în a doua jumătate a secolului XX.

Copil fiind, l-am cunoscut pe domnul Călinescu, deoarece împărtășea cu tatăl meu o pasiune comună pentru filatelie. La maturitate, mi-a făcut onoarea de a mă consulta în probleme istorice. Am fost încântat să văd pe coperta ultimei sale cărți portretele celor mai de seamă intelectuali giurgiuveni, cărora li se datorează modernizarea orașului (profesorul Nicolae Droc-Barcian și discipolii săi, Nicolae Bălănescu și Savin Popescu), alături de care l-a inclus pe primarul Vasile Kordella, în vremea căruia s-au înregistrat cele mai de seamă succese edilitare.

*

Pe inginerul constructor VASILE ALDEA, stabilit definitiv la Brașov după absolvirea facultății, l-am cunoscut în 2018, când i-am făcut un ghidaj special în expoziția de bază a Muzeului giurgiuvean. În luna mai 2019, aflat într-un popas brașovean de neuitat, l-am avut pe domnia sa ghid la Muzeul din Șchei și la mormântul lui Titulescu, la anticariatul unei săsoaice și în alte locuri din orașul vechi. Mi-a povestit cum a fost în pelerinaj la Sf. Munte Athos și cum a ajuns să facă la întoarcere expoziție de fotografii despre ce a văzut acolo, cum s-a îngrijit de reeditarea unui „Proskinitar” tipărit la București în 1856 și cum, mai târziu, a publicat chiar un album al pelerinajului. M-a impresionat apoi cu mai multe mici lucrări despre vechi întreprinderi și instituții brașovene, despre care autohtonii – spre rușinea lor – cam uitaseră. Peste câteva luni ne-a trimis la Giurgiu o expoziție de imagini mărite după cărți poștale giurgiuvene din colecția lui. Le-a reunit și într-o broșură-ghid, multiplicată pe cheltuiala sa și intitulată ***Un Giurgiu de poveste***, dăruindu-le orașului natal, cu ocazia aniversării unui veac și jumătate de la fondarea școlii în palmaresul căreia figurează ca șef de promoție.

În 2022 ne-a făcut surpriza unei cărți de 176 pagini (***File din trecutul orașului Giurgiu***), în care a abordat: Originile; Atestarea documentară; Ocupația otomană; Eliberarea și Centenarul ei din 1929; Vizitele regale; Călătorii străini; Primele vapoare românești; Trecutul legăturilor dintre românii din Giurgiu și cei din Brașov.

Zilele trecute s-au primit la Muzeu două exemplare din ultima sa lucrare, realizată în același format și cu aceleași caracteristici ca și precedenta, la Editura brașoveană Ecran Magazin. Cartea este cartonată, are 80 de pagini pe hârtie lucioasă și excelente condiții grafice. Ea prezintă ***Primele 7 Biserici ortodoxe din orașul Giurgiu, de la ctitorire și până în zilele noastre***. Începe cu Biserica „Sf. Nicolae”, construită în 1830 pe fundația fostei geamii a garnizoanei otomane. Continuă cu Biserica „Sf. Gheorghe”, a enoriașilor din cartierul „Verde”, sfințită la 23 aprilie 1841; cu Biserica „Adormirea Maicii Domnului” (considerată catedrala orașului), care a fost construită între 1847 și 1852; cu Biserica „Sf. Haralambie”, construită între 1848 și 1852 ca biserică a cimitirului din Ceair; cu Biserica „Buna Vestire”, construită între 1863-1865 de comunitatea grecească; cu Biserica „Sf. Treime” a cartierului Smârda, unde se află și cel mai mare cimitir al orașului. Ultima biserică istorică are hramul „Înălțarea Domnului”, fiind inițial capelă militară pentru ansamblul ce-l formează împreună cu Mausoleul Eroilor din Primul Război Mondial și care a fost finalizată în 1938, după un deceniu devenind biserică parohială.

Modul în care-și trăiește domnul Aldea viața de după pensionare este demn de admirație și de toată lauda noastră, iar acum – când se apropie de 88 de primăveri – îi urăm multă sănătate, chiar dacă vederea i-a slăbit, căci inima-i este încă tânără !

Și încă ceva: în afară de absolvirea celui mai prestigios liceu giurgiuvean, cei doi autori iubitori de istorie pe care i-am prezentat în acest articol mai au un lucru în comun: buna educație dată fiilor lor, care cu dragoste și respect i-au ajutat să termine lucrările începute.

Medalia „Serviciul Credincios" conferită în 1891 unui judecător de ocol la Bolintin

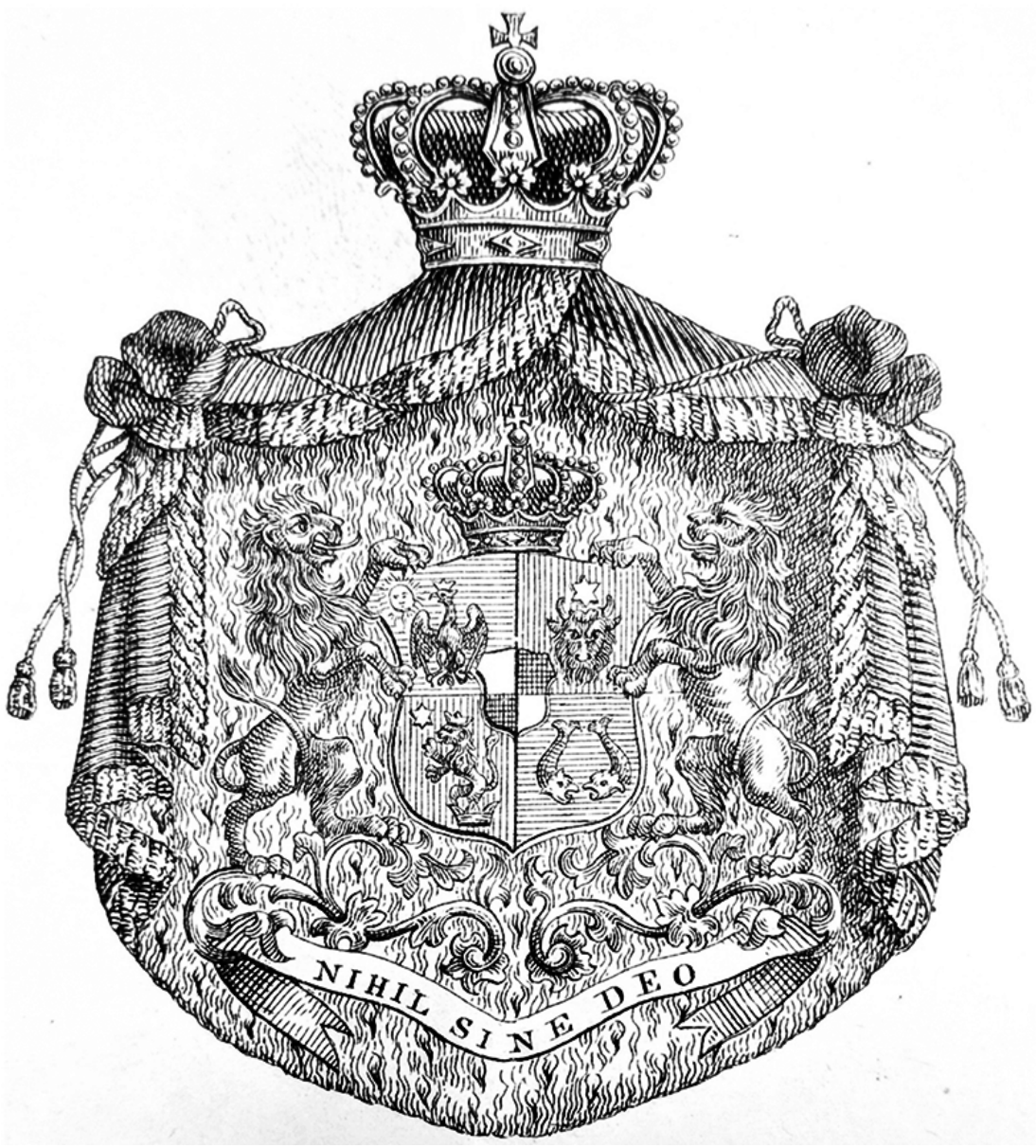
Laurențiu-Ștefan Szemkovics

Prin decretul regal nr. 1.469 din 10 mai 1891, i s-a conferit Medalia „Serviciul Credincios" clasa I lui Porumbaru Gheorghe, judecător de ocol la Bolintin. Prin același decret regal, publicat în „Monitorul Oficial" nr. 87 din 20 iulie / 1 august 1891, pp. 2251-2252, decorația a mai fost conferită și altor persoane atât clasa menționată mai sus, cât și clasa a II-a.

Prezentăm descrierile medaliei și stemei României de la 1872, precum și reproducerile grafice care provin de pe site-ul: https://www.ordersandmedals.ro (decorația) și de la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinelor* (compoziția heraldică).

Medalia „Serviciul Credincios" a fost instituită în anul 1878, pentru a recompensa serviciile militare și civile aduse statului. Potrivit *Regulamentului Medaliei „Serviciul Credincios"*, sancționat prin decretul regal nr. 882 din 8 aprilie 1878 (aflat, sub formă de copie, la Arhivele Naționale Istorice Centrale, *Ministerul Afacerilor Externe. Cancelaria Ordinelor*, dosar nr. 642): „*medalia se compune: cea de clasa I-a dintr-o piesă de metal galben cu un diametru de 30 mm și o grosime de 2 ½ mm, forma sa este rotundă; cea de clasa a II-a dintr-o piesă de metal alb având aceleași dimensiuni și formă. Medaliile de amândouă clasele poartă pe o parte (avers), în relief, armele țării, iar pe partea opusă (revers), stampat în relief, cuvintele SERVICIU / CREDINCIOSU înconjurate de o ghirlandă de stejari și lauri care se unesc jos printr-o fundă. Medalia poartă pe partea superioară coroana domnească și un inel prin care se trece panglica de moar albastru, cu câte o dungă argintie pe fiecare margine. Panglica este lată de 30 mm, iară dunga pe margine de 2 ½ mm*".

Redăm, mai jos, descrierea stemei României de la 1872, fără pavilion, de pe această medalie: scut cu colțurile superioare retezate, concavități pe flancuri, talpa în arc trilobat (lobul central mai mare și în formă de acoladă), sfertuit, având în cartierul 1, pe albastru (culoare reprezentată convențional prin linii orizontale plasate la distanță egală), acvila cruciată, văzută din față, încoronată, cu capul spre dreapta, cu aripile deschise și cu zborul în sus, flancată, sus, la dextra, de un soare (simbolul Țării Românești), în 2, pe roșu (culoare reprezentată convențional prin linii verticale plasate la distanță egală), capul de zimbru, redat din față, cu o stea cu șase raze între coarne, flancat, sus, la dreapta, de semilună (simbolul Moldovei), în 3, pe roșu, un leu, încoronat, ieșind dintr-o coroană deschisă și privind spre o stea cu șase raze aflată în fața lui, între labele anterioare (simbolul banatului Craiovei), în 4, pe albastru, doi delfini afrontați, cu capetele în jos și cu cozile ridicate (simbolul țărmurilor Mării Negre). Peste tot, armele familiei de Hohenzollern: scut de dimensiuni mai mici, sfertuit, cuprinzând în cartierele 1 și 4 argint (metal reprezentat convențional prin câmp alb, respectiv suprafață liberă), în 2 și 3 negru (culoare reprezentată convențional prin linii verticale suprapuse peste linii orizontale). Scutul mare, timbrat de o coroană închisă, terminată cu glob crucifer și așezat pe două arabescuri acolate, are ca suporți doi lei afrontați, limbați, cu cozile trecute printre picioare, care îl susțin cu o labă anterioară de câte un colț de sus, iar cu cealaltă de flancuri, intrând, parțial și în interior (simbolul Daciei); sub scut, pe o eșarfă concavă, cu mici ondulații, deviza familiei de Hohenzollern: NIHIL SINE DEO (NIMIC FĂRĂ DUMNEZEU).

Steaua României de la 1872 având metalele și culorile redate prin coduri convenționale

Medalia „Serviciu Credincios" clasa II (avers și revers)

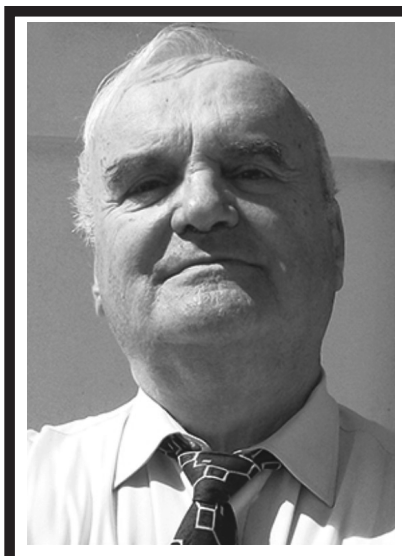
In Memoriam profesor Constantin Bărbuță

Profesori care dau aripi

Natura ne aseamănă, educația ne deosebește. (Confucius)

Ziua de sâmbătă, 12 octombrie 2024, s-a încheiat cu un mesaj trist, transmis de Cătălin Bărbuță, pe care l-am citit cu ochii în lacrimi: „azi tatăl meu a murit”. Despre domnul profesor, cu care mai vorbeam din când în când, știam că este bolnav, dar luptător și optimist cum îl cunoșteam credeam că va reuși să țină piept bolii. Din păcate nu a fost așa, poate și din cauza vârstei înaintate, și nimeni niciodată nu este pregătit să primească o astfel de veste despre oameni pe care i-a cunoscut, apreciat și iubit.

Profesorul Constantin Bărbuță s-a născut în anul 1940, un an zbuciumat pentru România, iar copil fiind, deși foarte mic, a cunoscut împreună cu familia și frații săi greutățile celui de-al Doilea Război Mondial. După război, România a trecut de la regimul democratic al monarhiei constituționale la regimul comunist, ceea ce a dus la noi transformări în viața tuturor, inclusiv în viața numeroasei familii Bărbuță, din satul Sărățeni (azi dispărut), comuna Ograda, județul Ialomița. Însă copilul și mai apoi elevul de școală generală Constantin Bărbuță (al patrulea din cei nouă frați) a fost încă de la început preocupat de studiu, ceea ce a făcut să fie remarcat de către învățătorul din sat, care a stăruit pe lângă părinții săi să „treacă” la colectiv, pentru a putea fi înscris în clasa a V-a la Liceul „Mircea cel Bătrân” din orașul Slobozia. Din acel moment, elevul de gimnaziu și apoi liceanul Constantin Bărbuță și-a luat soarta în propriile mâini, devenind tot mai preocupat de activitățile școlare, lectură, sport, petrecerea cât mai plăcută și utilă a timpului liber, într-un cuvânt un tânăr responsabil, care după absolvirea Facultății de Istorie-Geografie a Universității din București era gata să îmbrățișeze meseria pentru care se pregătise, cea de profesor. Debutul ca dascăl a fost la 1 septembrie 1963 la școala din comuna Mârșa, unde primise repartiție, și unde, după numai un an, va ocupa postul de director. Datorită rezultatelor școlare foarte bune și a dedicării față de școală, tânărul profesor și director al școlii din Mârșa a fost promovat ca director al Liceului „Dimitrie Bolintineanu” din Bolintin Vale, funcție pe care a ocupat-o până în 1978.

Prof. CONSTANTIN BĂRBUȚĂ
(1940-2024)

Absolvent al Facultăților de Istorie, Istorie-Geografie și Drept din Universitatea București, a funcționat ca profesor și director la școala Mârșa, apoi la Liceul „D. Bolintineanu” din Bolintin Vale. A fost o prezență activă în viața socială și culturală a Bolintinului vreme de peste cinci decenii. Membru fondator al Fundației Culturale „D. Bolintineanu” și al Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu. Redactor și colaborator al revistei *Sud* încă de la primul număr (1996). Autor a peste două sute de articole pe teme de educație, istorie, legislație școlară etc., publicate în *Tribuna Școlii*, *Steagul roșu*, *Magazin istoric*, *Învățământ liceal și profesional*, *Adevărul*, *Catedra*, *Bucureștiul literar și artistic*, *Tribuna învățământului*. Autor al cărților *Dicționar istoric* (2005) și *Confesiuni din viață și de la catedră* (2021). Coautor la volumele: *Bolintinul, bolintinenii, Bolintineanu* (2004), *In memoriam Constantin Carbarău* (2014) și *Bolintin, cartea orașului* (2017).

În anul 2021, profesorul Bărbuță a creionat câteva amintiri pe care le-a publicat sub titlul „Confesiuni din viață și de la catedră”, o frumoasă carte din care răzbate personalitatea unui OM adevărat, profesionist, iubitor de familie, de meseria de dascăl și de elevii săi, printre care m-am numărat și eu.

Așadar, pe domnul profesor l-am cunoscut imediat ce am început clasa a IX-a, la Liceul Industrial „Dimitrie Bolintineanu” din Bolintin Vale, în perioada anilor 1981-1985. Mi-a fost profesor de istorie, un profesor de excepție, ca și toți ceilalți pe care i-a avut liceul bolintinean în acei ani, profesori tineri, bine pregătiți și exigenți, care ne-au format și ne-au inspirat pentru ceea ce avea să urmeze, o societate care a evoluat, după 1989, de la comunism la democrație, într-o tranziție care ne-a marcat tinerețea și ne-a determinat să ne maturizăm mult mai repede.

Prof. Constantin Bărbuță la Biblioteca Județeană Giurgiu, 2019

Domnul profesor Constantin Bărbuță a descoperit pasiunea și aplecarea mea pentru Istorie încă din clasa a IX-a și m-a determinat, prin metoda sa de predare și prin pasiunea pe care o manifesta la fiecare oră, să mă preocup și mai mult de studiul acestei materii care mă fascina. Am participat la toate olimpiadele școlare de Istorie la nivel local, județean și apoi național, domnul profesor „antrenându-mă” ca pe un adevărat sportiv de performanță, fapt care a dus la câștigarea Premiului al II-lea pe țară, la Olimpiada Națională de Istorie de la Iași, în anul 1985, când eram în clasa a XII-a. Primul loc a fost câștigat de o elevă a Liceului de Filologie-Istorie „Zoia Kosmodemianskaia” (astăzi Școala Centrală din București), iar eu m-am situat pe locul al II-lea, o elevă de la un modest liceu industrial din județul Giurgiu, dar cu o mare dorință de a performa, sub coordonarea unui profesor dedicat care a ridicat standardul de pregătire și exigență pe toate palierele.

O altă minunată amintire este participarea mea, împreună cu alți colegi membri ai Cercului de Istorie al liceului, alături de domnul profesor, la concursul organizat de revista „Magazin Istoric”, unde cercul nostru a obținut Premiul I, constând într-un televizor care a fost așezat la loc de cinste în cabinetul de istorie al liceului. Acel premiu întâi ne-a înlesnit și întâlnirea cu marele realizator de televiziune Tudor Vornicu, care ne-a invitat, în calitate de câștigători, la binecunoscuta emisiune de sâmbătă după amiază „De la A la infinit”. Domnul profesor Bărbuță era un pasionat cititor la revistei „Magazin Istoric”, pe care o și colecționa încă de la primul număr apărut în aprilie 1967, și ne-a transmis și nouă, elevilor dumnealui, această pasiune de a citi revista, în care mai târziu, personal, am și publicat o serie de articole.

După absolvirea Facultății de Istorie-Filozofie a Universității din București în anul 1991, am revenit ca profesoară la liceul pe care l-am absolvit, unde l-am regăsit pe domnul profesor la fel de entuziast, implicat, făcându-și meseria de dascăl cu același devotament și profesionalism. De data aceasta eram colegă de catedră cu profesorul Bărbuță, la acel moment inspector școlar, cu care mă întâlneam în Cancelarie, având bucuria să povestim despre istorie, evenimentele de după 1989, programa școlară și despre ce înseamnă să fii profesor, visul meu din copilărie. Domnul profesor Bărbuță a fost cel care m-a susținut să-mi îndeplinesc acest vis, mi-a dat curaj, a aprins acea lumină de care am avut nevoie pentru a-mi găsi drumul. A fost pentru mine un model și un reper important în cariera de istoric și mă bucur că am avut norocul de a-l întâlni și cunoaște.

Cariera mea de profesoară a durat doar patru ani (1991-1994), după care am ales să plec din învățământ și să devin muzeograf la noul muzeu deschis publicului în 1992 – Muzeul Național Cotroceni. Faptul că am ajuns acolo, pot spune că se datorează tot domnului profesor Bărbuță, care a citit în ziar anunțul legat de faptul că Muzeul Național Cotroceni scoate posturi la concurs. Cum vizitasem muzeul împreună cu profesorul și elevii noștri, și mi-aș fi dorit foarte mult să lucrez într-un astfel de loc elegant, strălucitor, un palat regal plin de istorie, nu mi-a luat mult timp să mă gândesc și am hotărât să mă înscriu la concurs, în primăvara anului 1994. Așa a început cariera mea de muzeograf, anul acesta împlinindu-se 30 de ani de când îmi desfășor activitatea în cadrul emblematicei instituții muzeale. Domnul profesor era foarte mândru de realizările mele și ale celorlalți colegi de generație care au urmat același drum, devenind profesori și cercetători în domeniul Istoriei.

Personal cred că nu aș fi fost ceea ce sunt astăzi, dacă domnul profesor Constantin Bărbuță nu ar fi crezut în mine, dacă nu m-ar fi motivat să citesc cât mai mult, să învăț să scriu sinteze și eseuri, să mă pregătesc temeinic pentru concursuri, chiar și în vacanțe, să am o bază solidă pentru examenul de admitere la facultate.

Sunt pe această lume profesori care dau aripi elevilor lor și le arată cum să și le deschidă spre viitor. Domnul profesor Constantin Bărbuță a făcut parte din categoria profesorilor care au dat și deschis aripi, dar și din categoria profesorilor pentru care merită „să cauți o stea”. Acum profesorul nostru bun, mereu cu zâmbetul pe buze, avid de cunoaștere, plin de umanitate, care venea cu sufletul deschis să ne învețe „s-a mutat într-o stea”, dar va rămâne pentru totdeauna în amintirea și în inimile noastre.

Mulțumesc, Domnule Profesor !

(***Dr. Ștefania Dinu, Director adjunct – Muzeul Național Cotroceni***)

(continuare în pag. 29)

(urmare din pagina 28)

Îmi spunea: „Colega”! Omagiu postum prof. Constantin Bărbuță

După șocul avut la aflarea veștii despre trecerea în eternitate a domnului prof. Constantin Bărbuță, am încercat să deslușesc relația mea în timp cu el ca om.

În primul rând, vecin fiind, l-am perceput ca pe o persoană organizată și ordonată. În fiecare dimineață, la aceeași oră ieșea din bloc și se îndrepta spre liceu, locul său de muncă timp de câteva zeci de ani. Așadar, foarte punctual, o calitate tot mai rară, dar obligatorie pentru activitatea sa de cadru didactic dedicat profesiei nobile de educator al tinerilor liceeni.

Nu i-am cunoscut competențele profesionale pentru că am lucrat într-un alt domeniu și ca atare nu pot face aprecieri în acest sens. Dar faptul că a fost mulți ani director al liceului din Bolintin Vale reprezentă mărturia calităților sale de conducător. Aici trebuie să fac o precizare. Ca profesor de istorie a insuflat multor elevi dragostea pentru această materie și drept urmare aceștia au urmat studiile superioare în domeniul istoriei și s-au făcut remarcați în timp. Cu ei dl. prof. se mândrea.

Am început să-l cunosc din ce în ce mai bine în calitate de membri fondatori ai Fundației „D. Bolintineanu”, adică din 1996. Se știe că această instituție a continuat din 2012 sub denumirea Asociația pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu. Și tot din 1996 am fost alături la revista „Sud”.

Încă de la început prof. Constantin Bărbuță a fost mâna dreaptă a redactorului șef C. Carbarău. Între ei a fost o relație de prietenie productivă, având ca scop apariția regulată a publicației.

După 2012, făcând parte împreună din redacția revistei, m-am apropiat mai mult de prof. Constantin Bărbuță, apreciindu-i cunoștințele vaste de istorie, pe care ni le expunea la Clubul de Istorie. Scria permanent articole în „Sud”, dar și în alte reviste, ca de exemplu „Gazeta Învățământului”.

Era un pedagog instruit și dedicat. Un exemplu de familist adevărat.

În relațiile cu oamenii era reținut și nu pierdea timp la întâlniri sau evenimente mondene. Viața sa era școala și familia. Discret și poate perceput ca distant, nu se implica deloc în „mărunțișurile” colocviale.

Treptat, am constatat că se apropia de mine și avea tot mai mare încredere. De la un moment dat mă apela „Colega !”.

L-am apreciat și pentru valoroasa bibliotecă pe care o deținea. Nu știam că deja își aflase cauza deteriorării sănătății. Nemaiputându-se deplasa la Bolintin pentru diversele evenimente culturale, mă suna să mă întrebe despre acestea sau despre revista „Sud”. Regreta neputința sa din ce în ce mai accentuată. Îl interesa și atmosfera bolintineană și era bucuros să afle noutăți. Apoi, dintr-o dată am aflat vestea cea tristă. Dar, așa cum a dorit, a revenit la Bolintin pentru totdeauna pentru a-și dormi somnul de veci.

L-am regretat cu toții în mod sincer. A fost un om care a lăsat urme. Scrise și nescrise, iar unele vor rămâne aici, într-un loc apropiat și de liceu, dar și de prieteni.

(***Ștefan Crudu***)

Un mentor devotat și un spirit nobil

Există oameni care, prin simpla lor prezență, reușesc să schimbe vieți. Profesorul Constantin Bărbuță a fost unul dintre acei oameni rari, o prezență remarcabilă în viața colegilor și a elevilor săi. Pentru mine, el a fost mai mult decât un coleg – a fost un adevărat mentor, un prieten și un model de urmat. Din păcate, astăzi, nu mai este printre noi, iar golul pe care l-a lăsat este imposibil de umplut, dar amintirea sa va dăinui în sufletele tuturor celor care l-au cunoscut și i-au admirat devotamentul și dragostea pentru educație.

Prima întâlnire cu un om de excepție

Îmi amintesc cu emoție prima mea întâlnire cu domnul profesor Bărbuță, în anul 1994, când am pășit pentru prima dată la Liceul Tehnologic „Dimitrie Bolintineanu” din Bolintin-Vale. Eram tânăr și oarecum nesigur pe mine, dar dânsul, cu blândețea și căldura caracteristice, m-a făcut să mă simt binevenit. Încă din acea primă zi, am fost impresionat de felul în care interacționa cu elevii și colegii. Avea o modestie și un calm care inspirau încredere, dar și o pasiune rară pentru educație și pentru istorie, care se simțea în fiecare gest, în fiecare cuvânt.

„Elevii noștri sunt viitorul nostru. Ei vor duce mai departe munca noastră, vor înțelege istoria prin ochii noștri,” îmi spunea el atunci, cu un zâmbet plin de speranță. Această frază, spusă la începutul carierei mele, m-a urmărit mereu și mi-a servit ca ghid în relația mea cu elevii. Am înțeles atunci că a fi profesor înseamnă nu doar a transmite cunoștințe, ci și a forma caractere, a

Prof. Constantin Bărbuță și Ștefania Dinu

insufla valori și a inspira viitorul.

O viață dedicată cunoașterii și împărtășirii istoriei

Domnul profesor Constantin Bărbuță nu era doar un dascăl de excepție, ci și un cercetător pasionat. A publicat lucrări și articole valoroase în reviste de specialitate, explorând cu seriozitate și atenție perioadele istorice importante, de la revoluțiile franceze până la momentele-cheie care au definit societatea modernă. Fiecare discuție cu dumnealui era o lecție de viață și de istorie, o călătorie în timp pe care o transforma într-o poveste vie, captivantă, de neuitat.

Domnul Bărbuță a fost un om care și-a dedicat viața elevilor săi, care a găsit mereu bucurie în a împărtăși cunoștințele sale, fără a căuta niciodată recunoaștere personală. Îmi spunea adesea că un profesor adevărat nu este cel care se află în lumina reflectoarelor, ci acela care își vede elevii crescând, învățând și ducând mai departe ceea ce au învățat de la el.

Un om al valorilor adevărate și al onoarei

Domnul profesor Bărbuță era omul pentru care onoarea și respectul pentru adevăr erau valori fundamentale. Avea o atitudine aparte în felul său de a comunica, dar și o fermitate pe care o admiram cu toții. Deși uneori se confrunta cu dificultăți personale, niciodată nu și-a pierdut optimismul și nici nu a lăsat să se vadă povara problemelor sale. Întotdeauna găsea puterea de a se dedica elevilor săi, de a găsi timp să le împărtășească pasiunea sa pentru istorie, să le insufle curajul de a-și pune întrebări și de a gândi critic.

În conversațiile noastre, fie la școală, fie la telefon, aborda mereu situațiile complexe cu înțelepciune și umor, reușind să găsească o lumină chiar și în cele mai întunecate momente. Uneori, îmi povestea despre elevii săi preferați, despre acei copii care, deși poate nu excelau în toate materiile, arătau o curiozitate vie pentru istorie. *„Sunt acei elevi pentru care merită să ne dedicăm timpul”,* îmi spunea, iar atunci am înțeles că pentru el, profesoratul era mai mult decât o profesie – era o chemare, un scop nobil în viață.

Moștenirea unui om de neînlocuit

Profesorul Constantin Bărbuță a lăsat în urmă o amintire de neprețuit. Nu doar pentru elevii săi, ci și pentru noi, colegii mai tineri, care am avut șansa de a-l cunoaște. Era un om de o profundă umanitate și înțelepciune, care ne-a arătat tuturor ce înseamnă să fii dascăl cu adevărat. Cuvintele lui pline de înțelepciune, sfaturile date cu generozitate și modestie, felul său simplu, dar puternic, de a inspira respect ne vor rămâne în suflet mereu.

Dumnezeu să-l odihnească în pace și să îi vegheze sufletul !

(***Prof. Dumitru Marian***)

Discreție, abnegație și loialitate

A fost profesorul discret care a contribuit la fondarea Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu. A fost unul dintre colaboratorii principali, care a colaborat cu articole pe teme istorice în paginile revistei *Sud*, încă de la apariția primului număr, în 1996. Nelipsit de la întâlnirile clubului de istorie organizat de ACTIB și revista *Sud*, domnia sa era acela care se prezenta mereu informat, documentat, discursul cântărind greu printre opiniile mai mult sau mai puțin subiective.

Ultimul material dat spre publicare *Sud*-ului se numește „Constituția de la 1923 – 100 de ani de viață constituțională democratică” și a fost elaborat în colaborare cu d-na muzeograf dr. Ștefania Dinu, demonstrând încă o dată că punctul de vedere al profesorului Constantin Bărbuță s-a construit mereu pe argumentele aduse în urma unei documentări stricte, cu date concrete.

În 2021 a considerat necesar să-și adune amintirile, să-și regrupeze experiențele trăite ca profesor și director de liceu și să le așeze în volumul *Confesiuni din viață și de la catedră*, demonstrând prin cele scrise discreție ca om, abnegație ca profesor, loial ca actor al orașului.

Odihnește-te în pace, domnule profesor !

(***Gabriel Dragnea***)

Un om, un caracter, un exemplu

Drumul vieții mele s-a intersectat de mai multe ori cu cel al profesorului Constantin Bărbuță și al soției sale. Am fost prieteni de familie în vremea când copiii noștri erau elevi la școala din Bolintin Vale. Familia Bărbuță era o familie pe care am admirat-o în decursul anilor. Domnul profesor Constantin Bărbuță, alături de doamna învățătoare Elena Bărbuță ne primeau vizitele întotdeauna cu jovialitate. În casa dumnealor ne bucuram de bucate alese și de discuții elevate.

În holul apartamentului ne întâmpina biblioteca plină de cărți valoroase, pe care domnul prof. Bărbuță le-a folosit de-a lungul timpului și le-a împrumutat cu generozitate elevilor și prietenilor. Mai târziu, printre cărțile din bibliotecă a așezat și lucrările personale.

După anii 1980, am fost colegi de cancelarie la școala Bolintin Vale. Profesorul Constantin Bărbuță a fost un nume, numele unui dascăl adevărat care a fost profesor, director și inspector școlar, care a predat cu pasiune istoria, îndreptând cu perseverență elevii spre cunoaștere și formare intelectuală. De-a lungul carierei didactice s-a remarcat prin rezultatele deosebite obținute cu elevii săi la olimpiadele naționale și prin faptul că a format viitori profesori și specialiști în domeniul istoriei.

În anii care au trecut, dincolo de întâlnirile familiale și cele profesionale, pașii ni s-au mai intersectat în activitățile culturale din „Tara Bolintinului”.

În întâlnirile familiilor Carbarău. Mariana și Constantin, Bărbuță, Elena și Constantin, Dan, Milica și Florică s-a discutat înființarea Fundației Culturale „Dimitrie Bolintineanu”, a revistei *Sud*, organizarea festivităților dedicate poetului Dimitrie Bolintineanu și a Concursului de creație literară cu același nume.

Îmi amintesc acum că în anul 1996, când a luat ființă revista *Sud*, prof. Constantin Bărbuță, împreună cu Constantin Carbarău și soțul meu, Dan Florică, au elaborat primele articole ale revistei, dar au contribuit și efectiv la tipărirea revistei la o tipografie din Bolintin. Deseori cărau într-o sacoșă șpalturile (planșete folosite pentru strângerea, păstrarea și transportul materialului cules, înainte de a fi paginat) la București pentru etapa următoare de tipărire, dar și numeroasele lucrări ale participanților la concursul de creație literară, pe care le duceau personal la membrii juriului în București sau alte localități, căci pe vremea aceea încă nu se utiliza Internetul pentru transmiterea informațiilor.

După încheierea carierei didactice, neobositul profesor Constantin Bărbuță și-a continuat activitatea în cadrul Asociației pentru Cultură și Tradiție Istorică Bolintineanu, care duce mai departe cu succes și dăruire flacăra aprinsă a culturii la Bolintin Vale.

Acesta a fost profesorul Constantin Barbuta – o „flacără care s-a stins luminând” !

(***Prof. Milica Dan***)

ANUL ȘI CLIPA

N-aduce anul ce-aduce ceasul ! Dar clipa ? Clipa – n-aduce ? Ba da, aduce răspunsurile noastre. Noi, cei care scriem în revista „Sud”, răspundem, într-o clipă, la două întrebări.

Prima: Cum a fost pentru dumneavoastră anul 2024 ?

A doua: Ce vă doriți pentru anul 2025 ?

Ion Andreiță

2024 – Nu atât de bun pe cât mă așteptam, dar nici atât de rău pe cât mă bătea uneori îndoiala. Din punct de vedere strict personal, m-am bucurat că, în pofida neputințelor cu care m-au împovărat ceilalți ani, am putut să mă ocup, în continuare, cu scris-cititul, să mă achit de angajamentele liber asumate la cele câteva reviste la care colaborez, între care, desigur, mult îndrăgita revistă *Sud,* căreia îi sunt un vechi și devotat *pălmaș cu condeiul*.

2025 – Să fie un an mai bun și mai îngăduitor.

Alexandru Cazacu

Anul 2024 a fost în zona personal-familială, un interval foarte bun, pe plan profesional, investind un efort considerabil lucrurile au mers bine, iar în ce privește preocupările cultural-literare acestea au continuat cu o frecvență onorabilă prin reviste. Un an convenabil.

În 2025 doresc să existe sănătate, apoi aș vrea ca triada planurilor de mai sus aflate în echilibru fragil să poată evolua fie și infinitezimal, încercând totuși să sacrific cantitativul în favoarea calitativului. O culegere de articole apărute în *Sud* despre cinema este în plan.

Geo Călugăru

2024... O dulce-amară răstignire, pe crucea verbului a fi. Încă un pas, spre împlinirea visului meu cel mai frumos, acela de a ajunge în cartea de citire a neamului meu.

Anul 2025... Să scriu o carte de proză, prin al cărei conținut, să le provoc cititorilor, prilejul de a medita, că le trebuie atât de puțin să-și regăsească speranțele pierdute și, pe luminozitatea lor, încrederea în ei înșiși.

Luminița Cornea

2024 a fost un an rodnic: am publicat ediția a doua din volumul *Sub soarele polar* de Romulus Cioflec, apoi am fost fericită să descopăr *scrisorile* lui Virgil Cioflec către Sextil Pușcariu (96 la număr), din arhiva Institutului de Lingvistică al Academiei Române din Cluj-Napoca. Aceasta s-a întâmplat chiar în anul când Virgil Cioflec împlinește 150 de ani de la naștere. Pentru 2025 îmi doresc sănătate mie, copiilor mei și prietenilor, ca să putem realiza toate cele propuse. Personal îmi doresc finalizarea și editarea monografiei Romulus Cioflec.”

Constanța Crudu

Anul 2024 a fost o perioadă de acumulări, dublată de izolare, timp în care pe agenda mea s-au înfiripat tot soiul de proiecte. Chiar am finalizat o lucrare prin care mi-am demonstrat că încă se poate. Pentru 2025, nu am dorințe, mai ales de ordin material. Mă trezesc în fiecare dimineață cu mulțumirea că mi-a mai fost dată o zi de care să mă bucur. Totuși îmi doresc să petrec cât mai mult timp cu familia, să mă refugiez în lumea cărților, să-mi văd nepoții crescând și să mai scriu despre subiectele din agenda mea și să le și public, ca să nu se uite.

Ștefan Crudu

Fiind optimist, mi-am propus să rezolv multe proiecte, mari și mici, toate importante. Rămân restant la unele, pe care le stornez pentru anul viitor. Totodată am simțit și rigorile vârstei, de care va trebui să țin cont. Revista *Sud* mi-a fost un suport intelectual și psihic și cred și nădăjduiesc că și revista *Sud* are nevoie de mine. În anul care vine îmi doresc – și la fel tuturor – să fiu sănătos și să continui ce am început. Vreau să fie pace și liniște în țară. Mi-aș dori ca autoritățile să sprijine activitățile culturale în general, inclusiv pe ale noastre.

Șerban Codrin Denk

Anul 2024 ? Voiam un an liniștit, să îmi pot vedea de sănătate, când colo, mi-au murit mulți prieteni-scriitori, ori s-au întâmplat fapte cărora a trebuit să le fac față urgent. În revista *Contemporanul* s-a tipărit eseul *Un caz de asasinat literar* de Mirela Roznoveanu, despre poemul meu *Testamentul din strada Nisipuri.* Apoi mi s-a propus retipărirea poemului la o editură mare, iar Editura Academiei mi-a solicitat o selecție de piese pentru colecția *Teatru românesc contemporan*. Pentru 2025, orice mi-aș dori se va întâmpla cu totul altfel.

Mona Dobrișan

2024 – Unul din anii agitați care vor fi fost și care vor mai fi. Spectacole – hrană pentru sufletul meu de actriță – și destul de multe realizări pe plan profesional. Vacanțe multe alături de cei dragi, ceea ce nu e puțin lucru.

2025 – Aș dori să încep lucrul la cartea dedicată familiei

mele și inspirată de specialii mei bunici. Aș dori să mai fac un copil și împreună cu Emona, fetița mea, să ne bucurăm de și mai multe vacanțe.

Gabriel Dragnea

Ce sunt anii ? Milioane de clipe mărșăluind discret și rapid prin fața noastră, salutându-ne victorioase pe bulevardul timpului din ceasuri, clepsidre, calendare. Anul acesta s-a înscris într-o liniaritate nedorită, deloc mulțumitoare, cum sper să nu fie și în anul care își așteaptă rândul cu nerăbdare.

Gheorghe Dragomir

1. Anul 2024 a fost un an al provocărilor, cea mai interesantă fiind începerea unei colaborări cu podcastul „În gura lupului”, unde s-au difuzat deja 14 episoade preluate de televiziuni cu relevanță națională și acoperire internațională.

2. Doresc să am parte de sănătate pentru a continua activitatea publicistică la revista „Sud” și la podcastul „În gura lupului”. La mulți și binecuvântați ani truditorilor creatori ai revistei „Sud” și cititorilor săi din țară și străinătate !

Ioana Ruxandra Fruntelată

2024 a fost un an care a trecut repede, încercând să țin pasul cu multe solicitări profesionale și să rămân în legătură cu mine și cu lumea.

Ce-mi doresc pentru 2025 ? Sănătate, pace, dragoste și vorba unui cioban din Argeș, «să ție Dumnezeu pământul». Și să aibă grijă de țara noastră.

Rodica Lăzărescu

Cum a fost anul 2024 ? Așa și-așa.

Ce-mi doresc pentru 2025 ? Să fie numai așa.

Victoria Milescu

Anul 2024 a fost unul bun, ca realizări literare. A început cu Premiul „Hyperion”, la Festivalul internațional de poezie de la Turnu Severin. A urmat o carte nouă, *Nu stârniți câinii,* câștigătoare a Premiului întâi a editurii Bifrost și a Premiului de poezie de la Festivalul internațional de poezie de la Sighetu Marmației. Încă o carte, *Efemer și perpetuu*, va fi lansată curând. Am fost inclusă în antologia română-australiană *Seasons*, vol. 9, am dat un interviu la radio și la DCNews. În 2025, îmi doresc să fie pace, să merg la mare, să scriu la țărmul mării.

Mirela-Maiana Mladin

2024... Să vedem... Am fost singură ? Nu. M-a ajutat cineva când am avut nevoie ? Da. Eu am ajutat pe cineva ? Da. Am fost sănătoasă ? Nu, am tot fost bolnavă. Rău ? Rău. Am fost la doctor ? Da. M-am făcut bine ? Da. Am zâmbit ? Da. Am ascultat muzică ? Da. Am visat ? Da. Am citit ? Da. Am scris ? Da, îmi place foarte mult să scriu. A citit cineva ce am scris eu ? Da, revista *Sud* mi-a oferit șansa pe care alții ca mine nu o au într-o viață. Deci a fost un an bun.

2025... O să văd... Mă rog să fie tot un an bun. Și poate într-o lume măcar puțin mai bună.

Emil Păunescu

Anul 2024 mi-a adus o dublă recunoaștere. După pauza impusă de pandemie și de infarctul suferit în anul precedent, am reintrat în topul național al profesiei. Iar rezultatele muncii mele au făcut să devin primul giurgiuvean căruia i s-a conferit titlul de „Cetățean de onoare al județului” natal.

Pentru 2025 îmi propun să închei cartea despre biblioteca istorică a Colegiului Național „Ion Maiorescu” și să continui volumul al treilea din *Fals tratat de muzeologie.*

Florentin Popescu

2024 – nici mai bun, nici mai rău decât anii anteriori. Am adăugat la bibliografia personală încă două volume: monografia *Radu Teodoru, un destin împlinit* și volumul *Viața și opera lui Vasile Voiculescu.*

Pentru 2025 – de trei ori sănătate, moral ridicat și putere de muncă. Dacă le am pe acestea, celelalte vin aproape de la sine.

Nicolae Scurtu

Anul 2024 a fost un an al incertitudinilor, al provocărilor și în general al lucrurilor neașezate. Am continuat să fac cercetări de istorie literară, locală și generală, privind arealul giurgiuvean și am încheiat, fiind gata de tipărire, tomul III din cartea „Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni”, ce va fi în librării până la sfârșitul acestui an. Anul ce vine îl voi consacra, în exclusivitate, finalizării tomurilor IV și V din cartea amintită aici, care de fapt va încheia pentru moment cercetările de istorie literară din acest fascinant areal.

Niculae Stoica

Anul 2024 mi-a oferit prilejul cercetării colecției ziarului *Curentul*, editat de Pamfil Șeicaru în perioada interbelică. Cu această ocazie am avut o mare surpriză când am descoperit unele reportaje în legătură cu trecutul orașului Bolintin Vale, cât și despre relația marelui ziarist cu locuitorii localității Ciorogârla. Informațiile le-am fructificat într-un articol publicat în revista Sud și într-o lucrare despre ctitoriile lui Pamfil Șeicaru, în curs de apariție la Editura Sud. Pentru 2025 mi-am propus abordarea unor subiecte despre istoria locală.

Vasile Szolga

Anul 2024 ! A fost un an destul de bun, nu s-a încheiat încă. Am scris și am pictat. În interior sunt încă tânăr deși am făcut 76 de ani, dar anii tot trec.

Anul 2025 ... nu știu cum va fi, dar îmi doresc încă multe de la viață, mai ales acum când mi s-a „mărit pensia”. Am fost un călător prin lume, dar acum nu mai merge. Acum mă duc la o întâlnire cu foștii colegi de facultate, din păcate acolo mă întâlnesc cu moși și babe care, cică, au fost colegi cu mine.

Raluca Tudor

Anul 2024 a fost un an cu realizări atât editoriale și profesionale, cât și din punct de vedere personal.

Pentru anul 2025 îmi doresc o creștere editorială și realizări pe plan personal – mai mult decât în 2024. Și în primul rând sănătate și putere de muncă.

Titus Vîjeu

2024 a fost anul care a consolidat hegemonia mediocrității în societatea românească. Nici în afară lucrurile nu sunt diferite.

Încerc să răspund la cea de-a doua întrebare prin versurile lui Duiliu Zamfirescu din *Palinodia* sa, cu speranța că le voi reproduce corect: „Ce-a fost s-a dus, ce este e/ Și va mai fi ce se cuvine”. Deocamdată atât…

Rubrică realizată de Mirela-Maiana MLADIN

Editura Sud din Bolintin Vale publică volume ale autorilor din sudul țării, care tratează despre arealul bolintinean ori subiectele din această zonă.
Consilier editorial: Gabriel Dragnea.
E-mail: editurasud@gmail.com
Telefon editură: 0726179367

Cărți apărute la Editura Sud

2019
Alexandru Ghiță-Sașa, *Sonete lângă somnul tău... și alte stihuri*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Milica Dan, *Școală veche, școală nouă la Bolintin Vale*
Victoria Milescu, *Cronicile Sudului*
Gabriel Dragnea, *Altharul lui Cronos*

2020
Vasile Grigore, *Constantin Șt. Bolintineanu – Portretul unui ctitor*
Alexandru Cazacu, *O cameră single*
Vasile Grigore (coord.), Ștefan Crudu, Marian Grigore, *Despre oameni și ziduri. Cronicari ai arealului bolintinean*
Stanca Gianina Mehedințu, *Localitatea mea și obiceiurile ei. Auxiliar didactic*
Stanca Gianina Mehedințu, *Norme de ortografie și punctuație în limba română contemporană. Auxiliar didactic*
Niculae Stoica, *De la Miliție la Poliție*
Florică Dan, *Bea omule, răcoarea mea*
Corneliu C. Cristescu, *Poeziile inimii*
Corneliu State, *Viața, Credința, Familia*

2021
Constantin Colonaș, Florin Colonaș, *Omul cu ochi albaștri*
Gheorghița Ghiță, *Ghid orientativ – titularizare, definitivat, gradul II: educație fizică și sport – învățământ preuniversitar: teste rezolvate, sisteme de acționare, referate de specialitate*
Corneliu State, *Din arhivele unei școli*
Nicolae Dan Fruntelată, *Jurnal sudist*
Constantin Bărbuță, *Confesiuni din viață și de la catedră*
Titus Vîjeu, *Cărțile Sudului*
Nicolae Scurtu, *Cărți cu autografe în biblioteca lui Nichifor Crainic*
Florentin Popescu, *Autori și cărți din bibliotecile Sudului*
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 1
Luminița Cornea, *Virgil Cioflec – Contribuții biobibliografice*

2022
Emil Păunescu, *Fals tratat de muzeologie*, vol. 2
G. Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*
Vili Pârvănescu, *Hai Unirea ! Hai Petrolul ! Hai la fotbal Bolintin !*
Corneliu State, Elena State, *Neînfricații – călător prin țara mea*
Corneliu C. Cristescu, *Farmecul amintirilor – povestiri din Bolintin și Crevedia*
Caietele revistei Sud (nr. 6/2022)
Alexandra Firiță, *Rochia de hârtie*
Gabriel Dragnea, *Însemnări din Sud. Referințe lirice și ipostaze culturale*
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 1
Ruxandra Dragomir, *Rime pentru Garofița*
Titus Vîjeu, *Scrinul alb*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 1, coord. monahia Benedicta Moldovan

2023
Niculae Stoica, *Dârvari – un vechi sat de pe Sabar*
Florentin Popescu, *Orizont literar bolintinean*
George Apostoiu, *Dimitrie Bolintineanu – un pelerin romantic valah*, ediția a II-a revizuită
Andreea Narcise Grigore, *Dinamica albiei râului Argeș și raportul cu factorul antropic în perimetrul Bolintin*
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 2, coord. monahia Benedicta Moldovan
Gabriel Dragnea, *75 de ani de activitate a bibliotecii publice Bolintin Vale. Diversitate culturală între necesar și obligatoriu*
Luminița Cornea, *Preotul Ioan Graure, o viață sub sabie*
Titus Vîjeu, *Flashback*
Victoria Milescu, *Citind și scriind*
Caietele revistei Sud (nr. 7)

2024
Mănăstirea Strâmbu-Găiseni – studii și cercetări, vol. 3, coord. monahia Benedicta Moldovan
Caietele revistei Sud (nr. 8)
Nicolae Scurtu, *Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni*, vol. 3
Niculae Stoica, *Pamfil Șeicaru și ctitoriile sale*
Ilie Mândricel, *Crevediile Neajlovului în documente*
Victor Pencu, *Elegiile timpului înghețat*
Corneliu C. Cristescu, *Istoria versificată a lui Mihai Voievod Viteazul*

Reviste primite la redacție

Scrisul românesc, anul XXII, nr. 10 (254), 2024, revistă de cultură fondată la Craiova, publicată de Fundația-Revista *Scrisul Românesc*. Director Florea Firan.

Actualitatea literară, anul XIII, nr. 131, august-septembrie 2024, revistă a Unirii Scriitorilor din România editată de Al Lugojpress cu sprijinul sponsorilor și al SIP Timiș. Director Nicolae Silade; Redactor șef R.V. Giorgioni.

Bucovina literară, anul XXXV, nr. 7-8-9 (401-402-403), 2024, revistă publicată cu sprijinul financiar al Consiliului Județean Suceava. Redactor șef Alexandru Ovidiu Vintilă.

Bucureștiul literar și artistic, anul XIV, nr. 10 (157), octombrie 2024. Director Coman Șova; Redactor șef Florentin Popescu.

Litere, anul XXV, nr. 10 (295), octombrie 2024, revistă lunară de cultură a Societății Scriitorilor Târgovișteni editată cu sprijinul Consiliului Local Municipal și al Primăriei Municipiului Târgoviște. Director Mihai Stan; Redactor șef Mihail Florin Stan.

Convorbiri literar-artistice, anul VII, nr. 39, martie-aprilie 2024, revistă independentă, de cultură, artă și spirit; apare sub egida Uniunii Ziariștilor Profesioniști din România. Redactor șef Antoneta Rădoi.

Bogdania, anul XII, nr. 123-124, septembrie-octombrie 2024, revistă de creație și cultură editată de Asociația cultural-umanitară Bogdania din Focșani. Redactor șef Ionel N. Marin.

Revista poate fi procurată, în București: de la chioșcul de presă din Piața Romană (La Coloane) și de la sediul Editurii RAWEX COMS (Calea Griviței, nr. 403, Bl. R, sector 1); în Bolintin Vale: de la sediul redacției și de la Biblioteca orășenească.

Cărțile se primesc pe adresa redacției (Str. Republicii, nr. 2, Bolintin Vale, Giurgiu), iar manuscrisele pe adresa de e-mail: revistasud@yahoo.com.

Biblioteca SUD-ului

Nicolae Șt. Noica, ***Palatul Înaltei Curți de Conturi și ctitorul său, George I. Lahovari: 125 ani***, București, Editura Vremea, 2024. *„Nicolae Noica s-a afirmat de ani buni în peisajul culturii românești drept un istoric al clădirilor, dar al clădirilor cu suflet. De data aceasta a venit rândul Palatului Înaltei Curți de Conturi, la 125 de ani de la ridicarea sa. Aici este vorba despre o instituție remarcabilă a României, despre o construcție fără egal și despre o personalitate demnă de memoria colectivă, anume George Ioan Lahovari, cel de-al treilea președinte al Curții, între anii 1893 și 1906. Ca mai toate instituțiile moderne ale statului unitar român, Curtea de Conturi a fost creată de către Alexandru Ioan Cuza, primul principe al României. Astfel, la 1864, «voind a da o garanție mai mult Țării despre dorința Noastră, ca întrebuințarea banilor publici să fie supusă unui control pe cât de serios pe atât de neatârnat de orice bănuieli de înrâurire din partea agenților însărcinați cu manipulația bugetului», domnul Unirii a promulgat «Legea pentru înființarea Curții de Compturi».”* (Acad. Ioan Aurel Pop)

Florentin Popescu, ***Viața și opera lui V. Voiculescu***, București, Editura Academiei Române, 2024. *Având preocupări mai vechi privind biografia și opera lui V. Voiculescu, unul dintre cei mai valoroși și importanți scriitori din a doua jumătate a secolului XX (pentru volumul „Pe urmele lui V. Voiculescu”, 1984, a primit Diploma de Onoare a Uniunii Scriitorilor), autorul cărții de față ne oferă un studiu complex și complet al biografiei și operei marelui scriitor. În paginile cărții, gândită și elaborată după criterii științifice exacte, monograful – folosind informații de arhivă și documente aflate în posesia familiei scriitorului, unele inedite, precum și în urma studierii atente a bibliografiei critice despre acesta, constituita de-a lungul anilor – a elaborat o lucrare foarte bine structurată, scrisă într-un limbaj accesibil și plăcut cursiv, în care biografia și opera scriitorului prezentat se înfățișează aidoma unei povestiri prin care cititorul își poate forma o idee despre locul și valoarea lui V. Voiculescu în literatura noastră contemporană.*

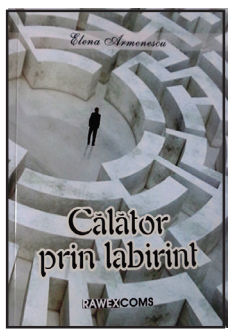
Zinica Ionescu, ***Navetist în Bărăgan sau călătorul căruia nu-i șade bine cu drumul***, București, Editura Semne, 2024. *„Volumul de față, care în egală măsură ar putea fi considerat jurnal, înscriindu-se, așadar, în aria memorialisticii, dar și roman, cuprinde avatarurile profesoarei de limba latină, descrise cu lux de amănunte, fragmente de viață din istoria nescrisă, dar cu atât mai interesantă, a unei perioade istorice întunecate, care a lăsat urme adânci în memoria celor care au trăit-o direct și nemijlocit. Pe canavaua socială de atunci, cu umbrele ei, cu episoade pe care astăzi noile generații le pot înțelege mai greu, ori le cred desprinse din cărți, își găsesc aici, sub pana d-nei Zinica Ionescu, un evocator imparțial, pe cât de sentimental, tot pe atât de obiectiv.”* (Florentin Popescu)

Vasile Szolga, ***Noi solgane fantastice***, București, Editura RawexComs, 2024. *„E o «carte de vise» în sensul în care visul își subordonează realitatea, o precede și o excede, prin demonstrația că el e singura realitate atunci când timpul nu este decât o convenție. Însemnarea mea despre «Cerul într-un bob de rouă» se chema «Fantastice solgane». Sunt fericit că Vasile Szolga a preluat acest titlu pentru că el îi exprimă întregul talent și întreg crezul său artistic. Spuneam că prin ele, prin aceste «solgane», el ne propune un echilibru între două feluri de a gândi și a scrie literatură. Fantasticul, irealul, visatul, doritul lasă urme în realitatea pe care o traversează. Acesta este modul în care Vasile Szolga își scrie prozo-poemele, adică solganele fantastice.”* (Nicolae Dan Fruntelată)

Maria Postu, ***O sută și una de poezii***, București, Editura Academici Române, 2021. *„Amestec aproape egal de sensibilitate și inteligență, poezia Mariei Postu certifică, la orice tip de lectură, unitatea de substanță a universului său imaginar. Fără să afecteze într-un anume fel expresia lirică, substanța cărturărească, livrescă a experienței sale este pe deplin asimilată dintr-o perspectivă vizibil feminină... Preocupate în mai mică măsură să proiecteze în viziuni fastuoase cotidianul eclectic și expansiv, poeziile au o anumită simplitate misterioasă a detaliului, strălucind prin solemnitatea hieratică a reprezentărilor.”* (Marin Iancu)

Elena Armenescu, ***Călător prin labirint***, București, Editura RawexComs, 2023. *Labirintul reprezintă traseul sinuos al vieții, din care trebuie să poți ieși prin calea luminoasă a spiritualității, a desprinderii de materie, de imanent. Dacă ai tot timpul în vedere acest lucru, în ciuda tuturor încercărilor, până la urmă vei reuși. Lași deoparte întâmplările inerente mai mult sau mai puțin plăcute, treci prin vămile bucuriei de a trăi ca un pământean rob al tuturor simțurilor, prin vămile tristeții, ale mâniei, supărărilor, bucuriei extreme care poate ucide, geloziei – atât de ridicolă, ale simțului proprietății și a celorlalte trăiri și ajungi mai devreme sau mai târziu în etapa vieții când spui: vreau mântuirea sufletului !*

Stan Brebenel, ***Ion Roșioru, scriitorul dintre Dunăre și mare, cu rădăcini în Carpații de Curbură***, Buzău, Editura Teocora, 2024. *„Deloc simplă și ușoară sarcina scrierii monografiei de față a fost încredințată de către familia lui Ion Roșioru d-lui Stan Brebenel, conjudețean cu o remarcabilă experiență literară și cu un har deja dovedit prin mai multe volume anterioare, de unde și speranța unei cărți prin care se poate contura chipul unui literator dintre cei care au lăsat ceva valoros, frumos și original în urma lor. Chiar și așa – ca un proiect de început ce urmează să fie completat până la realizarea unei monografii mai largi și mai documentate – paginile de față sunt, totuși, în măsură sa traseze liniile unui portret critic incitant și care îndeamnă la lectură, la căutarea cărților lui Ion Roșioru prin biblioteci și la parcurgerea lor detaliată, cu un subînțeles și evident câștig pentru cititor.”* (Florentin Popescu)

Cornel Basarabescu, ***Parodii ușoare cu euri și fără e-uri***, Craiova, Editura Autograf MJM, 2024. *Spre țărmul ce se pierde în noapte sau în ceață,/ Al meu destin se-ndreaptă, Titanic prea abil,/ Și-amarnic întreb timpul, de-aici din astă viață,/ Dacă tu fugi de mine, mai pot fi eu util ?// Atâtea cărți și gânduri care-nfloresc în pripă/ Ne spun că toate-s ca umbra în vâltoare,/ Că peste ape cerul își stinge-a lui aripă/ Și trestia lui Pascal se clatină mai tare.*

Sud

Director fondator: Constantin Carbarău
Seniori editori: Ion Andreiță, Ioana Ruxandra Fruntelată, Victoria Milescu, Florentin Popescu, Nicolae Scurtu
Redactor șef: Vasile Grigore
Redactor șef adjunct: Gabriel Dragnea
Colectiv de redacție: Alexandru Cazacu, Constanța Crudu, Alexandra Firiță, Marian Grigore, Gianina Mehedințu, Mona Dobrișan
Prelucrare imagini: Mircea Paraschiv

Redacția și administrația:
Str. Partizani, nr. 41A, Bolintin Vale, jud. Giurgiu
tel.: 07266179367
revistasud@yahoo.com

ISSN 1224-7367
PREȚ 15 lei

RAWEXCOMS
Editura RAWEX COMS SRL
ralucatudor2000@yahoo.com; 0720 773209

Tipar: Venus Printing Solutions, Iași

Revista Sud publică opiniile colaboratorilor săi oricât de diverse ar fi acestea.
Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui text aparține, în exclusivitate, autorului.